DEVRİMCİ İŞÇİ

Sayı 49 Şubat 1994 3 DM

FIRTINADA KAYBOLMUŞ ÇOCUK'TAN

>>Sol, Sovyetler Birliği'nde yaşanan çöküşün ardından moral ve örgütsel bir dağınıklık yaşıyor. Reel-sosyalistlerin sosyalizm adına önerdikleri hayatın pek "parlak" şeyler içermediği herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak kadar net bir biçimde ortaya çıktı. Medya ise yaşananları sosyalizme mal etme çabasına etkin bir biçimde girerek "sosyalizm öldü, tek seçenek kapitalizm" imajını yerleştirmeye çalışıyor.

Oysa, reel sosyalizme çöküşten önce de eleştirel bakanlar vardı, şimdi de var. Bunlar çöküşü ekonomide, politikada, kültürde halkın inisiyatifine çok az yer veren bir anlayışın yenilgisi olarak adlandırıyorlar. Ve asıl şimdi, özgürlükçü, feminist, ekolojik dengeyi gözeten, insan merkezli bir sosyalizm için "gelecek" imkanlarının daha uygun olduğunu söylüyorlar.

Ve onlar, bütün moral bozukluğuna rağmen bu "tarihsel şansa" dikkat çekerek, bizi, her şeyi "piyasa" ve "rekabete" indirgeyen "üretim" ve "tüketim" çılgınlığına düşmüş kapitalizme karşı insanların kişilik ve yaratıcılıklarının önündeki engelleri kaldıran, çıkardan değil "işbirliği" ve "dayanışmadan" söz eden *"sahiden yeni bir hayat"* tahayyül etmeye çağırıyorlar.

Şimdi yeni baştan başlamalıyız; adım adım, kendi bedenlerimiz dışında hiç bir kalkana sığınmadan... Keşfetmek, yaratmak ve hayal etmek gerekiyor. Bugün düş kurmak, kendi uyanışını görmek her zamankinden daha fazla gerekli. İnsanlığın bencilliğe ve iğrenç bir biçimde para peşinde koşturmaya mahkum olmadığına, sosyalizmin ölmediğine inanan birinin iddiasıdır bu. Bir dinozorun.<< EDUARDO GALEANO (x)

(X) Eduardo Galenao, Uruguay'lı tanınmış bir yazardır. Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri, Latin Amerikanın Kesik Damarları adlı kitapları Türkçe olarak da yayınlandı. Yukardaki alıntı, yazarın "Çöküşten Sonra" adlı kitapta yer alan "Fırtınada Kaybolmuş Çocuk" adlı makalesinin bazı bölümlerinden derlemedir.) -

İÇİNDEKİLER:

- Devrimci İşçi'den,....................sf: 2
- Hızla Anakronikleşen Sosyal Devlet Üzerine, Gazi,.......sf: 3
- Küllerden Doğan, Eric Hobsbawm,....................sf: 4, 5, 6.
- Yabancı Düşmanlığı mı Irkçılık mı? Neşe, Ümit,............sf: 7
- Türkiye'deki Devrimci Yolcuların Yaşadığı Sürecin Anlamı ve Avrupa'dakilerin Görevleri Üzerine, İbrahim Sevimli,....................sf: 8, 9, 10.
- Solingen'den Sonra, Mehmet,....................sf: 11,12.
- T. C.'de Mega Panik, İ.S,....................sf: 13, 14, 15.

ÖZÜR VE AÇIKLAMA

İçindeki yazıların tarihlerinden de anlaşılabileceği gibi, Devrimci İşçi'nin bu sayısının daha önce yayınlanması gerekiyordu. Fakat, teknik, mali vb. sebeplerle derginin yayını gecikti. Devrimci İşçi, tartışma dergisi olarak yayınlandığı için haberlere yer veremedik. Öte yandan sayfa düzenlemesini düşündüğümüz gibi yapamadık. Bunları okurlarımızın anlayışla karşılayacağını umuyoruz.

DEVRİMCİ İŞÇİ'DEN

Devrimci İşçi dergisi, uzunca bir aradan sonra yeniden yayınlanmış bulunuyor. Ekim 1993 tarihinde yayınlanan özel sayı hesaba katılmazsa Devrimci İşçi dergisinin uzunca bir süredir yayınlanmadığı biliniyor. Yanısıra Devrimci İşçi'nin yine uzunca bir süredir "merkezi" bir faaliyet içinde olmadığı da biliniyor. Burada bunların bütün sebepleri üzerinde durmanın gereği ve anlamı yok. Şimdilik sadece şu kadarını belirtmekle yetinelim: Devrimci İşçi, geçmişini sorguluyor, kendisinin ve diğer Türkiye kökenli solun Avrupa'da varoluşunun nasıl anlamlı hale getirilebileceğini tartışıyor.

Bütün bunlar, doğal olarak, (başta yayın olmak üzere) bir çok faaliyetin sekteye uğramasına yol açıyor.

Aslında, çok daha önceleri yukarda belirtilen kapsamda bir tartışma süreci iradi bir şekilde örgütlenmiş olsaydı, hem çeşitli faaliyetler aksamaz hem de örgütlü ilişkilerde kopmalar olmazdı. Böylece bir taraftan çeşitli teorik, politik sorunlarda açıklıkların sağlanmasına hizmet edecek tartışmalar yapılır, bir taraftan da merkezi, bölgesel ve yerel faaliyetlere devam edilirdi. Örneğin, Devrimci İşçi dergisi teorik, politik tartışmaların geliştirilmesine hizmet edecek şekilde belli aralıklarla yayınlanabilirdi, Devrimci İşçiler, kendi başlarına ya da başka gruplarla birlikte çeşitli faaliyetler örgütleyebilirlerdi, vb. vb.

Bunların başarılamamış olmasını bir eksiklik olarak kabul etmek gerekiyor.

Kriz dönemlerinde insanlar, bir çok şeyin zamanında farkedilmesini engelleyen bir ruh hali içinde bulunabiliyorlar. Bu, gündelik (veya çok sık rastlandığı gibi) yüzeysel ya da suni sorunlara takılıp kalınmasına zemin hazırlıyor. Böyle olunca, yaşanan krizin derinlerdeki sebeplerinin ve içinden geçilen tarihsel dönemin gerçek sorunlarının farkına oldukça geç varılıyor. Bu arada istenerek veya istenmeyerek bir çok şey kırılıp dökülüyor; zaten aşınmış olan ilişkiler ya çözülüyor ya da tümüyle anlamsızlaşıyor. Böyle ortamlarda, örgütsel ya da insanlar arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan olumsuzlukların zamanla aşılması mümkün olabiliyor, fakat teorik politik sorunların ağırlığının ve ciddiyetinin farkına varamamanın eksikliği uzun bir süre telafi edilemiyor.

Gecikmeli de olsa ideolojik, siyasi sorunların farkına varmış olmak şüphesiz olumlu bir gelişmedir. Ne varki, bu tek başına yeterli olamamaktadır. Önemli olan ve bugün sosyalistlerden beklenen, farkına varılan temel sorunların çözümü yönünde iradi, örgütlü ve üretici bir faaliyete yönelmek.

İşte Devrimci İşçilerin büyük bir kesimi itibariyle bugün yapmaya çalıştıkları budur. 1993 yılında yaptığı toplantılarda yeni bir tartışma süreci yaşama, bunu solu ve değişik çevreleri kapsayacak şekilde genişletme kararını alan Devrimci İşçiler, Devrimci İşçi özel sayısının yayınlandığı Ekim 1993'ten buyana, bu yönde belli adımlar atmaya çalışmaktadırlar. Bu adımlar henüz somut örnekler konumuna yükselememiştir. Açıktır ki ilan edilen sürecin yeni açılımlara ve araçlara ihtiyacı vardır. Bunların önümüzdeki dönemde somutlaşabileceğini umuyoruz.

Geçen yıl yapılan toplantıların sonuncusunda, yeni sürecin görevlerini yerine getirmeye, Devrimci İşçi'nin tüm unsurlarıyla sözkonusu sürece katılımını sağlamaya, örgütlü elişkileri gelecekteki yeni yapılanmaların temel taşları olarak koruyup geliştirmeye çalışacak, Devrimci İşçi dergisini bu amaçlar doğrultusunda bir tartışma dergisi olarak yayınlayacak bir yapı oluşturuldu. Sürecin görevlerini ve Dİ'lilerin faaliyetlerini koordine edecek olan bu oluşum, Dİ'lilerin onayı devam ettiği sürece gerekli adımları atmaya kuşkusuz devam edecektir.

Dİ'lilerin birlikte aldıkları karar gereğince yayınlanan Devrimci İşçi dergisinin bu sayısında yer alan yazılar imza sahiplerini bağlamaktadır. Devrimci İşçi'nin eski haliyle (yani ortak görüşlerin ifadesi olarak) yayınına devam etmesi doğru olmayacağı için son Dİ toplantısında derginin tartışma dergisi olarak çıkarılması benimsendi. Teknik sebeplerle elinizdeki sayının yayını biraz gecikmiş olsa da, dergi, ihtiyaç duyulduğu durumlarda yayınına devam edecek.

Dergiye isteyen herkes kendi imzasıyla yazı gönderebilir. Sürecin gereklerine uygun içerik taşıyan, yani teorik, politik sorunlarla ve konularla ilgili olan yazıların Devrimci İşçi'de yer alacağını hatırlatmak istiyoruz. Kendisini Devrimci İşçi'de tanımlamayan Devrimci Yolcu kişi ve çevrelerle başka bir gruba mensup olan ya da olmayan kişiler de dergiye yazı gönderebilirler. Bu tür insanların yazılarının Devrimci İşçi'de yayınlanmasının süreci ilerleteceğine inanıyoruz. Yazıları diskette gönderirseniz seviniriz.

Şehirlerdeki ve bölgelerdeki faaliyetlerin bize iletilmesi halinde bunların da dergide yer alacağını duyurmak istiyoruz.

Alman posta sistemindeki yeni uygulama nedeniyle Devrimci İşçi dergisinin yazışma adresi değişmiştir. Yeni adres, bu sayfanın altındaki bölümdedir.

Son olarak önemli bir hatırlatma yapmak istiyoruz:

Devrimci İşçi'ye yayın vb. borcu olanlar bunu mutlaka yeni konto numarasına yatırmaladırlar. Elinizdeki sayının parasının da bir an önce yeni hesap numarasına yatırılması gerekmektedir. Yeni hesap numarası, bu sayfanın altındaki bölümdedir.

Yeni bir Devrimci İşçi'de buluşmak dileğiyle...

Devrimci İşçi Koordinasyon Komitesi

ÇAĞRI:

BERLİN'DE BİR NEO NAZİ LİDERİNİ ÖLDÜRMEK İDDİASIYLA TUTUKLU BULUNAN TÜRK VE KÜRT ANTİ FAŞİST GENÇLERİNE SAHİP ÇIKALIM!

Nazi örgütü "Deutsche Liga"nın şeflerinden G. Kaindl'in ölümünden birbuçuk yıl sonra, (Federal Alman) Devleti Koruma Örgütü, Berlin'de, Fatma, Mehmet, Abidin, Erkan ve Bahrettin adlarında anti- faşist beş Türk ve Kürt gencini tutuklamıştır. Gazetelerin de yazdığı gibi, yaklaşık iki yıl önce, G. Kaindl'in de katıldığı "Deutsche Liga"nın bir toplantısı maskeli kişiler tarafından basılmış, Kaindl, aldığı yaralar sonucu ölmüştü.

Olaya katılan kişilerin maskeli olduğu açıklanmışsa da polis, bunların Türk olduğunu ilan etmekte gecikmemişti. Böylece, devlet, hiç bir delile dayanmaksızınbir kesim göçmeni önceden yargılamış oluyordu.

Almanya'da faşist teröre karşı özsavunma yapan gençlerin Alman devleti tarafından kriminalleştirildikleri biliniyor. Berlin'de ortaya çıkan ve kısa sürede sivrilen "Anti Faşist Gençlik" de polis tarafından özel olarak kanun dışı bir grup olarak gösterilmeye çalışılmıştır.

Polisin ve savcıların ırkçı faşist saldırılar sonucu hayatını yitirmiş altmışın üzerinde insanın katillerinin kimler olduğunu araştırmazken Berlin'deki anti- faşist türk ve kürt gençlerinin suçlu ilan edilmesi ilginç değil mi?

Aynı şekilde, Mölln ve Solingen cinayetleri için sadece bir kaç kişiyi görevlendiren devletin, Nazi örgütü "Deutsche Liga"nın önde gelenlerinden G.Kaindl için 20 kişilik özel bir sorgu komisyonu oluşturması, üzerinde düşünmeye değer bir konu değil midir? Başka şehirlerde de böyle örneklere çok rastlanmıştır.

Örneğin Mölln ve Solingen cinayetlerinden sonra polisler, çeşitli şehirlerde sokağa çıkan gençlere, "eğer bu şehirde bir olay çıkarsa sorumlusu sizlersiniz" diye tehdit edilmişlerdir.

Şu anda Berlin'de gözaltında bulunan 22 yaşındaki Kürt kadını Fatma'nın tutuklanması sırasında polis silahını Fatma'nın kafasına dayamış, keza olay yerine gelen komşu kadına da aynı şekilde davranmıştır. Şu anda cezaevinde tutuklu bulunan beş Türk ve Kürt anti faşist gencinin bazıları için kitap yasağı ve 23 saat hücre hapsi gibi tamamen izolasyon koşulları uygulanmaktadır.

Alman devleti bizleri, ya işbirlirkçi duruma getirmek istiyor, ya da saldırarak sindirmeye çalışıyor. Bizler, ne ırkçı temel - lerde örgütlenmiş Alman devletinin işbirlikçisi, ne de onun köleleri olacağız.

Azılı Nazi gruplarından "Deutsche Liga" nın gazetesi "Deutsche Rundschau"da çıkan yazının son bölümünde, anti- faşist gençliğe yönelik olarak "hepinizi halledeceğiz" diye tehdit savrulmaktadır. Bu tehdidi ciddiye alıyor, arkadaşlarımıza yapılacak herhangi bir saldırının karşılığını bulacağını kendilerine iletiyoruz.

"Deutsche Liga" ve onun gibi faşist ve Neo nazi örgütler, bugüne kadar yapmış oldukları saldırılarda yaşamlarını yitiren insanların hesabını henüz vermemişlerdir.

Polisin Berlin'deki Anti- faşist Türk ve Kürt gençlerine karşı sahneye koyduğu komployu boşa çıkarmak, Alman istihbaratı ile Nazi örgütleri arasındaki ilişkileri deşifre etmek gereklidir.

- Tutukluların serbest bırakılması, antifaşist direniş üzerindeki devlet şiddetinin püskürtülmesi için mücadelemize devam edeceğiz.

- Alman devletinin, polisin ve nazilerin saldırılarına, örgütlenmemizi ve özsavunmamızı güçlendirerek cevap vereceğiz.

HERKESİ BU MÜCADELEYE KATILMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

Hamburg'tan bir grup göçmen.

Tutuklu Antifaşistlerin mahkeme masrafları için hesap numarası: Berliner Sparkasse, Konto Nr: 240 297 679 BLZ: 100 500 00. Kennwort: "Antifa"

HALKIZ BİZ

Halkız biz,
Ayrı da olsa renklerimiz
dillerimiz
Göğsümüzdeki yara aynı
Aynı derttir düştüğümüz.

Türkülerimiz
ağıtlarımız aynı
Aynı hasrete vurgun
Dağ yangını yüreğimiz.

Hannover, Mehmet Karabulut

İmpressum:
V.i.S.d.P.: U. Hasselbring
Postfach 2603
D-30026 Hannover

Yazışma adresi:
Devrimci İşçi
c/o S. Hasselbring
Postfach 26 03
D-30026 Hannover

Ödemeler:
Devrimci İşçi
Stadtsparkasse Hannover
Konto Nr.: 71 65 88
BLZ.: 250 501 80

Fransa	14.-ff	Avusturya	30.-s
İsviçre	3.5 sfr	Belçika	60.-bfr
Hollanda	5.- hlf	İsveç	12.-skr

HIZLA ANAKRONİKLEŞEN "SOSYAL DEVLET" ÜZERİNE

Federal Almanya, soğuk savaş döneminin küflenmiş beyinlerinin algılamakta güçlük çektiği yüksek bir tempoda önemli dönüşümler yaşıyor: İltica hakkı fiilen ve resmi düzey de yok edildi, alman topraklarından dışa yönelik yeniden savaş yürütmenin ilk izni çıktı, çevreyi koruma yasaları 60'lı yılların standartlarına geri itiliyor, vatandaşlık hakları hızla budanıyor (yeni iç güvenlik politikaları bağlamında düşünülüp önerilen "büyük dinleme atağı" bunun bir örneğidir), ve ayrıca da "sosyal devlet" işlevini tamamlamış, demonte edilmesi gereken bir olgu olarak kavranmaya başladı.

Geleneksel "sosyal hakların kısıtlanması" tanımlaması gerçek gelişmeleri yeterince karakterize etmiyor artık. 80'li yılların ortalarından itibaren, özellikle de iki Almanya'nın birleşmesinden sonra daha da yüksek bir tempoda sosyal güvenlik kavramı tam bir tartışma konusu haline geldi. Sorun artık daha az ya da daha çok sosyal güvenlik sağlayınca hak değil, bir bütün olarak sosyal güvenlik politikalarının nereye kadar izleneceğinde düğümleniyor.

Daha genel bir ifadeyle, Federal Almanya' da savaş sonrası oluşan "sosyal devlet" olgusu bir bütün olarak tartışma konusudur.

Bu durumun ortaya çıkmasında ekonomik ve siyasi egemenleri savaş sonrası "sosyal devlet" politikaları izlemeye iten üç önemli faktörün ortadan kalkmış olması önemli bir rol oynamaktadır:

1. Sermaye güçleri 1933'de faşizmin iktidara gelişinden doğrudan sorumluydular. Bu durum ise faşizm sonrası Almanya'da kapitalizmi derin bir meşruiyet kriziyle yüzyüze getirdi. Bu nedenle kapitalist düzenin yeniden inşaası ancak toplumsal bir konsensüse dayanabilirdi. Bu toplumsal konsensüs ise, pazar ekonomisinin sosyal politikalar aracılığıyla "ehlileştirileceği" ve burjuva demokrasisini tehlikeye düşüren toplumsal krizlerin bu şekilde önleneceği düşüncesin- den ibaretti.

2. Federal Almanya'nın kapitalist dünya ile reel sosyalist dünya arasındaki çelişkide gerek coğrafik konumu, gerekse doğuda Demokratik Alman Cumhuriyetinin olşusumu yüzünden üstlendiği cephesel devlet rolü, içeride sosyal çatışmaların önlenmesi sonucu sağlanacak güçlü bir istikrarı gerekli kılıyordu. Sosyal devlet politikalarına dayanan çıkar uzlaşmaları veya farklı çıkarların dengelenmesi toplumsal mücadeleleri mümkün olduğunca yumuşatıp bastıracak ve sermaye ile emek arasındaki karşıtlığı büyük ölçüde kurumsallaşmış düzenleyicilere (örneğin sosyal uzlaşmacı toplu sözleşme otonomisi) hapsederek tehlikesizleştirecekti.

3. Geleneksel sosyal devlet modelinin ekonomik temelini savaş sonrası boomun yüksek ekonomik büyüme oranları oluşturmuştu. Sözkonusu boomun kırıntılarından, işverenler ve mülk sahipleriyle büyük gelir dağılımı çatışmalarını göze almak durumunda kalmaksızın sosyal güvenlik sistemlerini finanse etmek mümkün olabilmişti.

Ekonomik büyüme oranlarındaki düşüş ve sosyal güvenlik sistemlerine yönelik talepdeki yükseliş üstüste gelince 70'li yılların ortalarından itibaren geleneksel sosyal devlet modeli krize düştü.

O dönemde -yani sosyal demokrat Helmut Schmidt hükümeti sırasında- sosyal hakların kısıtlanması izlenilen sosyal politikaların temel aracı olarak keşfedildi. Yine aynı dönemde özel hanelerin parasal varlıklarında yılda trilyonlara varan dinamik bir yükseliş başladı.

Gelir dağılımında aşağıdan yukarıya doğru kaynak aktarımı Kohl hükümetleri sırasında sistematik olarak hızlandırıldı. Devlet gelirlerinde ücret vergisinin payı sürekli yükselirken, özel firmaların ödediği vergilerde üçte bir oranında düşüs yaşandı. Ulusal gelirdeki ücretlerin payı 1960 yılı istisnai bir durum olarak değerlendirilirse 1990 yılında Federal Almanya Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana en düşük seviyeye çekilirken, net sermaye geliri 60'lı yılların cennetvari standartlarına yaklaştı.

1982 ile 1990 yılları arasında GSMH deki sosyal giderlerin oranı % 4 civarında düştü. 1982 yılındaki oran korunsaydı, 1990 yılında sosyal harcamalar için 95 milyar DM daha fazla ayrılacaktı.

Sosyal demontaj dün olduğu gibi bugünde kamu kasalarının boşluğu ile açıklanıp meşrulaştırılıyor. Ancak kamu bütçelerinde gözlenen düşüşün kaynağı olarak özel zenginlik birikiminin politik olarak desteklenmesi gizleniyor. Özel sermaye birikimini destekleme proğramları için harcanan kaynaklar temel toplumsal taleplerin karşılanamamasının açıklaması oluyor.

Batı alman üretim dalı sermayedarlarının parasal varlıkları 80'li yıllarda brüt yatırımların iki katı oranında yükseldi. 1991 yılında sözkonusu sermayedarların parasal varlıklarının hacmi 1 trilyon 700 milyar DM'yi buluyordu. 1990 ile 1992 yılları arasında hemen devreye sokulabilecek para miktarı 670'den 800 milyara çıktı.

Özel hanelerin para varlığı 1991 yılında 3 trilyon 400 milyar DM'ye ulaşmıştı. Bu hacmin sadece % 2'si alt yarıya, üstteki % 10'a bu hacmin yarısı, ve yine tepedeki % 1'e bu varlığın % 14'ü düşmekteydi. Gelir dağılımındaki bu uçurum kendisini harcanabilir hane gelirlerinde de gösteriyor: Nüfusun yukarıdaki üçte biri bu gelirlerin % 58'ine sahip olurken, geri kalan üçte ikisi % 42'yi paylaşıyor. Aylık geliri 25.000 DM'den fazla olan özel hanelerin sayısı 1983 ile 1990 arasında % 409 oranında yükseldi; sadece Kuzey Ren Westfalya eyaletinde 1986 ile 1989 yılları arasında varolan mil- yonerlerin sayısı 4000 civarında yükseldi.

Yeni ekonomik politika paketiyle federal hükümet, merkezi iş pazarı ve sosyal politik alanlarda her yıl 25 milyar DM biriktirmek istiyor. Bu özel hanelerin para varlıklarındaki yıllık yükselişin % 10'una eşit. Hükümetin dağılım politikalarının toplumsal anlamını şu şekilde ifade etmek mümkün: Yoksulları kes, zenginleri besle!

SOSYAL DEVLETİN TAHRİBİNE DEVAM!

80'li yılların ikinci yarısından bu yana sosyal politik "reformlar", sosyal güvenlik sistemlerinde yapısal kopuşlar tarafından karakterize edilip belirleniyor. Çeşitli sosyal güvenlik sistemlerinin son yıllardaki gelişimini kısaca özetlersek, gelişmenin temel yönünü daha iyi bir şekilde gözler önüne sermek mümkün olur.

Federal Almanya'da sosyal yardım kanununu diğer ülkelerdeki fakir-fukaraya yardım kurumlarından ayıran temel fark, bu kanun ile insanların temel giderlerini karşılamak yoluyla onlara kriz dönemlerinde dahi "insanca" bir yaşam sağlama arzusuydu (bu arzunun ne kadar gerçekleştirildiği bir başka tartışma konusudur).

Yeni ekonomik politika paketinin bir parçası olarak 1989'dan itibaren gündeme getirilen istatistik modeli, "Solidarpakt" ve diğer kısıtlamalar sosyal yardım kanununca öngörülen asgari yaşam standartını devletin kısıtlama politikalarının kurbanı haline getirdi.

Sözkonusu yaşam standardı Anayasa mahkemesi kararı uyarınca vergisiz asgari yaşam standardını tanımladığından, sürekli düşen sosyal yardım düzeyi beraberinde zaten düşük olan alt ücretlerin daha fazla vergiye tabi tutulmasını ve böylece işçilerin reel gelirlerinde giderek daha fazla düşüşü getirmektedir. Ücretlerle sosyal yardım düzeyi arasında varolması gereken farkı garanti altına almak için bu kez sosyal yardım yeniden düşürülmek zorundadır vs.yi göze almak zorundalar.

Sağlık sektörü hızla iki sınıflı tıp sektörüne dönüşüyor. Zenginler ve yoksullara farklı muamele.

Sosyal konut yapımı için ayrılan kaynakların özel konut edinmeyi destekleme programlarına aktarılması yeni bir konut bunalımı yarattı. Konut bunalımı aracılığıyla sosyal kriz toplumun merkezlerine ulaştı. Artan sosyal perspektifsizlik ve toplumsal entegrasyon mekanizmalarındaki hızlı çözülme toplumdaki genel şiddeti de artırıcı bir işlev görüyor. Almanya toplumunun "amerikanlaşması" yüksek tempoda ilerliyor.

Sosyal devletin demontajı, kamu bütçeleri açısından incelendiğinde finansman olanakları daralmasına rağmen belediyelerin bütçelerine daha fazla yüklenilmesini beraberinde getiriyor. Belediyelerde özyönetim, genel görevlerin yerine getirilmesine indirgenince anlamını yitiriyor. Bu durum da faşizm öncesi Weimar Cumhuriyeti ile bir paralellik arzediyor: o dönemde de belediyeler üzerinde "boş kasaların diktatörlüğünden" söz edilirdi.

Sadece özel işverenler doğudaki toplu sözleşmeleri çiğneyerek ve batıdaki toplu sözleşmeleri yürürlükten kaldırarak sorunun toplu sözleşmelerdeki asgari standartların işiverenler lehine yeniden düzenlenmesinden ibaret olduğunu göstermediler. Federal hükümet, Doğu Alman İşletmelerinin özelleştirilmesinden sorumlu Treuhand kurumu aracılığıyla doğuda toplu sözleşmelere uyulmamasında doğrudan rol oynadı. Çalışma saatlerinin uzatılması (VW ve diğer bazı şirketlerdeki haftalık çalışma süresinin 4 güne indirilmesi uygulaması da işçilerin yıllık gelirinde paralel bir düşüşü içerdiğinden gerçekte çalışma sürelerinin uzatılmasına denk düşmektedir) ve toplu sözleşmelerde sıfır oranı direktifi, politik olarak toplu sözleşme otonomisinin belini kıran bir darbe olmaktadır. Bu darbenin sonuçta "siyah" (Bavyera), "kızıl" (Schleswig Holstein) ya da "kızıl-yeşil" (Asağı Saksonya) eyalet hükümetlerinden gelişi önemli bir rol oynamamaktadır.

Reel ücretlerdeki uzun süredir gözlenen düşüşe rağmen sermaye ve hükümet kabineleri koalisyonunun açıklanmış hedefi, reel gelirlerin giderek daha fazla oranda budanmasıdır. Bu budama operasyonu, kamu bütçelerindeki açık krizinin yanısıra, öncelikle sözde acil tehlikeye düşen "endüstri odağı Almanya`nın" güvenceye alınması gerekliliğiyle açıklanıp gerekçelendirilmektedir.

Alman Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (DIW/Berlin) "sanayi odağı Alman'ya tartışmalarına ilişkin 1993 yılı ortasındaki bir araştırmasında aşağıdaki kanıyı dile getirmektedir.

"Bütün faktörler göz önünde tutulduğunda, batı alman ekonomisinin yapısal harcama krizi ya da yatırım odağı Almanya`nın tehlikeye düşmüş olduğu safsatası anlamsız bir uydurmadır. Böyle bir teşhis üzerine oturtulan terapiler de uygun olmayacağı gibi tehlikelidirlerde."

Almanya'nın uluslararası rekabet pozisyonunun son on yıl içerisinde kötüleşmek bir tarafa iyileşmiş olmasına rağmen, konjonktürel bir düşüş sanayi odağı krizi şeklinde yanlış yorumlanıyormuş. "Açıktır ki, doğu alman ekonomisinin yapısal zayıflığı ve batıdaki kriz, daha sert bir şekilde sanayi odağı tartışmasını yapma fırsatını doğurmuştur."

DIW, hükümet ve işverenleri "sanayi odağı Alman- ya`yı" güvence altına almaya yönelik önlemlerle krizi derinleştirmekle suçluyor. "Paradoks olan sonuç sudur: Yanlış bir ekonomik politikadan çıkar sahipleri dahi aydalanamayacaklardır. Sonuçta herkes kaybedecektir. Daha 1994 yılında bu gerçek kendisini hissettirecektir."

"Sanayi odağı Alman- ya" tartışması da "iltica tartışması" gibi hayali bir problemin suni şekilde sahnelenmesidir. Güçlü bir korku kampanyası aracılığıyla toplum yıllardır sermaye çevreleri tarafından dayatılan dönüşümlere evet demeye zorlanmaktadır.

Sosyal Demokrat Parti'nin sosyal devletin demontajı konusundaki egemen konsensüse hızlı çarkıyla birlikte muhalif pozisyonlar ve alternatif görüşler yayınlanan düşüncelerde hemen hemen hiç gündeme gelmemektedir. Alternatif politika üretmek bir kenara sosyal–demokratlar, işveren çıkarlarının daha iyi savunulması konusunda Kohl hükümetiyle yarışmaktadırlar: Örneğin ekonomi bakanları konferansı ve federal konsey (çoğunluk sosyal demokratlarda) federal hükümettin çalışma süreleri ile ilgili meclisten geçirdiği kanunu daha da sertleştirmişlerdir. IG-Metall sendikası, muhafazakarlar tarafından hazırlanıp sosyal demokratlar tarafından daha da sertleştirilen bu yasayla ilgili şöyle demektedir: "Söz konusu yasa çalışma süreleriyle ilgili standartların yumuşatılması konusunda işverenlerin yıllardır öne sürdükleri taleplerin yerine getirilmesinden ibarettir."

Sosyal–demokrat siyasal aracılığıyla sendikalar da sözde tehlikeye düşen sanayi odağı Almanya safsataları önünde diz çökmektedirler. Sendikaların ilan ettiği reel ücretlerin güvenceye alınması temel hedefi çalışma sürelerinin kısaltılması ile birlikte terkedilmiş bulunmaktadır. Sendikalar, emekçilere yönelik güçlü saldırılara karşı bir savunma stratejisi geliştirmek bir yana, objektif olarak neredeyse bu saldırılara onay verir konuma gelmişlerdir.

Bugün dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi Almanya'da da subjektif faktör krizi yaşanmaktadır. Kapitalizmin emekçi güçlere yönelik saldırıları karşısında sosyal adalet ve dayanışma talepli inandırıcı bir hareket sahnede yoktur. Bu kapitalizmin daha da vahşileşmesini mümkün kılmaktadır.

Gazi

KÜLLERDEN DOĞAN

Eric Hobsbawm*

Sosyalizmin geleceği nedir? Bir tarihçi olarak ilk içgüdüm -siz buna mesleki deformasyon da diyebilirsiniz- şu soruyu sormaktır: Sosyalizmin geçmişi nedir ve bugünkü durum ile gelecekteki olasılıkları nasıl etkilemektedir? Bu, akla uygun bir yaklaşım olur, çünkü sözcük, kavram, program, sosyalizm ile sosyalist politikaların gerçekleşmeleri, diyelim Benelüks ülkelerinin karşısında Thames'deki Londra'nın konumu gibi basit nesnel veriler değil, zihinsel kurgulardır. Bunlar, insanlığın onsekizinci yüzyıl sonu ve ondokuzuncu yüzyıl başının devrim çağından beri içinde bulunduğu durumu anlamak üzere kullandığımız ve insanın toplumu düzeltme ve/veya dönüştürme girişimlerine taktığımız isimler, modeller ve etiketlerdir.

"Sosyalizm" sözcüğü ilk başta ne siyasal bir içerik taşıyor ne de toplumu örgütlemenin herhangi bir yolunu anlatıyordu; en başından beri açıkça özel mülkiyet yerine ortak mülkiyete dayalı aynı şekilde yönetilen bir toplum, hemen Babeuf'la başlayıp süren bir toplumu gerçekleştirme yönünde siyasal bir hareket anlamına gelen eski "komünizm" sözcüğünden farklıydı. "Sosyalizm" ve "sosyalist" sözcükleri basitçe "sosyal" sözcüğünden türetilmişti; insanın doğası gereği sosyal ve sosyalleşebilir bir varlık olmasından biraz daha geniş bir anlam taşıyordu. Bu sözcükler ancak 1830'larda, İngiltere ve Fransa'dan yayılarak toplumsal ve siyasal sözcük dağarcığının bir parçası haline geldiği zaman bizim anladığımız gibi bir anlam kazanmaya başlamışlardı.

Elbette, çok önceleri olmamakla birlikte, daha önce de başka isimler altında böyle bir şey var olmuştu: Ona İngiltere'de "işbir- liği" (cooperation) ve "kooperatif" ya da Fransa'da "kollektif" ve "colectism" deniyordu, daha sonra "kolektivizm"e dönüşmüş ve "karşılıklılık" (mutualism) gibi isimlerle bilinmişti. Bu konuda iki noktaya dikkat çekmek zorundayız.

Birincisi, "sosyalizm"in zıttı henüz "kapitalizm" değil, "bireyselcilik"ti "Sosyalizm"i antikapitalist yapan özellik, ondokuzuncu yüzyılın başlarında, bireyselci bir toplumun özünün rekabet, yani piyasa olduğunu, buna bağlı olarak sosyal(ist) bir toplumun temelinin işbirliği ya da dayanışma olmak zorunda olduğunu söylemenin yeterince mantıksal gözükmesiydi. Çok çeşitli anlamlar söz konusuydu. Laissez–Faire'in sosyal güvenlik yararına azıcık değiştirilmesinden tutun özel mülkiyetin ya da paranın hiç görünmediği komünist sömürgelere kadar her şey "sosyalizm" sayılabilirdi. İngiltere'de sosyalizmin bu ilk anlamı, ondokuzuncu yüzyılın sonuna ve sosyalist işçi hareketlerinin yükselişine kadar asıl anlam olarak kaldı. Bu yüzden Fabyanlar, Liberal Parti'yi kimseye çaktırmadan sosyalizme çevirebileceklerini düşünmüşlerdi.

İkincisi, sosyalizm ilk başta siyasal içerimler taşımıyordu (bu noktada da komünizmden farklıydı). Sosyalizm, devlet ya da herhangi bir etkili otorite tarafından ya da Bernard Shaw'un" özel girişim sosyalizmi" dediği şeyle de kurulabilirdi. Sırası gelmişken belirtelim, bunun nedeni herhalde 1940'larda ABD'de dünyanın diğer yerlerine göre daha fazla sosyalizm –yani, daha fazla sosyalist koloni– olmasıydı. Aslında insanlar, işçi sınıfı sosyalizmini düşündükleri 1880'lere kadar, sosyalizmi gönüllü birlikler, koo- peratifler ve diğer gönüllü karşılıklı ve kolektif eylem biçimleri aracılığıyla dü- şünüyorlardı. Ancak işçi hareketlerinin hem Jakoben demokrasi geleneğinin hem de Marksislerin peşinden giderek kolektif siyasal eylem yolunu seçmelerinden sonradır ki sosyalizm devlet iktidarının fethedilmesiyle bağıntılı bir şey olarak anılmaya başlandı. Doğallıkla o zaman, sosyalizmin kurulmasındaki te- mel unsur devlet olmuştu.

Ama bir şeyi unutmamak gerekiyor. Bu etkinliğin amacı asıl olarak üretimi, bölüşümü ve mübadeleyi düzenlemenin özgül bir biçimi değildi. 1880'lerin zeki bir anti–sosyalisti olan John Rae'yi aktarırsak, "en dipte toplumsal adalet talebi yatıyordu". Bu nedenle yani sosyalist–işçi-sınıfı partileri ile onların düşünürleri ve yazarları, gönüllü koloniler üzerine ütopyalar kurgulayanlardan farklı olarak, –Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda fiilen iktidara gelmeden önce– bir gün göreve ve iktidara geldikleri zaman ne yapacakları konusuna şaşırtıcı derecede az dikkat göstermişlerdi. Marksisler gerçekte, gelecek hakkında düşünmeyi reddetmeyi bir erdem katına çıkarmışlardı. "Sosyalist parti", diyordu Kautsky bu partilerin en büyüğü adına konuşurken, "yalnızca var olan sosyal düzen için pozitif önermelerde bulunabilir. Bunun ötesine geçen önermeler gerçeklerle bağ- daşmaz; olsa olsa varsayımlardan yola çıkan fantazi ve düşlerdir.(1) 1917–18'e kadar sosyalizmin gerçek içeriği baş aşağı çevrilmiş kapitalizmdi: Bugün kötü olan, o zaman iyi olacaktı. Ayrıntılar önemli değildi. İngiliz Fabyanları gibi ayrıntılarda boğulan insanlar bile, toplumsallaşmış bir ekonominin nasıl işleyeceği konusuna ciddi biçimde kafa yormuyorlardı; bunun kapitalizmden daha iyi işlemek zorunda olduğu herkesin gözünde açıktı.

Aslında, yirminci yüzyılın ilk yarısının büyük bölümünde kapitalizm sosyalistlerin haklılığını kanıtlamış görünüyordu. 1914 ile 1950 yılları arasında, kapitalizmde olması düşünülebilecek her türlü aksaklık oldu. Bu arada iki dünya savaşı, iki ulusal ve toplumsal devrim dalgası yaşanmıştı; ulusal ve toplumsal devrimler, büyük sömürge imparatorluklarını tarihten silmişler, en azından ölüm hükmünü okumuşlar ve insanlığın üçte birini kapitalist sistemin dışına çıkarmışlardı. Burjuva toplumunun tipik siyasi rejimleri olan liberal demokrasiler dünyanın her tarafında yıkılmışlardı. 1940–41'e gelindiğinde ABD'nin, Avrupa'nın bir kenarının, Kuzey ve Güney Amerika'nın ve Avustralya adalarının dışında pek yaşamıyorlardı. Her şey bir yana kapitalist ekonominin kendisi hastaydı ve o zamana kadar gördüğü en kötü krizde, aslında tamamen yıkıcı olabilecekmiş gibi görünen tek krizde, neredeyse çökmek üzereydi. Sosyalizmin her türünün daha iyi olduğu muhakkaktı. Bugün bizim gözümüzde, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm olduğu iddia edilen, merkezi biçimde planlanmış, devletin yönetimindeki ilkel kumanda ekonomisinin ekonomik etkisizliğinden daha açık bir şey yoktur. Ama altmış yıl önce komünist olmayan politikacılarla entelektüeller, Sovyetler'i, kendi ülkelerini kırıp geçiren krizden görünüşte etkilenmez kılan "planlama"nın sırlarını öğrenmek üzere Moskova'ya bilet alma kuyruğuna girmekteydiler.

Sosyalistler kuşkusuz, sosyalizmin bir slogan olmaktan çok, somut olarak ne anlama geldiği konusuna kafa yormak zorunda kalmışlardı; çünkü 1917'de Bolşevikler iktidara gelmişler ve 1918'den sonra önemli sosyal–demokrat partiler ya hükümet olmuşlar ya da hükümetlere katılmışlardı; bu yüzden gerçek politikaları olmak zorundaydı. Gelgelelim, bırakın sosyalist bir toplumun neye benzemesi gerektiğini, ne istedikleri konusunu bile sistemli biçimde düşünmeden politikalarını zaman geçirmeden ortaya koymak ya da en ivedi problemlerin baskısıyla çözüm bulmak zorunda kalmaktaydılar. Özetle özgül durumlara göre tepki gösteriyorlardı. Sosyalizmin bugünkü sıkıntılarının çoğu, kapitalist kriz ve çöküş koşullarına uygun olarak düşünülmüş sosyalist politikaların kabaca 1914'ten 1950'ye kadar- yirminci yüzyıl sonunun koşullarına artık uygun düşmemesinden kaynaklanır. Daha doğrusu, sosyalist politikalarda neyin zamana bağlı ve eskimiş olup olmadığına asla karar vermemiş olmamızdan kaynaklanır.

"Sosyalizm" sözcüğünü tekil olarak kullandım. Oysa 1917'den sonra, birisi bugünlerde çökmekte ya da çökmüş olan en azından iki farklı sosyalizm kolundan, yani sosyal–demokrasi ile Sovyet ya da Sovyetler'den esinlenmiş komünist sistemlerden söz etmeliyiz. Sovyet sistemleri, tam sosyalist ekonomileri ve toplumları oturttuklarını gerçekten iddia eden biricik sistemlerdir. Benim bildiğim kadarıyla, ne kadar radikal ya da uzun ömürlü olursa olsun hiçbir sosyal-demokrat hükümet ya da parti asla böyle bir iddiada bulunmamıştır ve SSCB'nin bile 1936'ya kadar sosyalizme ulaştığını iddia etmemesi, hatırlanmaya değer bir olgudur. Belki biraz daha beklemeleri gerekiyordu.

Sovyet–tipi sosyalizme öz olarak Sovyetler'in Ekim Devrim'nden sonra içinde bulunduğu şu koşullar egemendi: Tek siyasal gelenekleri otokrasi olan, sosyalizmin bilinen hiçbir koşulunun bulunmadığı, tamamen tecrit olmuş ve sürekli tehdit altında olan çok yoksul, şaşılacak derecede geri bir ülkede yaşıyorlardı. Kesin önceliği hızlı ekonomik ve teknolojik gelişme, yani baş döndürücü bir sanayileşme almıştı. Bolşevizm, kapitalist gelişmenin koşullarının var olmadığı ülkeler için öngörülen bir hızlı ekonomik kalkınma ideolojisine dönmüştü; bir süre öyle büyük bir başarı kazanıldı ki Hindistan gibi pek çok Üçüncü Dünya ülkesi için, hatta Bolşevizmin acımasız diktatörlüğüne hiçbir sempati beslemeyen ülkeler için bile bir ekonomik model oluşturdu. Özünde belirli önceliklerin –savaşın kazanılmasının zorunluluğu gibi– verili olarak kabul edildiği, bedellerin dikkate alınmadığı, daha doğrusu diğer bütün hedeflerin ana hedefe bağımlı kılındığı bir savaş ekonomisi gibi işliyordu. Merkezi kumanda ekonomisi en iyi haliyle oldukça kaba saba bir araç olsa ve korkunç derece savurganlaşsa bile, çok etkili başarılar sağlanmıştı. Kapitalizmin sırtı yere geldiği için, bu başarılar olduklarından daha da etkileyici görünüyorlardı. Sovyet ekonomisinin yapamadığı şey, 1950'lerden sonra kapitalist sistem yine eski hızına ulaşırken ona ayak uydurmaktı. Sıradan insanların yaşamlarına bakıldığında yaşamın temel gereksinimleri —çok düşük bir düzeyde yiyecek, konut, giyecek ve boş zaman— sağlıyor, ama bunun ötesinde hiçbir şey veremiyordu. Bununla beraber, kitlesel eğitim olanakları sunmakta kapitalizmden ve (ekonomi 1970'lerle 1980'lerde teklemeye başlayana kadar) sağlık ve refah koşulları sağlamakta diğer Üçüncü Dünya ülkelerinden daha iyi durumdaydı.

Karşılaştırmayı savaş ekonomisiyle yapmak tasadüf değildir. Çünkü sosyalistlerin bildiklerri tek gerçek kamusal politika modeli (daha önce göreve ya da iktidara geldikleri zaman ne yapacaklarını hiç düşünmemişlerdi), Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte başlayan savaş ekonomisiydi. Bu, yalnızca Bolşevikler için değil, aynı zamanda, her koşulda savaşan ülkelerdeki Batılı sosyal–demokratlar için geçerlidir. Çünkü savaş ekonomisi planlamayı, ekonominin önemli kısımlarını kamunun yönetmesini ya da işletmesini –özellikle de işçi örgütlerinin yardımıyla emeğin seferber edilmesini ve sistemli bir kamu refahı sağlanmasını– gerektiriyordu. Savaş modelinin (Lenin'in planlama fikri özellikle Alman savaş ekonomisinden etkilenmişti) etkisinin yan ürünlerinden birisi, devletin merkezi eylemlerinden yana olan sosyalist yargıyı pekiştirmekti. Gerek Bolşevikler gerekse sosyal–demokratlar sosyalizmi düşündükleri zaman, akılları neredeyse yalnızca devlet planlaması ile piyasa öncelikleri arasındaki çatışma geliyordu.

Komünistlerin sosyalizm fikrini belirleyen şey geri ülkelerin ekonomik büyümeyi bedeli ne olursa olsun olabildiğince çabuk biçimde sağlamalarının zorunluluğu ise sosyal-demokrat politikalara da özel bir tarihsel durumun, yani iki savaş arası büyük çöküşün, kapitalizmin krizinin, daha tam bir deyişle kitlesel işsizliğin koşulları egemen olacaktı. Elbette başka düşüncelerden de etkilenmişlerdi. Savaş ekonomilerinin deneyimleri yanında, seçim demokrasisi politikalarından yararlanmışlardı, çünkü kitle hareketleri olmalarını sağlayan tek politika buydu; dahası sosyal-demokratlar, bazen İsveç, Belçika ve Avusturya'da uzun ajitasyonlar ve genel grevlerle kazandıkları demokrasinin başlıca mimarları olmuşlardı. çok tuhaftır, sosyal–demokrasi 1945'ten donra "refah devleti" denmeye başlayan sisteme coşkuyla sarılırken, bu terimi onlar bulmamışlar, refah devleti onların düşüncelerinde büyük bir rol oynamamıştı. Refah devletini İngiltere'de asıl olarak liberaller, Fransa'da sosyal Katolikler, Almanya'da toplumsal bilince sahip bürokratlar geliştirmişlerdi. Sosyalistlerin (hatta Batılı komünistlerin) böyle bir gelişmeye katılışları, asıl olarak, solcu yetkililerin genellikle anti–sol ulusal hükümetler dönemlerinde bile denetledikleri yerel yönetimler aracılığıyla oluyordu. Viyana ve Londra'da görüldüğü gibi sosyalist belediyelerin öncülüğünü yaptıkları kamu konutlarının önemi buradan kaynaklanır. Bunun yanında, sosyalist-olmayan deneyimlerin onlara sosyalist–ekonomik örgütlenme modelleri (Bolşeviklerde de olduğu gibi) sağladıklarını da belirtmeliyiz.

"Tröst" sözcüğü Sovyet Rusya'da benzer metalar üreten bütün fabrikaları koordine eden organlar için kullanılıyordu. Bu, esin kaynağını da göstermektedir: Tekelci kapitalist işletme. İngiltere'de

İşçi Partisi'nin 1945'ten sonra giriştiği ulusallaştırmalara model olan, Viktorya çağı kapitalizminin ekonominin kamu eliyle işletilmesi gereken kısımları –özellikle, posta hizmetleri– için yararlandığı hükümete bağlı kuruluşlar değil, kamusal ve bir anlamda özerk korporasyonlardır. Bununla birlikte, kitlesel işsilik, savaştan sonraki sosyal-demokrat politikanın (Keynesçi politika ile onunla birleşen New Deal kapitalizminin politikasının olduğu gibi) en kilit noktasıydı; bu politikanın politik gerekçesi "tam istihdam"dı.

Birincisi, "sosyalizm"in zıttı henüz "kapitalizm" değil, "bireyselcilik"ti. "Sosyalizm"i anti-kapitalist yapan özellik, ondokuzuncu yüzyılın başlarında, bireyselci bir toplumun özünün rekabet, yani piyasa olduğunu, buna bağlı olarak sosyal(ist) bir toplumun temelinin işbirliği ya da dayanışma olmak zorunda olduğunu söylemenin yeterince mantıksal gözükmesiydi.

Gerçekten de bu politika, sosyalist bir açıdan olmasa bile, kitlesel tüketime dayalı ve reformdan geçirilmiş sosyal güvenlik kapitalizminin dinamiklerini restore etme açısından parlak bir başarı kazandı; o kadar başarılı oldu ki tam istihdam 1970'ler ve 1980'lerde bizi buradan ilgilendirmeyen nedenlerle, birden kendi güçlükleriyle yüz yüze geldi. Güçlükler ortaya çıktığı zaman da reformcu kapitalizm ile sosyal-demokrasinin konsensüsü param parça oldu. Yalnızca bir iki talihsiz ülkede (özellikle Reagan'ın ABD'si ve Thatcher'ın İngilteresi'nde) zafer kazandıkları –ama bu tam bir zafer değildi– halde, serbest piyasa neo-liberalizmi ile refah devleti eleştirisi mevzi kazandı. Aşırıların yönetiminde bile sosyal güvenlik harcamalarını ortadan kaldırmanın, hatta ciddi ölçüde azaltmanın olanaksızlığı görüldü. Öbür yandan sosyal-demokratlar, kendilerini, kesinlikle 1945'ten 1973'e kadarki altın yıllarında olduğu gibi, işlemeyen bir dizi politikayla baş başa buldular. Keynes'e ve ulusallaştırmaya başvurmaktan başka yapacakları hiçbir şey yoktu. Mitterrand'ın 1980'lerin başlarındaki deneyimi daha acı, ama sonuç alıcıydı.

Böylece hem komünistler hem de sosyal-demokratlar 1970'ler ve 1980'lerde, daha önce gerçekten asla kafa yormadıkları için Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra az çok kendiliğinden geliştirdikleri ya da adapte ettikleri politikalarla artık daha fazla yol alamayacaklarını görmüşlerdi. Tarih onlara etkileyici bir başarı dönemi, en azından bir süre için göreli ya da görünüşte başarılar bahşetmişti. Bu başarı şimdi tükenmişti. Sosyalistler ilk defa sosyalizm üzerinde düşünmek zorundaydılar.

İnsanlık tarihinin en devrimci döneminin oluşturan yirminci yüzyılın ikinci yarısı bize ne öğretmişti? 1950'de çiftçilikle geçinen insanlar, bugünün en sanayileşmiş ülkelerinin bazılarında bile (Japonya, İtalya, İspanya) nüfusun çoğunluğunu oluşturuyorlardı. Bugün Avrupa'nın hemen her yerinde, Batı İslam dünyasında ve Batı yarımküresinde azınlık, bazen çok küçük bir azınlık grupturlar. Toplumda dramatik ve benzeri görülmedik değişikliklerin görüldüğü bir çağ, kaçınılmaz olarak sosyalistlerin kendi varsayım ve beklentilerine yeni bir gözle bakmalarını sağlar. Açıktır ki bu varsayım ve beklentilerin pek çoğu artık savunulamayacak durumdadır.

Birincisi, kapitalizmin, babalarımızın beklentilerin çok ötesinde bir mal ve hizmet bolluğu yarattığı, Batı'daki çoğu sıradan insanın elli yıl önce düşünülebilecek olanın çok ötesinde bir yaşam standardına ulaştığı açıklığa kavuşmuştur. Refah devleti sayesinde, yoksul insanlar talihsizliğin rüzgarları karşısında daha fazla sığınağa sahiptirler. Açlığı ve yoksulluğu ortadan kaldırmak için sosyalizme gerek duyulduğu argümanı artık inandırıcı değildir. Kitlesel işsizliğe yalnızca sosyalizmin son verebileceği -ve gençlik günlerimde çok inandırıcı görünen argümanı bile artık ikna edici değildir. Batı, kapitalizm döneminde tam istihdamı yaşayan bir kuşak görmüştür; Avrupada bir kez daha kitlesel işsizliğin yaşandığı günlerde olduğumuz halde, aslında ne 1930'lardaki gibi bir hoşgörüsüzlük hissedilmekte ne de pek çok insan kitlesel işsizliğin ancak tamamen farklı bir sisteme kaldırılabileceğine inanmaktadır. Kısacası, sosyalizm argümanının maddi temeli zayıflamış durumdadır.

İkincisi, sosyalist-olmayan sistemler, özellikle planlı bir ekonomi ile sanayilerde ve hizmetlerde devlet ya da kamu mülkiyeti sistemi, 1930'lardan beri bir zamanlar sosyalist bir ekonominin tipik özelliklerinden sayılan çok şeyi benimsemiş ve özümsemiştir. Bu şaşırtıcı gelebilir, çünkü son on yıllık konuşmalar serbest piyasanın zaferi ve devletin parçalanması ya da ekonomik neo-liberalizmin ideolojik zaferi hakkındaydı; ancak Thatcher'ın ideologları ve onların yandaşlarının saatin tersine çevrilmesi gereğine bu kadar çok inanmış olmaları, aslında, savaştan sonra çoğu kapitalist devlette ne kadar ileri gidildiğini kanıtlamaktadır. Yapısal bir temelde konuşursak, ibrenin, aynı oranda tersine çevrilmesi olanaklı değildir. Dünya Bankası, 1980'den 1987'ye kadar bütün dünyada 400'ün üzerinde özelleştirme olduğunu, bunların yarısının beş ülkede (Brezilya, Thatcher'in İngilteresi, Şili, İtalya ve İspanya) gerçekleştiğini hesaplamıştı. En büyük üç ekonomideki (ABD, Japonya ve Almanya) bütün özelleştirmeleri de toplayacak olursanız, on dört örneklik bir toplam sayı elde edilir. Kısacası İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkan ve tarihin en büyük ekonomik büyüme patlamasına önderlik eden kapitalist ekonomiler, saf piyasa ekonomileri değil, çok önemli kamu sektörleri ve çok etkili kamu planlamaları olan karma ekonomilerdi. Onlar bu yüzden *sosyalist* ekonomiler olmuyorlardı, ama sosyalist ekonomilerin ne olduğunu ve yapısal anlamda sosyalist-olmayan ekonomilerden nasıl farklılaştıklarını tam olarak söylemeyi de bir hayli zorlaştırıyorlardı.

Örneğin, içlerinden birisi sosyalist olduğunu, diğeri olmadığını iddia eden, bir birine komşu iki ülkeye, 1970'lerin (yani, Doğu krizinden önceki) Macaristan ve Avusturyası'na baktığınızı düşünün. İkisi de kendi sistemlerinin standartlarına göre son derece başarılı ülkelerdi. Kapitalist Avusturya'da tarihsel nedenlerle bütün büyük bankalar, onların yanı sıra hemen hemen bütün ağır sanayi ve enerji üretimi, mühendislik, elektrik, elektronik ve silahlanma sanayiinin büyük bölümü (kısacası, ekonomi- nin "Kumanda noktaları" denen unsurları) ulusallaştırılmıştı. Sosyalist Macaristan'da ise bildiğimiz gibi, devlet mülkiyetinde olmayan (küçük) işletmeleri kapsayarak ekonomi önemli ölçüde liberalleştirilmişti. Bu iki örnekte kapitalist ile sosyalist sistemler arasındaki ayrım çizgisi nerede çizilmelidir? Özetle, sosyalizmin yapısal ölçütü zayıflamıştır.

Sovyet tipi % 100 devletin işlettiği merkezi plan ekonomileri hariç –ve bu benim değineceğim üçüncü noktadır– 1960'lardan sonra, bu tip sosyalist ekonominin kötü işlediği ve gün geçtikçe sorunlarla karşılaştığı, özellikle kendi hükümetlerinin gözünde giderek açığa çıkmıştı: Bunun nedeni, ekonomik rasyonaliteye, yani karşılaştırılabilir maliyetlere ilişkin hiçbir ölçütün bulunmamasıydı (tüketicilerin ne istediklerini dışavurmalarının hiçbir yolu bulunmamasından söz etmeye bile gerek yoktur). Kısacası, piyasa unsuru eksikti. Bu sistemlerde reform yapmaya yönelik bütün girişimler piyasa unsurunu yaşama geçirmeyi amaçlıyordu. Böylece, savaştan beri kapitalist ekonomiler savaş öncesinde sosyalizmin karakteristik özelliği sayılan unsurları uygulamaya geçirirlerken, sosyalist ekonomiler kapitalizmin karateristiği sayılan unsurları uygulamaya geçirmeye çalışıyorlardı. Batı bunda Doğu'dan daha başarılıydı, ama sistemler arasındaki basit ya o/ya bu ayrımları bulanıklaşıyordu.

Gelgeleleim bir şey değişmemiştir. Üstelik her zamankinden daha açıktır. Bu da dördüncü saptamamdır. Ekonomik etkinliğe ve etkililiğe bir yol gösterici olarak piyasa bir şeydir; Reaganizm ve Thatcherizm'in fanatiklerinin ya da Ekonominik İşler Enstitüsü ile diğer ultra-kapitalist beyin takımlarının anladıkları biçimde, bir ekonomide kaynak dağıtımının *biricik* mekanizması olarak piyasa bambaşka bir şey. Piyasa, fosil yakıtlarının hava kirliliği üretmesi kadar doğal olarak eşitsizlik üretir. Adam Smith'in çok önceleri işaret ettiği gibi kimse ondan para ya da başka şeyler kazanamayacağı ya da başka yollarla kazandığı kadar çok kazanamayacağı için piyasanın hiç üretmediği bazı şeyler –özellikle kamu malları– vardır. Hiçbir modern ulusal ya da büyük şehir ulaşım sistemi, fiilen para kaybetmeden kotarılsa dahi, kâr amacı güden bir işletme tarafından yeterli derecede finanse edilemez. "Sosyal piyasa ekonomileri"nde (Almanların deyişini kullanırsak) ya da Batı'nın Keynesyen ve sosyal-demokrat etkisindeki ekonomilerinde, piyasanın bu eğilimleri kamu politikaları ve yönetimiyle bir ölçüde denetim altında tutulmaktadır. Ne var ki, Reagan'ın Amerikası ya da Thatcher'ın İngilteresi'nde konut yapımının bütünüyle piyasaya bırakılması düşünüldüğü zaman neler olup bittiğini görebiliyoruz. Evler yalnızca gücü yetenler için yapılmaktadır. Bugün New York'ta başlarını sokacak bir çatıya sahip olmayanların sayısı 70.000 dir. Dahası, zenginlerin çok daha zenginleştikleri koşullarda, zenginlerle yoksullar arasındaki uçurum devamlı açılmaktadır. Bu eğilim gerek İngiltere'de gerekse ABD'de gözle görülür bir hal almıştır. Zengin ve gelişmiş ülkelerde insanlar kendilerini, toplumda elenen insanların, nüfusun küçük bir azınlığını, en fazla üçte birini oluşturduğu düşüncesiyle avuturlar. Üstelik ellerinde TV'leri vardır ve açlıktan ölmezler. Üçte iki için her şey yolunda gitmektedir. Ürkütücü "sınıflar altı" sözcüğü, 1980'lerde piyasanın kurbanlarını anlatmak üzere ortaya atılmıştı. Onlar saygın toplumun taban döşemesinin altında yaşamaktadırlar ve bizim onları görmek için çöp kutularını eşeleyen evsizler ordularını görmememiz, yeryüzünün en büyük ve en görkemli şehrinin karakteristik kokusunu, sokaklardan başka yaşayacak yeri olmayanların iğrenç sidik kokusunu duymanın hiçbir çaresi olmadığı New York'taki gibi açığa çıkmadıkları sürece taban döşemelerinin altına bakmamız gerekmektedir.

Bütün bunların sosyalizm adına değil, toplumsal piyasadan (bir parça sosyal Hıristiyan girdinin olduğu kapitalizm) başlayıp İskandinav ülkeleri ve Avusturya gibi sosyal-demokrat devletlere (sosyalist girdinin daha fazla göründüğü kapitalizm) kadar uzanan, insani bir karma ekonomi adına geçerli bir argüman olduğunu söyleyebilirsiniz. Buna "hayır" demem. "Hem Doğu'da hem de Batı'da bizim görevimiz gerçek anlamda aynıdır: Bizim görevimiz piyasanın motive ettiği ve toplumsal bakışın motive ettiği eylemlerin en iyi yönlerini birleştiren siste[m] arayıp bulmaktır" diyen Jo[hn] Kenneth Galbraith'a katılıy[o]rum. Belirli bir sanayi ya da h[iz]meti kamu işletmelerinin mi yo[k]sa özel işletmelerin mi görme[si]nin ister istemez temel bir ilk[e] konusu olmadığı konusunda d[a] Galbraith'la hemfikirim. Örneğ[in] günümüzde, özel sağlık sigort[a]sı sisteminin inanılmaz derece[d]e bürokratlaşması ve çılgınc[a] ölçülerle pahalılaşması nedeni[y]le büyük Amerikan korpora[s]yonları arasında, İngiliz Ulus[al] Sağlık Hizmetleri gibi bir şeyde[n] yana ciddi bir talep vardır. An[]cak başka Avrupa ülkelerinde örneğin Fransa'da, hükümet desteğindeki sağlık sigortası o[l]dukça iyi biçimde işliyor görün[]mektedir. Asıl önemli olan tekni[k] ayrıntılar değil, bir ülkenin bütü[n] yurttaşlarına yeterli sıhhi ve tıbb[i] bakım sağlama yükümlülüğünü kabul edip etmemesi v[e] yurttaşların bu olanaklara ulaşmalarını gözetip gözetme[]mesidir.

Ancak, piyasanın kötü sonuçları –işçi partisi ve sosyal-demokrat partilerin hükümette olduğu Avusturya ve İskandinav ülkeleri gibi ülkelerde daha başarılı biçimde– bir ölçüde denetlenebilir ve denetlenmişken, dünyadaki kapitalist gelişmenin denetimi dışında en az üç sonuç ortaya çıktığını da unutmayalım. Bu sonuçlar bizim yirmibirinci yüzyılın sosyalist gündemini belirlememize yardımcı olur.

Birincisi ekolojidir. İnsanlık, biyosferi –yeryüzündeki bitki, hayvan ve insan yaşamını– fiilen mahvedebilecek ya da önceden kestirilemez ve dramatik biçimlerde kötüleştirebilecek bir noktaya ulaşmış durumdadır. "Sera etkisi", hepimizin kendisiyle birlikte yaşamayı öğrenmemiz gereken bir şeydir. İşte bu, artan bir hızda seyreden kısıtlanmamış ekonomik büyümenin sonucudur. Gerçi sosyalist kuram da bunu onaylamıştır, sosyalist pratik ise, özellikle Doğu Avrupa'da korkunç bir kirlilik yaratmıştır. Ancak kapitalizm *doğası gereği* sınırsız büyümeye bağlamışken, sosyalizmin böyle bir hedefi yoktur. Bu yüzden büyüme nasıl olursa olsun, denetim altına alınmalıdır. "İtidalli gelişme" piyasayla işleyemez, tersine ona karşı işlemek zorundadır. "İtidalli gelişme" tüketicilerin özgür tercihiyle değil, planlamayla ve gerekli olduğu noktada özgür seçime karşı çıkmakla gelişebilir. Tam bu noktada AT, bütünbalıkçıların her ay bir hafta Kuzey Denizi'ne gitmelerini yasaklama kararı almıştır, aksi taktirde balık

Birincisi ekolojidir. İnsanlık, biyosferi –yeryüzündeki bitki, hayvan ve insan yaşamını– fiilen mahvedebilecek ya da önceden kestirilemez ve dramatik biçimlerde kötüleştirebilecek bir noktaya ulaşmış durumdadır. "Sera etkisi", hepimizin kendisiyle birlikte yaşamayı öğrenmemiz gereken bir şeydir. İşte bu, artan bir hızda seyreden kısıtlanmamış ekonomik büyümenin sonucudur. Gerçi sosyalist kuram da bunu onaylamıştır, sosyalist pratik ise, özellikle Doğu Avrupa'da korkunç bir kirlilik yaratmıştır. Ancak kapitalizm *doğası gereği* sınırsız büyümeye bağlamışken, sosyalizmin böyle bir hedefi yoktur. Bu yüzden büyüme nasıl olursa olsun, denetim altına alınmalıdır. "İtidalli gelişme" piyasayla işleyemez, tersine ona karşı işlemek zorundadır.

türü yok olacaktır.

İkincisi, zengin ve gelişmiş ülkelerde yaşayanlarla yoksul ülkelerin sakinleri arasındaki uçurumun, "yeni sanayileşen ülkeler"in bir ikisine ve bir avuç OPEC üyesi milyarder devlete karşın, dehşet verici ölçülere ulaşmasıdır. 1900'de insanlığın üçte birini temsil eden "gelişkin dünya", bugün % 15 ile 20'sini – yaklaşık 1750'dekiyle aynı– temsil etmektedir. 1900'de gelişkin dünyada kişi başına GSMH insanlığın geri kalanına göre kabaca üç kat fazlayken, 1950'de beş kat, 1970'de yedi kat ve -UNCTAD'a göre- 1980'lerin ortalarında on iki buçuk kat daha fazlaydı. Dünya ülkelerinin en zengin onda birine gelince, onların kişi başına GSMH'sı en yoksul onda birden elli sekiz kat daha fazladır. Dünya zenginleştikçe "aşağıdakilere de damlama etkisi" de henüz görülmüyor. Tam tersine, sistemli eylemler olmazsa bu patlayıcı durum daha patlayıcı hale gelecektir. Üçüncüsü, kapitalizm, insanlığı ekonomiye tabi kılarak, toplumları oluşturan insanlar arası ilişkilerin temelini yıkıp çürütmekte ve bireylerin şimdi ve burada istedikleri dışında hiçbir şeyin dikkate alınmadığı bir ahlaki boşluk yaratmaktadır. Tepedekiler, General Motors kendi atölyelerini kapattığı zaman Flint kasabasının başına gelenleri gösteren *Roger ve Ben* filmindeki gibi bütün şehirleri karlılık amacına feda etmektedirler. Dipteki delikanlılar, New York'da her gün rastlandığı gibi, koyun derisi ceketleri ya da moda spor ayakkabıları için başkalarını öldürmektedirler. Çünkü, görüyorsunuz, insanlar kapitalizme uymuyor. Kapitalizm üretkenlikte sonsuz bir artış istemektedir. İnsanlar ise, her zaman daha etkili ve ucuz hale gelen makinelerden ve ürünlerinden farklı olarak, inatla insan olarak kalmaya devam ediyorlar. Oysa otomobil sanayiinde olduğu gibi, insanların yerlerini robotlar alıyor. Hastenelerde ya da genel olarak hizmet alanlarında yerlerine makinelerin geçirilemediği yerlerde ise işten kovulma yazgısından hala kurtulamıyorlar, çünkü makinelerden farklı olarak onların ücretleri diğer insanlarınki gibi yükselmekte ve hepimiz, iş ekonomistlerinden öğrendiklerimizle, ücretlerin üretkenlikten daha hızlı artmaması gerektiğini bilmekteyiz.

Hastenelerde ya da genel olarak hizmet alanlarında yerlerine makinelerin geçirilemediği yerlerde ise işten kovulma yazgısından hala kurtulamı- yorlar, çünkü makinelerden farklı olarak onların ücretleri diğer insanlarınki gibi yükselmekte ve hepimiz, iş ekonomistlerinden öğrendiklerimizle, ücretlerin üretkenlikten daha hızlı artmaması gerektiğini bilmekteyiz. Onlarsız yapabilirsek pek çok açıdan daha basit olacaktı. Evet, ekonomi onlarsız olağanüstü bir derecede işleyebilir, ama bu insanlar ortadan kaybolmazlar. Hala vardırlar; ama onlara ne olmaktadır?

Onlarsız yapabilirsek pek çok açıdan daha basit olacaktı. Evet, ekonomi onlarsız olağanüstü bir derecede işleyebilir, ama bu insanlar ortadan kaybolmazlar. Hala vardırlar; ama onlara ne olmaktadır?

Onların başına ne geldiği konusunda bir örnek vereyim: Amerikan otomobil sanayii. Bu sanayi bir zamanlar, iş alanı sağlıyordu. Henry Ford'un Willow Run ya da Riven Rouge fabrikasında montaj hattında çalışmak fazla eğlenceli değildi, ama iyi para veriyorlar ve Amerika'nın Güney'inden siyahlarla yoksul beyazlara sonsuz iş olanağı sağlıyorlardı. Bu insanlar hünerli, eğitimli, belki çok kafalı değildiler, ama çalışmaya hazırdılar; montaj hattında çalışmak onlara, Birleşik Otomobil İşçiler Sendikası'nın üyeleri ve yurttaşlar olarak, biraz özsaygı ve bir parça onurla bir aileyi doğru dürüst geçindirme olanağı veriyordu. Bugün yoksul bir Amerikalı siyaha özsaygıya sahip olabileceği bir iş sağlayan tek kurum ordudur; Körfez'de savaşan askerlerin üçte birinin siyah olmasının nedeni budur. Onların emeğine artık gerek duyulmadığı kararıyla kendi başlarının çaresine bakmaya terk edilen topluluklara ne olmuştu? Bu insanlar, ya yardımla ya da suç işleyerek yaşayan, korkunun, uyuşturucu ve silahların kol gezdiği anarşik gettolar oluşturmuşlardı.

Sosyalistler dünyaya, önce üretimin değil, insanların geldiğini hatırlatmak için vardırlar. İnsanlar feda edilmemelidir. Özel nitelikli insanlar -zeki, kuvvetli, ihtiraslı, güzel, bir gün büyük şeyler yapabilecek, hatta kişisel çıkarlarının bu toplumda dikkate alınmadığını hisseden insanlar- değil, hiçbiri feda edilmemelidir. Özellikle de, çok ilginç olmayan, dostlarımdan birinin annesinin söylediği gibi "rakamlar artsın diye var olan", sıradan düz insanlar feda edilmemelidir. Arthur Miller'in *Satıcının Ölümü* oyununun en dokunaklı satırındaki hiçbir tarife uymayan ve oldukça işe yaramaz bir kişiyle ilgili olarak bir karakterin dediği gibi: "Üzerine titremeli. Böyle bir adamın üzerine titremeli." İşte sosyalizm böyle insanlar için ve böyle insanlarla vardır.

Sosyalizmin geleceği, ona duyulan gereksinimin, ondan yana savlar bazı açılardan aynı kalmasa da eskisi kadar büyük olduğu gerçeğinde yatıyor. Sosyalizmin geleceği, kapitalizmin hala kendisinin çözemediği çelişkilerle problemleri doğurmasında, hem eşitsizlik (ılımlı reformlarla yumuşatılabilen) hem de insanlık dışılık (ılımlı reformlarla yumuşatılamayan) üretmesinde yatıyor. Sovyet–tipi sosyalist sistemlerin hak ettikleri, ibret verici çöküşleri 1989'da ve 1990'da manşetleri kaplamamış olsaydı, kapitalizmin bugünlerde ne kadar harika şeyler başardığı böylesine reklam edilemezdi. Kapitalizm insanlara iyi şeyler sağlamamıştı. İşte yine açlığın ve savaşın kol gezdiği bir dünyadayız. Kapitalizm, Latin Amerika ve Afrika'nın bazı bölgelerindeki gibi gözle görülebilir bir yıkıma yol açmadığı yerlerde bile, hayal kırıklığı yaratmaktadır. J. K. Galbraith'ın Doğu Avrupa henüz sosyalistken söylediği gibi: "Acı ama tamamen sarsılmaz gerçek şudur ki daha iyi bir yaşam arayan hiç kimse Doğu Berlin'den South Bronx'a geçmez."

Sosyalistler dünyaya, önce üretimin değil, insanların geldiğini hatırlatmak için vardırlar. İnsanlar feda edilmemelidir. Özel nitelikli insanlar -zeki, kuvvetli, ihtiraslı, güzel, bir gün büyük şeyler yapabilecek, hatta kişisel çıkarlarının bu toplumda dikkate alınmadığını hisseden insanlar- değil, hiçbiri feda edilmemelidir.

Dünyanın sorunları ne sosyal–demokrasiyle (en azından, adına hala yaraşır olduğu İsveç'te ve belki Avusturya'da var olan türde bir sosyal–demokrasiyle), ne de "sosyal piyasa ekonomisi"yle (bir tahminde bulunmaya cüret edebilirsem, Katolik Kilisesi'nin bu yılki gelecek papalık genelgesinde savunacağı türde ahlaki ve toplumsal bilince sahip bir girişimcilik türüyle) çözülemez. Çünkü siz unutmuş olsanız bile, Papa, 1991'in, Kilise'nin ilk toplumsal genelgesi dan *Rerum Novarum*'un yüzüncü yıldönümü olduğunu unutmamıştır. Bu gibi şeyler Reaganizmden ve Thatcherizm'den daha iyi, sosyal–demokrasiden ise çok daha iyidir; şu anda sosyalist kumarbazın destekleyeceği en iyi atlar pratikte onlardır herhalde. Yani, şu anda var olan en iyi hükümet türü onlardır. Ne var ki, teknolojinin Körfez Sava- şı'nda kanıtlanan yok etme kapasitesini saymazsak, üretimde ve kirlenmedeki çok hızlı büyümeyle bugün yaşanamaz hale gelebilecek bir yeryüzünün problemleri, olağanüstü zengin devletler tarafından paylaşılmış bir dünyanın problemleri bu şekilde çözülemez. Bu problemler er geç devletlerin uluslararası düzeyde sistemli ve planlı bir biçimde hareket etmelerini, tüketimci piyasa ekonomisinin temel kalelerine saldırmayı gerektirecektir. Bu problemler yalnızca geçmiştekinden daha iyi bir toplumu değil, aynı zamanda, sosyalistlerin daima savundukları gibi, farklı türde bir toplumu gerektirecektir. Yalnızca insanlığı kendi kontrolu dışına çıkmış bir üretken sistemden kurtarmakla kalmayıp, aynı zamanda insanların rahat içinde olduğu kadar bir arada ve onurlu, insana yaraşır bir ömür sürecekleri bir toplum.

Sosyalizmin Marx ve Engels'in manifestosundan 150 yıl kadar sonra hala bir gündemi var. Sosyalizm hala bunun için gündemdedir.

1.The Class Struggl (Erfurt Program), Chicago 1910, s. 25.

"Eric Hobsbawm: Londra Üniversitesinde tarih profesörüdür. Türkçe'de yayımlanan kitapları şunlardır: Devrim Çağı 1789-1848, Haydutlar, Sanayi ve İmparatorluk, 1780'den Günümüze Kadar Milletler ve Milliyetçilik, Hobsbawm'ın yukarıdaki makalesi, çeşitli yazarlardan derleme olan Çöküşten Sonra adlı kitaptan (Ayrıntı yayınları) alınmıştır.

YENİ SÜREÇ VE BEKLENTİLER

Devrimci İşçi'nin başlatmış olduğu yeni sürece ilişkin tartışmaya ben de bu yazıyla birlikte 94 yılının hemen başında katılıyorum. Her yeni sürecin başlangıcında bir dizi sorun ve handikaplarla beraber yaşanır. Fakat diğer taraftan her başlangıçta, her yeni yılda olduğu gibi yeni bir umut, beklenti, yeni bir iklim ve yeniden varolma savaşının sıcaklığını da beraberinde taşır.

Ben de yeni sürecin sorunlarının karmaşıklığının bilinciyle geleceğe umutla bakıyorum. Yaşanan ve yaşanması gereken sürecin gereklerini yerine getirme noktasında üzerime düşeni hasbel kadar yapmaya çalışacağım. Bu yazı, Devrimci İşci dergisi okurlarıyla da yeni süreçteki ilk sohbetimiz olacak. Bu konuda her arkadaş düşünceleri yazılı hale getirip, birbirlerine ulaştırmalıdır. Ben bu yazıda genel-teorik bir tartışmaya girmeyeceğim. Zaten bu konularda o kadar araştırma, bilgi ve deneyimim de yok. Bir takım küçük noktalara değineceğim. Bulunduğum çevrenin havasını dergiye aktarmaya çalışacağım.

Geçenlerde Hamburg'ta bir sohbet toplantısı düzenledik. Söze önce bu toplantıyla ilgili gözlemlerimi, izlenimlerimi aktarmakla başlıyayım. Toplantıya Devrimci İşci'den bir arkadaş konuşmacı olarak katıldı. Toplantının ağırlık konusu Göçmenler sorunu idi. Toplantıya yaklaşık 70-kişi katıldı. Toplantı öncesi, toplantıya katılım konusunda bayağı karamsardık. Çünkü daha önceki pratik deneyimlerden biliyorduk ki konu Göçmenler sorunu olunca, tartışma küçümseniyor, katılım fazla olmuyordu. Bu sefer tam aksi bir gelişme oldu. Toplantı yaptığımız aynı yerde, bir hafta önce Türkiye'den gelen bir gazetecinin Türkiye ve T. Kürdistan'ına ilişkin gözlemlerini aktardığı bir toplantı olmuştu. O toplantıya katılanların 2 katı bir katılım oldu bizim düzenlediğimiz toplantıya. Göçmenler sorunuyla ilgili toplantıya ilginin bu derece yoğun olması beni hem şaşırttı hemde sevindirdi. Şu bir gerçekki insanlarımız artık ayağının bastığı, üzerinde nefes soluduğu,-yaşadığı zeminin sorunlarına ciddi eğilme isteği göstermektedir. Bu benim açımdan önemli bir gelişmedir.

Toplantıya gelince; Genel olarak gerek konuşmacı arkadaş gerekse söz alan arkadaşlar Göçmenker sorununun önemine dikkat çekerek Avrupa'da Türkiye'li solun bir döneminin kapandığı noktasında aşağı-yukarı aynı şeyleri söylediler. Solun kendisini yeni dönemin ihtiyaçlarına uygun şekilde yeniden üreterek yeni bir politik hat oluşturması gerektiği belirtilerek, hala sosyalist olduğumuzu iddia ediyorsak artık buradaki siyasal süreçlere müdahale etmemiz gerektiği vurgulandı. Ayrıca ırkcılığa karşı, yanısıra ise göçmenlerin, azınlıkların eşit hakları için sürdürülecek mücadelenin proğramı neleri içermeli, bu mücadele hangi toplumsal kesimlere dayanmalı ve nasıl bir örgütlenme modeli ile örgütlendirilmelidir gibi sorular ortaya atılarak cevaplar verilmeye çalışıldı. Yukarıda ortaya atılan sorulara ilişkin tartışmada ortaya pek net cevaplar çıkmadı. Yine boşlukta kalan diğer bir tartışma noktasıda; azınlıkların eşit haklar mücadelesi ile Avrupa'daki toplumsal süreçlerin demokratikleştirilmesi mücadelesi birbiriyle nasıl ve ne şekilde ilişkilendirilmelidir? idi. Bir arkadaş toplantıda, başlatılan tartışmanın ve bu çerçevedeki girişimlerin geç kaldığını, zaten bizim dışımızda bir göçmen hareketi olduğunu, bizim bu tartışmayla sadece Türkiye'li solun kendi problemini cözmeye çalıştığımızı belirtti. Söz alan başka bir arkadaş ise; göçmen hareketinin, Alman İşci sınıfıyla hesaplaşmayı önüne alması gerektiğini ve sorunu salt Türkiye'liler çerçevesinde görmemek gerektiğini açıkladı. Düşünce belirten bir başka arkadaş ise yaşadığımız toplumu tanımadığımızı, onun için politika konusunda iddialı olunamıyacağını ve Türkiye'lilerin Almanya'daki devrimci bir hareketin öznesi olamayacağını öne sürdü.

Toplantı olumlu bir havada sona erdi. Samimi olarak belirtmek gerekirse içerik tartışması pek verimli geçmedi. Ortak bir takım halkalar malesef yakalanamadı. Bundan sonraki toplantıların gündemi, tartışmayı bu yönde geliştirirse faydalı olacaktır.

B. Ali Umut, Hamburg.

YABANCI DÜŞMANLIĞI MI, IRKÇILIK MI?

Bir kavram tartışması denemesi

Son yıllarda Almanya'da Alman olmayan azınlıklara karşı gündeme gelen saldırılar hem Alman toplumunda hem de biz azınlıklar arasında çeşitli biçimleriyle bir tartışma başlattı. Fakat yoketme, yıldırma ve dışlalama politikaları -gerek Alman toplumunda, gerekse biz azınlıklar arasında-, ya güncel bir olay olarak ya da küçük, radikal grupların saldırıları biçiminde değerlendirildi, değerlendiriliyor. Bu arada toplum ve toplumsal kurumlar ısrarla bu değerlendirmenin dışında tutulmaya çalışılıyor. Yani Alman toplumu kendisini ısrarla ve bilinçli olarak bu tartışmanın dışında tutuyor.

1950'lerden sonra diğer ülkelerden Almanya'ya gelen Alman olmayan işçiler "misafir işçi" olarak tanımlandı. Ve bu tanımlama insanı (bireyi) arka plana atarak "misafir" ve "işçilik" olgularını ön plana çıkarttı; misafirlik tanımıyla kalıcılık engellenirken, işçilik tanımlamasıyla da gelen "misafir işçilerin" toplumdaki işbölümünde üretim dışındaki bir işe karışması şansı ortadan kaldırılıyordu.

Zamanla Alman toplumu "misafir işçi" tanımı yerine "yabancılar" tanımını buldu. Bu tanımla Almanlar bizleri misafir olarak görme yerine kalıcı ama kendisinden olmayan "yabancı" olarak görmeye başladı. Aslında bu "yabancılık" kavramı, Alman olmayanları tanımlamak için masum ve safça ortaya atılan bir kavram olmanın ötesinde kan ve toprak bağına dayanan (Almanya'da insanlık dışı ırkçı bir geçmişe de dayanan)- milliyetçi düşüncenin kendisidir. Gerçekten de bize göre, "yabancı" kavramı, Alman anayasasında da yer alan kan ve toprak bağı ile tanımlanan ulusal kimlik kavramının karşısına dikilmiştir. Böylece Alman kanından olmayan, bu ülke toprakları içinde doğmayan, büyümeyen, "alman kültürüne sahip olmayan" insanlar, "yabancı" olarak tanımlanmaya başlanmıştır.

Evet, ulusal kimliği oluşturan öğelerden (unsurlardan) birisi de kültür. Ve kültür Alman toplumu tarafından değişmez, kalıcı bir bütün olarak ele alınıyor/ görülüyor. Bu nedenle de araya mesafe koyuyor, sınırlar çiziyor: Yani bir Alman kültürü, bir de diğer (Alman olmayan) kültürler var. Ve bu topluma göre, sözkonusu -değişik- kültürlerin birbirini etkilemesi, ortak "normlara", üretimlere ulaşması olanaklı değil. Zaten bu kültürler içinde en gelişmişi, ileri olanı, pozitifi, çağdaşı da Alman (Avrupa) kültürü.

Alman toplumu kendi ulusal kimliğini böyle koyuyor/görüyor. Toplumu meydana getiren çoğunluk olarak da, toplumu yaratan diğer azınlıkların, grupların, kesimlerin kendi "çağdaş-ileri- pozitif" değerleriyle hareket etmesini, kendisine uymasını ve ölçünün, çoğunluğun "modern" ilkeleri, değer yargıları olması gerektiğine inanıyor ve azınlıklardan (Alman olmayanlardan) çoğunluğun sözkonusu değer yargılarına kayıtsız-şartsız uymasını (kabul etmesini) istiyor.

Oysa Alman olmayan azınlıkların söz konusu kültürü, değer yargılarını, normları kayıtsız-şartsız kabul etmesi bile bu topluma ait olmak, toplumun eşit bir bireyi olmak için yetmiyor. Bu noktada biz "yabancılar", toplumun kültürünü ve değer yargılarını kabul etmiş, uyum sağlamış, moderni ve-doğruyu seçmiş olan ama yine de Alman olmayan -(çünkü toprak, kan, kültür bağı ve görünüş benzerliği yok-) "Almanlar" oluyoruz. Dolayısıyla bu ülkedeki yabancılar için -yasalar yoluyla oluşturulan- tüm problemleri aşsak, Alman vatandaşlığına geçsek, eşit haklara sahip olsak; çoğunluk toplumunun "modern" kültürünü, değer yargılarını, normlarını kabullensek bile kan ve toprak bütünlüğüne göre oluşturulmuş, bunu anayasasına koymuş olan bu toplumda herhangi bir Alman gibi- doğal bir üye olma şansına sahip değiliz.

Kısaca, Alman toplumu başka ulusa, kültüre, değer yargılarına sahip olan bizleri kabul etmek; bizleri toplumun doğal bir üyesi olarak göremek yerine, bizlere hoşgörülü davranmayı önüne görev olarak koymuş durumda. Dikkat edilirse Alman toplumu kendisine, kendisinden olmayanlara karşı ev sahipliği yapma büyüklüğünü, hoş görüsünü gösteren bir toplum olma görevini yüklemekte ve bundan fazlasını da istememektedir. Ne tarihinin herhangi bir döneminde istemiştir, ne de bugün böyle bir isteği vardır.

Bu genel değerlendirmelerden sonra yazımızın başlık konusuna, yabancı düşmanlığı tanımlamasına geçebiliriz: Bilindiği gibi dostluk, düşmanlık gibi kavramlar (tanımlar) yere, zamana, duruma göre değişen relatif kavramlardır. Örneğin "yabancı dostu" bir kişinin herhangi bir olayda son derece "yabancı düşmanı" tavırlarına şahit olunabilir ya da ne "dost" ne de "düşman" gibi davranan bir "kişinin aslında son derce "düşman" ya da "dost" olduğunu görebilirsiniz. Dolayısıyla bugün, Alman olmayanların durumunu, dıştalanmışlığını, kendilerine yönelik saldırıları "yabancı düşmanlığı" gibi kavramlarla ifade edemezsiniz, çünkü bu kavramlar mevcut durumu ne içerik olarak ne de görünürde ifade etmiyor; tam tersine ifade edebilecek kavramları (ırkçılık gibi) gizliyor.

"Yabancı düşmanlığı" kavramı, Alman olmayanlara yönelik kurumsal ve faşist saldırıların kaynağının aslında mevcut toplumsal kurumlar, değerler, yani toplumun kendisi olduğunu saklıyor ve saldırıların "yabancılara" düşman çok sınırlı bir kesim tarafından yapıldığını anlatmaya çalışıyor. Bu arada belirtelim: Yabancı düşmanlığı kavramı yalnızca Almanya'da kullanılıyor. Diğer ülkelerde azınlıklara yönelik saldırılar ırkçılık olarak nitelendiriliyor.

Peki neden Almanya'da ısrarla "yabancı düşmanlığı"?

Almanya hoş ve savunulacak yanı olmayan bir geçmişe sahip. Irkçılık üzerine yapılan her tartışma ya da ırkçılık teriminin kendisi -hemen Almanya'nın geçmişine çağrışım yaptırıyor ve geçmişteki dünyanın en vahşi, yüz karası, ırkçı-faşist devletini, iktidarını-akla getiriyor. Zaten ırkçılık tanımının ortaya çıkışı da Almanya'nın yaşadığı ve tüm dünyaya yaşattığı bu döneme dayanıyor. Bu dönemde ilk ortaya çıkan ırkçılık tanımlarından birisinde Brockhaus (1992 C. 18, S. 69) ırkçılığı, "nasyonal sosyalistlerin ırkçı nedenlerle dıştalama ve yoketme politikaları" olarak tanımlar. Bu "yıldırma, dıştalama ve yoketme politikalarına karşı eleştiri ve karşı koyuş mücadelesi ve örgütlenmesi de anti-ırkçılık" olarak ifade edilir.

Irkçılık tanımı ve ırkçılık karşıtı mücadele uzunca bir dönem yukardaki tanımlar çerçevesinde ele alındı ve bu nedenle ırkçılık üzerine yapılan tartışmalar son derece kısır kaldı. 1960'lardaki ırkçılık tanımı özellikle Afro-Amerikalıların ırkçılığa karşı mücadeleleri ile daha boyutlu tartışmaları, araştırmaları ve tanımları ortaya çıkarttı. 1930 ve 40'lı yıllarda Hitler faşizmi ile eşit tutulan ırkçılık, Amerika'daki siyahlar hareketiyle (eşitlik hareketiyle) daha geniş ve içerikli tartışmaları ve bu tartışmalara bağımlı ırkçılık karşıtı hareketleri/örğütleri doğurdu.

Bu arada 1960'lardan sonra yapılan ırkçılık tartışmalarında azınlıklar, göçmenler tanımlarına rastlanmaya başlandı. Özellikle Benton'un toplumun çoğunluğunu belirleyen grubun azınlıklara karşı tavrını inceleyen ve bunu ırkçılığın bir biçimi olarak ele alan araştırmaları yankı buldu. 1968'de Carmichael ve Hammilton "Black Power" ile ırkçılık tartışmalarına hem yeni boyutlar kazandırdılar hem de geniş bir destek buldular. Carmichael ve Hammilton tartışmalarda özetle gizli, kurumsal ırkçılığa, siyahlara karşı girişilen ayrımcılığa ve ikinci sınıf muameleye karşı tavır aldılar.

NEDEN YABANCI DÜŞMANLIĞI DEĞİL?

Almanya'da ırkçılık tanımının resmi ve toplumsal düzeyde kullanılmamasının nedenleri ırkçılığın tarihsel geçmişinden ve gelişiminden bağımsız olarak ele alınmak zorunda. Çünkü Almanya bir türlü radikal olarak hesaplaşmak istemediği geçmişinden ötürü, Almanya'da alman olmayanlara yönelik kurumsal ve fiili saldırıları açıklamak için ırkçılık yerine ısrarla yabancı düşmanlığı gibi, kendi geçmişine çağrışım yaptırmayan, "yabancılara" yönelik saldırıları küçük çete ve grupların -hatta çocuk yaştaki can sıkıntısından patlayan gençlerin!- eylemleri olarak gösteriyor. Bu anlamda sorunun asıl kaynağının başta Alman anayasası olmak üzere, toplumun tüm kurumları ve sonuç itibariyle toplumun kendisi olduğunu gizleyen bir yöntemi bilinçli olarak- izliyor.

İşte bunun bizler tarafından açığa çıkartılması gerekiyor. Bunun sağlanabilmesi için de bizlerin kavramlar ve bu kavramların içerikleri konusunda anlaşmış olması gerekli. Ki, Alman olmayanlara yönelik saldırıların bu toplumun bir sorunu olduğu, olması gerektiği konusunda ortak ve güçlü bir tartışmayı yapabilelim.

Özet olarak Almanya'da son yıllarda Alman olmayanlara yönelik meydana gelen fiili saldırılar bir sonuçtur. Bu sonuçları doğuran tarihsel, hukuksal, siyasal, toplumsal nedenler vardır. "Yabancı düşmanlığı" gibi kavramlar bu nedenleri gizlemeye yönelik bilinçli yaklaşımların ürünüdür. Ve biz yabancılar,-göçmenler,-azınlıklar,-Alman olmayanlar (bunlardan birisini seçme hakkımız vardır ve bu hak yalnızca bize aittir) söz konusu ırkçılığı güçlendirici, gizleyici politikalara ve yaklaşımlara karşı ortak bir tartışma platformunu, giderek ortak bir dili ve yaklaşım birliğini önümüze koymadığımız sürece, farkında olarak ya da olmayarak hakim -çoğunluk- politikalarına alet olacağız demektir.

Neşe ve Ümit

TÜRKİYE'DEKİ DEVRİMCİ YOLCULARIN YAŞADIĞI SÜRECİN ANLAMI VE AVRUPADA'Kİ DY'LİLERİN GÖREVLERİ ÜZERİNE

Türkiye'de Devrimci Yolcuların yaklaşık 2 yıl önce yaşamaya başladıkları *yeni tartışma süreci* bazı konularda sağlanan açıklıkların eşliğinde devam etmektedir. Türkiye'deki arkadaşlarımızın neden yeni bir tartışma süreci yaşamak zorunluluğu ile karşı karşıya bulunduklarına, neleri tartıştıklarına, böyle bir süreç sayesinde ne tür sonuçlara ulaşmak istediklerine ve genel olarak neleri amaçladıklarına dair bilgi ve açıklamalar, "Tartışma Süreci Yazıları" adlı kitaplarda ve değişik yayınlarda yeralmaktadır.

Böyle olmakla birlikte, sürecin anlamı ve önemi üzerine tartışmaya ve düşünmeye devam etmek yararlı olacaktır. Zira, söz konusu süreç, gerçekten de kelimenin tam anlamıyla yeni bir süreçtir. İkinci olarak ise Türkiye'deki Devrimci Yolcuların başlattıkları tartışmalar Avrupa'da da belli bir ilgi yaratmıştır. Gözlemler (Devrimci İşçi'de yeralanlar dahil olmak üzere), Avrupa'daki DY'lilerin Türkiye'deki sürece yaklaşımlarının farklı olduğunu göstermektedir. Yeni süreci olumlu bulandan beklediği "çıkışa" denk düşmedeği için Türkiye'dekilere tepki gösterene, Türkiye'deki süreci biçimsel yönleriyle taklit etmeye çalışandan umutsuzluğa kapılıp kenara çekilene kadar çeşit çeşit tutum alışlara rastlanmaktadır.

Bütün bunlar Türkiye'deki tartışma sürecinin mantığını ve anlamını kavramak için bir kaç kez düşünmeyi gerektirmektedir. Bu çerçevede ilk söylenmesi gerekenler şunlardır:

1- Türkiye'deki DY'lilerin yaşadıkları tartışma süreci sadece Türkiye'dekilerin değil Avrupa'daki Türkiye kökenli devrimcilerin karşısına da, sosyalistler olarak varoluşumuzu bundan böyle nasıl anlamlandıracağız sorusunu dikmiş bulunmaktadır. Bu soruya az-çok doyurucu bir yanıt vermeden, ya da doğru yanıtların bulunabileceği bir teorik zemin yaratmadan Devrimci Yol'dan gelenlerdeki ve soldaki bunalımın aşılması mümkün görünmemektedir.

Gerçekten de bugün sadece Türkiye'de değil dünyanın büyük bir bölümünde sosyalistler eskisi gibi siyasal ve toplumsal bir güç değillerdir ve varlıklarını anlamlandırmada zorlanmaktadırlar.

Bunun birçok nedeni vardır ve bunların hepsi tartışılmak üzere ortada durmaktadır. Türkiye'deki DY'lilerin yaşamakta oldukları sürecin yönlendirici metinlerinden birisinde konuya ilişkin olarak şunlar vurgulanmaktaydı:

"Türkiye'deki tüm siyasal hareketler dünya çapındaki gelişmelerin bir sonucu olarak önemli sorunlar yaşıyor, önemli farklılaşmalar ve değişimler geçiriyor. Sol hareketler 12 Eylül yenilgisinin getirdiği (benzer her yenilgi döneminde görülen) sorunları aşma çabası içindeyken, Sovyetler'de, Gorbaçov dönemiyle başlayan ve SSCB'nin tarih sahnesinden silinmesine uzanan büyük çarpıcı gelişmelerin derin etkisiyle yüz yüze geldiler.

Her siyasal toplumsal hareket ait olduğu tarihsel dönemin sorunları içinde anlamlanır. Bugünün Türkiye'sinde de dünya çapındaki bu değişimleri kavramayan bir devrimci siyasal hareketin gelişmesi olanaksızdır. Dünya çapındaki değişimler sadece İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan dünya dengelerinin ve ona ilişkin kavramların ortadan kalkmasıyla kalmıyor, Ekim Devrimi'yle başlayan ve o dönemden sonra emperyalist-kapitalist sistem içindeki hem de Üçüncü Dünya denilen sömürge, yarı-sömürge ülkelerdeki tüm siyasal gelişmeleri derinden etkileyen bütün bir tarihsel dönemi fiilen sona erdiriyor.

Bu gelişmelerin ortaya çıkarttığı ilk sonuç, ideolojik-teorik sorunların yeniden ön plana çıkmasıdır.

(...)

Yüz yüze kalınan ideolojik-teorik sorun yalnızca bir ideolojik propoganda (ya da basit bir "iman tazeleme") olarak algılanmamalıdır. Dünya çapındaki gelişmeler, sosyalizmin bir tarihsel döneminin fiilen sona ermesine tekabül etmektedir. Kuşkusuz tüm bu gelişmelerin sosyalizm idealinin, sınıfsız, eşitlikçi ve özgür bir toplum idealinin iflası anlamına gelmediği doğrudur. (...) Ancak şu da bir gerçektir ki, bugünkü kapitalist-emperyalist sistem bir asırdan fazla bir zaman önce Marx'ın işleyiş yasalarını inceleyerek eleştirdiği ekonomik-toplumsal sistemden olduğu kadar, Lenin'in tanımladığından da oldukça büyük farklılıklar taşımaktadır. Bu bakımdan bugün, kapitalist-emperyalist sistemin eleştirisinin ve sosyalizmin ortaya konuluşunun yüz yıl önceki koşulların ürünü olan kavram ve düşünce kalıpları içinde kalınarak başarılamayacağı kabul edilmek zorundadır.

(...)

Teorik alanda ortaya konulacak çözümlemelerin bugün özel bir anlam taşıdığı vurgulanmalıdır. Dünya çapında sosyalizmin uğradığı aşınma, salt gündelik düşünme biçimleri ve sosyalizm pratikleriyle sınırlı kalmadı. Aynı zamanda teorik düzlemde de politik çözümlemelerin, strateji ve taktiklerin temelini oluşturan teorik konularda da önemli bir kayma ortaya çıktı. Bir yandan eski kavramsal çerçeve açıklayıcılık gücünü yitirirken, diğer yandan da bugünün dünyasını çözümleyecek yeni kavramların üretilmesinde önemli sorunlar ortaya çıkmış durumda." (Tartışma Süreci Yazıları 1, sf,14,15,17,18)

Yüz yüze kalınan ideolojik-teorik sorun yalnızca bir ideolojik propoganda (ya da basit bir "iman tazeleme") olarak algılanmamalıdır. Dünya çapındaki gelişmeler, sosyalizmin bir tarihsel döneminin fiilen sona ermesine tekabül etmektedir. Kuşkusuz tüm bu gelişmelerin sosyalizm idealinin, sınıfsız, eşitlikçi ve özgür bir toplum idealinin iflası anlamına gelmediği doğrudur. (...) Ancak şu da bir gerçektir ki, bugünkü kapitalist-emperyalist sistem bir asırdan fazla bir zaman önce Marx'ın işleyiş yasalarını inceleyerek eleştirdiği ekonomik-toplumsal sistemden olduğu kadar, Lenin'in tanımladığından da oldukça büyük farklılıklar taşımaktadır. Bu bakımdan bugün, kapitalist-emperyalist sistemin eleştirisinin ve sosyalizmin ortaya konuluşunun yüz yıl önceki koşulların ürünü olan kavram ve düşünce kalıpları içinde kalınarak başarılamayacağı kabul edilmek zorundadır.

Yukardaki fikirlerin derinleştirilmek durumunda olduğu açıktır. Türkiye'deki arkadaşlarımızın yapmaya çalıştığı da bir yönüyle budur. Yine hem Türkiye'de hem de Avrupa'da başka gruplardan gelme sosyalistlerin bu yönde çabalarının olduğu bilinmektedir. Diğer ülkelerdeki sosyalistlerin bir kısmı da benzer bir çaba içindedir. Az önce aktarılan alıntılardaki temel fikirleri bir kere daha hatırlatmakta ya da "Tartışma Süreci Yazıları" adlı kitaplarda ve başka yayınlarda yazılanları (aslında anlaşılır bir şekilde kaleme alınmış olmalarına rağmen) tercüme etmekte yarar var. Tercüme diyorum, zira, daha Türkiye'de yeni bir tartışma süreci başlamamışken Devrimci İşçi'nin varoluşununun anlamını yeniden belirlemeye yönelik önerilere şiddetle karşı çıkanlar daha sonra Türkiye'deki sürece süratle adapte olmaya (ama sadece biçimsel yönüyle adapte olmaya) kalkıştılar. Dİ dışındaki DY'lilerin bir kısmı da böyle yaptı. Hem birinciler hem de ikinciler, sürecin amacını ve anlamını kavramadan ve herhangi bir ideolojik-politik görüş ileri sürmeden Devrimci Yolcuları birleştirmeye soyundular. Hem böylelerinin hem de beklentileri gerçekleşmediği için garip bir hava içinde olan ve bocalamaya başlayan Devrimci İşçi'lilerin Türkiye'deki arkadaşlarımızın önlerine koydukları süreci anlayabilmelerini sağlamak için bir çok şeyin yeniden ifade edilmesi ve bu çerçevede bir çok yazının tercüme edilmesi gerekiyor.

Geçerken belirtmekte yarar var. Devrimci İşçi kitlesinin ve kadrolarının belli bir süredir yaşadıkları bocalamanın sorumluluğu, içinde bu satırların yazarının da yer aldığı geçmiş Dİ yönetimlerine aittir. Çünkü, bizler Türkiye'nin nesnel şartlarına, yanısıra da DY'lilerin ve solun durumuna bakarak değil, kafamızda varolan ve 15-20 yıl önce çizilmiş bulunan Türkiye resmine göre siyaset yaptık. Bu siyaset tarzı Türkiye'den alınan (ya da iletilen) abartılı bilgilerin yarattığı etkiyle ve Türkiye'den yeni gelen her politik mültecinin yaptığı memleket tartışmasının tahrik ettiği duygularla birleşerek, insanlarda, hemen bir çıkış beklentisi yarattı. "Halk Savaşı" gibi bir çıkış yerine sadece dergi yayınıyla (üstelik hepsi de üçbeş sayı sonra kapanan) karşılaşanlar hayal kırıklığına uğradılar. Bu hayal kırıklığı 90 ve 91'deki bazı girişimlerin başarısızlığı ile iyice pekişti. 92'de ise önceleri ne olduğunu, ne işe yarayacağını pek te anlamadık ları tartışma süreci gibi bir durumla karşılaşan Dİ'liler bu kez iyice bocalamaya başladılar. Buna bir de Dİ'ye dayatılan anlamsız tartışmalar eklenince Dİ neredeyse felç oldu. Bu bile, tartışma sürecinin anlamı üzerinde yeniden durmayı zorunlu hale getiren bir olgudur.

Yukarda aktarılan paragraflardaki temel fikirleri ve tezleri, tartışma süreci bağlamında yayınlanan başka yazılardan da beslenen bir şekilde şöyle özetlemek mümkündür:

Türkiye'de sosyalistler 12 Eylül yenilgisinin yol açtığı ideolojik-politik sonuçlarla boğuşurken dünya çapında büyük bir alt üst oluş başlamış, sonuçta uluslararası, bölgesel ve yerel düzlemlerde son yüzyıl içinde oluşan kutuplaşmalar ve dengeler parçalanarak değişmiştir. Kapitalizmin sosyalizm karşısında sağladığı üstünlük kitlelerde sosyalizmin gerçekleşebilirliği konusunda kuşkular yaratmıştır. Eşitlikçi ve özgür bir toplumsal kuruluşun mümkün olduğuna inananlar olarak sosyalizmin yeniden bir tanımını yapmak durumundayız. Zira, kendisine bir alternatif oluşturmaya çalıştığımız kapitalizm ve bu sistem içindeki ve etrafındaki ilişkiler, mekanizmalar ve süreçler, bugün hem Marx'ın hem de Lenin'in tarif ettiği sistemden farklı özellikler sergilemektedir. Son yüzyıl içinde kapitalizme karşı oluşturulan politik stratejiler boşluktadır, daha önemlisi sözkonusu stratejilerin üzerine inşa edildiği teorik zemin bugünkü durumu açıklamada zorlanmaktadır. Eski teorik zeminin üzerinde şekillenen çeşitli stratejiler ve bu stratejilere göre oluşan saflaşmalar, gruplaşmalar büyük ölçüde anlamını yitirmiştir. Üzerine politik stratejilerin oturacağı yeni bir teorik zemine ihtiyaç vardır. Bu, ideolojik-teorik düzeye ait görevlerin her zamankinden daha fazla ön plana çıkması demektir. Geçerliliğini hala koruyan sosyalizm idealinin yeni bir dönemi için bir çok alanda teorik açıklıklara ve bu açıklıklar üzerine oturan yeni politik-toplumsal stratejilere ve oluşumlara ihtiyaç vardır...

Evet, Türkiye'deki Devrimci Yolcuların yaşamakta oldukları tartışma sürecinin kapsadığı konular ve sürecin belli başlı tezleri bu şekilde özetlenebilir.

Söz konusu konular ve tezler Avrupa'daki T. Solu için iki kat daha fazla geçerlidir. Çünkü, Devrimci İşçi dahil olmak üzere Avrupa'daki T. Solu varoluşunu (kapanan bir dönemin ürünü olan) Türkiye'deki gruplaşmalara borçludur. Bizim solun Avrupa'daki 20 yıllık tarihine objektif bir gözle bakıldığında görülen şudur: Avrupa'da T. Solu adına ne varsa hepsi Türkiye'deki grupların herhangi bir uzantısı ve basit bir kopyesi olarak şekillenmiştir ve bunlar kendilerini ve mücadelelerini yaşadıkları toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel ve diğer şartlar içinde değil farklı bir mekandaki şartlara göre anlamlandırmışlardır. (Bunun dayanışma hareketi ile bir ilişkisinin olmadığını geçerken hatırlatmak gerekiyor.) O farklı mekanda taraftarı olunan, kendisine göre şekillenilen grup bir varlık olamayınca Avrupa'dakiler de varlık olmaktan çıkmışlardır. (Varlık olmak kavramı ile örgüt olmak bir ve aynı şey değildir.)

Başka şekilde söylersek: Son 20 yıl içinde Avrupa'da oluşan ve kendisini siyasi oluşum (örgüt, parti, grup, vb.) olarak tanımlayan yapıların ve bunlara bağlı "demokratik kitle örgütleri"nin (dernek, federasyon, vb.) ideolojik-politik birlik zemini aşınmıştır, parçalanmıştır, kaybolmuştur. Genel olarak tüm ülkelerdeki gruplaşmalar ve uluslararası düzlemdeki saflaşmalar için geçerli olan bu tesbit Avrupa'daki T.Solu için *özgül* bir sebeple iki kat daha fazla geçerlidir.

Şöyleki: Avrupa'daki Türkiye kökenli solu birleştiren ideolojik-politik görüşler, Türkiye'nin geçmiş yıllarındaki iktisadi-siyasi-toplumsal-kültürel şartlarının (doğru ya da yanlış) tahlilinden

ve sözkonusu şartların şu ya da bu yolla değiştirilmesine denk geldiği varsayılan (doğru ya da yanlış) stratejilerden ibaretti. Örneğin Dİ'de biraraya gelenler, Devrimci Yol'un 70'li yılların Türkiyesi için yaptığı tesbitleri ve geliştirdiği politikaları benimseyip savunmak temelinde Avrupa'da siyasi-toplumsal bir varlık olmaya çalışıyorlardı. Onların birliğini sağlamada harç görevi gören ideolojik-politik zemin bu anlamda sadece Türkiye'yi içerip kapsıyordu.

Türkiye'de meydana gelen değişmeler ve kırılmalar bu tarz ideolojik-siyasi birlikleri boşluğa fırlatmıştır. İkinci olarak Avrupa'da sosyalist anlamda bir siyasi oluşum olabilmek ve yine burada devrimcilik yapabilmek için başka bir ülkedeki durumun tahlili ile sınırlı bir birlik ve mücadele anlayışının yanlışlığı da Avrupa'daki Türkiye solunun haldeki gruplaşmasını ve yapılanmasını anlamsızlaştırmıştır. O ülke, kendimizi ait hissettiğimiz halkın yaşadığı bir ülke bile olsa, Avrupa'daki sosyalistlerin sadece orayla sınırlı bir siyasallığı benimsemeleri doğru bir tutum değildir. Kaldı ki Avrupa'da, çoğunluğu itibariyle kendisini hala o halktan sayan, bir kısmı ise artık başka bir toplumsal aidiyeti benimsemeye başlamış 3 milyona yakın insan yaşamaktadır ve bunlar sadece göçmen veya azınlık olarak değil işçi, emekçi, kadın, genç olarak da önemli sorunlarla karşı karşıya bulunmakta, burjuva egemenliğinin altında ezilmektedirler. Bu olguları ve gerçekleri dikkate almayan bir sosyalistlik sadece bugün değil dün de yanlıştı.

Şüphesiz sadece Türkiye'deki durumla ve varsa taraftarı olunan grubun mücadelesini savunmakla sınırlı bir ideolojik-siyasi birlik ve varoluş tarzı Avrupa'da da mümkündür. (Bizim sol burada zaten bu imkan sayesinde örgütlenebilmişti.) Bunun en son örneği PKK'dir. PKK, diğer tüm grupların şimdiye kadar benimsemiş olduğu varoluş tarzının mantığına ve gereklerine uygun hareket ederek Avrupa'da da varlık olmuştur. Türkiye'ye göre şekillenmiş diğer tüm gruplar güçten düşerken PKK'nin Avrupa'daki Kürt kitlesi içinde giderek genişleyen bir etki alanına sahip olmasının anlaşılır sebepleri olmalıdır. Zira, Türkiye'de örgüt olduğunu, mücadele ettiğini söyleyen (bazıları ise silahlı mücadele verdiğini, halk savaşı yürüttüğünü söylüyor) çeşitli gruplar Avrupa'da artık eskisi kadar güçlü olamazken PKK, Avrupa'daki Kürtlerin büyükçe bir kesimini kendi politikaları etrafında örgütleyebilmiştir. Bunun sebepleri üzerinde ayrıca durmak yararlı olacaktır. Burada sadece şuna değinmekle yetinilicektir: PKK'nin Avrupa'da da varlık olabilmesinin sebebi, O'nun Avrupa'daki Kürtlerin kendi kimlikleriyle buluşmalarını, ulusal aidiyet boşluğunu gidermiş olmalarını gerçekleştirmiş olmasadır. Bu özgül durum, Türkiye'ye göre şekillenerek Avrupa'da sosyalist anlamda bir varoluşun mümkün olduğu tezini doğrulamaya yetmemektedir. Eğer bu tez doğru olsaydı, gerilla mücadelesi yaptıklarını dergi ve gazetelerinden ilan eden bazı grupların da 90'lı yıllarda Avrupa'da ciddi politik varlık olmaları gerekirdi. Oysa böyleleri, eski güçlerini bile koruyamaz durumdadırlar.

Dİ, TDKP, TKP-ML ve öteki bazı gruplar da belli bir süre öncesine kadar Avrupa'daki Türkiyeliler arasında hissedilir bir etkiye sahiplerdi ve binlerce insanı kendi etraflarında örgütleyip yürütmekteydiler. Şüphesiz adı geçen grupların bugün güçten düşmüş olmasının bir önemli sebebi, (tek sebebi değil, sebeplerden sadece birisi) örgütleyip yönlendirdikleri insanlarda Türkiye ile ilgili yaratmış oldukları beklentilerin karşılıksız kalmasıdır. Diğer bir sebep ise solun hitabettiği kesimlerde meydana gelen demografik, düşünsel değişimler ve yaşama şekline ve yerine ilişkin tercih değişiklikleridir. Bunlar inkar edilemez nesnel olgulardır. Fakat sol bunları ya farkedememekte ya da işine gelmediği için görmezden gelmektedir.

Bu noktada önemli soru şudur: Türkiye ile ilgili vaad edilenler ve yaratılan beklentiler gerçekleşmiş olsaydı, örneğin DY, TDKP, TKP-ML, KURTULUŞ, DEVRİMCİ SOL, TKEP, DHB, DEVRİMCİ PARTİZAN ve diğer gruplar da PKK gibi Türkiye'deki toplumsal, siyasal ve diğer süreçlere ayaklanma ya da halk savaşı stratejisiyle veya başka yollarla müdahale ediyor olsalardı Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenli sosyalistler olarak bizler onların mücadelesinin desteklenmesiyle sınırlı bir varoluşu savunmaya devam mı edecektik?

İkinci olarak (ve belki de daha önemlisi), Avrupa'da yaşayan Türkiyeli (Türk, Kürt vd. kesimlerden) kitlenin kurtuluşunu ve özgürlüğünü Türkiye'deki toplumun özgürlüğüne ve kurtuluşuna mı bağlayacaktık? Ve onlara aşağıdaki gibi seslenmeye devam mı edecektik? TKP-ML Merkez Komitesi Siyasi Bürosu Eylül 1993 tarihinde Avrupa'daki Türkiyeliler'e şöyle sesleniyordu:

"Yurtdışındaki Türkiye'li işçiler, vatanlarınızdan uzak diyarlarda emperyalist haydutlar tarafından iliğinize kadar sömürülmekte olduğunuzu ve vatan özlemiyle yanıp tutuştuğunuzu çok iyi biliyoruz. Bugün partimiz TKP-ML önderliğinde faşist TC Devleti ve onların efendisi olan emperyalist canavarlara karşı yürütülen KÖYLÜ GERİLLA SAVAŞI başarıya ulaşması halinde, yani Demokratik Halk İktidarınız ile artık emperyalist haydut ve komprador patron ve büyük toprak ağalarının sömürüsünden de kurtulmuş olacaksınız. (...) Senin kızıl ordun saflarında, kanemici düşmanlarına karşı silah elde savaşmak için TİKKO'ya üye olmakta gecikme! Partini ve ordunu her yönlü destekle ki özgürlük savaşın daha bir hız kazansın, kurtuluş günlerine ise daha çabuk ulaşasın!" (TKP-ML merkezi yayın organı İŞÇİ-KÖYLÜ KURTULUŞU adlı derginin Eylül 1993 tarihli özel sayısı, sayfa, 3-4.)

Evet, yukardaki sorulardan ikisine de bugün çeşitli kaygılardan ve korkulardan uzak bir şekilde açık, net ve doğru cevaplar vermek gerekmektedir. Bana göre az önceki sorulara sosyalist bir perspektifle verilecek en doğru yanıtlar şunlardır:

Öncelikle Avrupa'daki Türkiyeli kitlenin kurtuluşunu, özgürlüğünü ve sorunlarının çözümünü Türkiye'deki mücadeleye tabi kılan mantık yanlıştır, terkedilmelidir. DY'liler dahil olmak üzere Avrupa'daki tüm gruplar yıllardır bu yanlışı savunagelmişler ve faaliyetlerini bu yanlış eksen üzerinde yapmışlardır. Avrupa'daki Türkiyeli kitlenin kurtuluşunun Türkiye'deki herhangi bir sol iktidarla ancak mümkün olduğu fikri (eğer buna fikir denirse) bırakalım bilimsel düşünmeyi basit muhakeme şekilleriyle bile bağdaşmamaktadır.

Örneğin Türkiye'de bir devrimci hükümet kurulsa ve sosyalizmin inşasına başlansa, bu gelişme Avrupa'daki Türkiyelilerin hiç bir sorununu çözemez. Belki konsolosluklarda insanlara daha insani muamele yaptırabilir vb. Batıl itikatların tutsağı olduğunu bildiğimiz İslamcılar bile çeşitli ülkelerdeki İslamcı hükümetlerin varlığı ile ve de Türkiye'deki İslamcı yükselişle avunarak Avrupa'da boş ve anlamsız bir hayat sürmezken, aksine İslamcı olmanın gereklerini burada da en iyi şekilde yerine getirmeye çalışırken, bilimsel düşündüğü iddia edilen solcuların yukardaki alıntıda dile getirilen görüşleri savunmasının herhangi bir açıklaması yoktur, olamaz.

İkinci olarak, Avrupa'daki Türkiye kökenli sosyalistler olarak (ister Türkiye'den buraya politik mülteci olarak gelmiş olalım, isterse de burada devrimciliği tercih etmiş olalım), varoluşumuza ve mücadelemize anlamı sadece Türkiye'deki mücadeleleri destekleyerek ya da yakınlık duyduğumuz grubun görüşlerini propoganda ederek vermekten artık vazgeçmek gerekmektedir.

Zira bireyler ve gruplar olarak politik ve toplumsal varoluşumuzu ve mücadelemizi bu şekilde anlamlandırmak gerçek anlamda sosyalist bir varoluş için yeterli olamamaktadır. Bu tarz, hem teorik hem de politik bakımdan yanlıştır. Bu nedenle, varoluşunu anlamı aynı zamanda ve esas olarak Avrupa'daki sınıfsal ve toplumsal süreçlerin sosyalizmi hedefleyen bir doğrultuda değişimi için veren ve bunu kapitalizmin adaletsizliklerine karşı, ırkçı, ayrımcı politikalara ve anlayışlara karşı mücadeleler içinde gerçekleştirmeye çalışan bir perspektifi benimsemek bugün tek doğru tutumdur.

Çünkü gerçekten de her siyasal toplumsal hareket ait olduğu tarihsel dönemin sorunları içinde anlamlanıyorsa ve bu sorunlar değişik coğrafyalarda, değişik toplumsal formasyonlarda farklı şekillerde somutlanıyorsa, o zaman Avrupa'daki T. Solunun da, arka planında yaşadığımız tarihsel dönemin sorunlarının yer aldığı ve doğrudan etkilediği Avrupa toplumsal şartlarında kendisini anlamlandırması gerekir. Örneğin, kendisini, Avrupa'da ırkçılığa, kapitalizmin emek güçlerine yönelik çok yönlü saldırısına, burjuva egemenlik biçimlerine karşı mücadeleler içinde ve Avrupa toplumsal formasyonlarının demokratikleştirilmesini ve özgürleştirilmesini hedefleyen stratejiler etrafında var edip anlamlandırmayan bir hareket, bir gruplaşma, kelimenin gerçek anlamıyla sosyalist bir oluşum özelliği kazanamaz.

Şüphesiz başka coğrafyalardaki eşitlik ve özgürlük mücadeleleri ile dayanışmak, varsa oralarda ideolojik-politik paralellik içinde olduğumuz gruplar onlarla daha yakın ilişkiler içinde olmak devrimci olmanın gereklerinden birisidir.

Ancak, Türkiye'deki ya da başka bir ülkedeki mücadelelerle dayanışma içinde olmak, herhangi bir grupla (bu o ülkenin en devrimci grubu bile olsa) yakın ilişki içinde olmak, herhangi bir grubu sosyalist yapmak için *tek başına* yeterli bir zemin ve de kriter değildir, olamaz.

Kaldı ki, Avrupa'daki Türkiye ve T. Kürdistanı solu Türkiye'deki eşitlik ve özgürlük mücadeleleri ile değil sadece kendi grubuyla dayanışmaktadır. Bunun ise sosyalist olmak için hiç te yeterli olmadığı apaçık bir gerçekliktir.

Türkiye'deki Devrimci Yolcuların tartışma sürecinden Avrupadakilerin ilk çıkarması gereken ders budur.

Başka şekilde söylenirse, hem dünya çapındaki gelişmeler hem de Türkiye'deki durum, Devrimci İşçi dahil olmak üzere Avrupa'daki T. Solunun bir dönemini kapatmıştır. Eski tarz politikalarla, eski tarz örgütlenme biçimleri ve modelleriyle ve eski ideolojik-teorik zemin üzerinde yürümek suretiyle Avrupa'da anlamlı ve kalıcı bir politik-toplumsal varoluş mümkün değildir. Bu gerçeği görüp yeni bir ideolojik-teorik zemin, yeni bir politik-toplumsal strateji oluşturmak ve yeni örgütlenme modelleri yaratmak gerekmektedir.

Bu tezlere keskin DY'lilik pozlarında ve Türkiye'dekileri kendisine dayanak yapmaya çalışarak karşı çıkmak isteyenler olabilir. Böylelerine en iyi cevabı yine Türkiye'dekiler vermektedir. Türkiye'deki yeni tartışma süreci içinde yeralan eski DY'liler şöyle demektedirler:

"Sermayenin enternasyonalizminin bu derece güçlü olduğu koşullarda özellikle ideolojik sorunlar konusunda yurt içine ve dışına ayrı sorumluluklar yüklemek olanaksızdır. Bu sorunlar herkesin sorunudur, çünkü antikapitalist ve sınıfsız-sömürüsüz toplum yolundaki mücadele dünya çapında da yaşanmak zorunda olan bir mücadeledir. İdeolojik-teorik sorunların çözümü dünyanın bütün devrimcilerinin omuzundadır. Bu nedenle ezilenlerin safında yeralan ve egemen düzene karşı koymak gerektiğini düşünen her Devrimci Yolcu yeni bir heyecan ve iklimle, kısır çekişmeleri bir kenara bırakarak canlı bir tartışmanın içine girmelidir." (Türkiye'den Avrupadakilere iletilen Tartışma Süreci için Çağrı başlıklı 1 sayfalık yazıdan.)

Kısır çekişmeleri bırakıp ideolojik-teorik sorunlara önem vermek, Avrupa'da varoluşumuzu doğru temellerde anlamlandırmak amacıyla tartışmak vb. için aslında Türkiye'den çağrı almaya gerek yok. Sağduyu ve sorumluluk sahibi her Devrimci Yolcu ve başka gruplardan gelme her sosyalist, Türkiye'den tavsiye, çağrı ve uyarı gelmeden de yukarda önerilenleri düşünüp hayata geçirme yönünde çaba harcayabilir. Nitekim böyle insanların sayısı giderek artmaktadır. Türkiye'deki sürece en anlamlı katkıyı bunların yapacağı kesindir.

2- Türkiye'deki tartışma süreci, sosyalizmin gerçekleşebilirliğine inanmaya devam eden, bu yönde birşeyler yapmak isteyen tüm sosyalistlerin birlikte bir politik-toplumsal varoluşunu sağlamayı hedeflemektedir.

Avrupa'daki DY'lilerin (özellikle de Dİ dışındakilerin çoğunun, yanısıra da bazı Devrimci İşçililerin) Türkiye'deki süreçle ilgili kavramadıkları konulardan birisi de budur. Birçok kişi, Türkiye'de 1992 yılında örgütlendirilmesine başlanan yeni tartışma sürecinin amacını sadece geçmişte DY hareketinde yeralmış olanları biraraya getirmek ve dolayısıyla DY'u geçmişin bir tekrarı olarak yeniden oluşturmak olarak anladı. İşin ilginci Türkiye'de de süreci böyle anlayanlar var. (Belki de bu bir yanlış anlama değil, bir istek, bir tercih... Eğer böyleyse işimiz bir hayli zor demektir.)

Hem yeni tartışma sürecini olumlu ve doğru bulup hem de sadece DY'lilerle sınırlı bir tartışmayı ve politik oluşumu savunmak mümkün değildir. Tartışma sürecinin başlamasına zemin hazırlayan bir yazıda bu konuya ilişkin tutum oldukça net ifade edilmiştir. Orada aynen şöyle denilmektedir:

"70'li yıllara damgasını vuran ve halka mal olmuş bir devrimci muhalefet hareketi olarak Türkiye mücadele tarihindeki en önemli aşamalardan birini oluşturan Devrimci Yol, 12 Eylül yenilgisi sonrasında merkezi yapısı dağılmış ve bütünsel bir siyasi etkinlik gösterememiştir. Bu potansiyel, bugün geçilen süre-

Bu noktada önemli soru şudur: Türkiye ile ilgili vaad edilenler ve yaratılan beklentiler gerçekleşmiş olsaydı, örneğin DY, TDKP, TKP-ML, KURTULUŞ, DEVRİMCİ SOL, TKEP, DHB, DEVRİMCİ PARTİZAN ve diğer gruplar da PKK gibi Türkiye'deki toplumsal, siyasal ve diğer süreçlere ayaklanma ya da halk savaşı stratejisiyle veya başka yollarla müdahale ediyor olsalardı Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenli sosyalistler olarak bizler onların mücadelesinin desteklenmesiyle sınırlı bir varoluşu savunmaya devam mı edecektik?

cin bütün olumsuz, dağıtıcı, bozucu etkilerini üzerinde taşımaktadır. İnsanlar büyük çoğunlukla eski konumlarından uzaklaşmış durumdadır. Mevcut düzen ilişkileri içindeki yaşama uğraşına bağlı olarak yapılan işler ve yaşama biçimleri kaçınılmaz olarak kendine uygun (yeni) düşünüş biçimlerini ve alışkanlıklarını da üretmiştir. (...) Bunlara karşın Devrimci Yol anlayışını aynen koruma veya yeniden üretme adına yapılabilenler de diğer oluşumlar ve gruplaşmalarla birlikte bu geniş potansiyeli etrafında toplayabilecek ve ifade edebilecek bir çekim merkezi olma özelliğini sağlayamamıştır.

Bugün bütün bu nedenlerle geniş Devrimci Yol çevrelerini olduğu kadar, büyük bir bunalım ve benzeri sorunlarla yüz yüze bulunan solun geniş kesimlerini de kendi etrafında toplayabilecek bir siyasal oluşuma yönelebilmek için sosyalizmin bugünkü sorunlarıyla ilgili üzerinde mutabakat sağlanmış bir amaçlar, politikalar ve uygun araçlar zemini gerekli görünmektedir. Bugünkü koşullarda böylesi bir mutabakatın ancak belirli bir sürece yayılmış ciddi, demokratik, özgür bir tartışma sürecinde üretilebileceği kabul edilmeledir. Ancak en geniş kesimlerimizin katılacağı böyle bir tartışma sürecinde ortak bir siyasi iradenin ortaya çıkması sağlanabilecektir. Ve ancak bu yolla mevcut Devrimci Yol potansiyelinin yeniden bir kollektif siyasi varoluşa yönelmesi mümkün olabilecektir." (Tartışma Süreci Yazıları 1, sf.16)

Yaklaşık 15 yıldır Avrupa'daki Devrimci Yolcuların ideolojik-politik birliğinin ifadesi ve somutlanması olarak faaliyet sürdüren ve anlamlı işler yapmış olan Devrimci İşçi'nin bile kendisini üretmede ve varoluşunu anlamlandırmada zorlandığı bir dönemde sadece DY'li politik mültecileri biraraya getirmeyi amaçlayan "DY Platformu" gibi oluşumlara yönelmek kime ne yarar sağlayacak? Kendi olduğu şehirlerde sadece Dİ'lilere değil diğer tüm siyasi oluşumlara tepkiyle ve küçümsemeyle bakanlar, oturduğu ve yaşadığı şehirlerde herhangi bir faaliyete katılmayanlar, Avrupa'nın ya da Almanya'nın herhangi bir şehrinde birkaç ayda bir Dİ'lilerle ve öteki DY'lilerle aynı salonda toplantı yapmakla DY'lileri birleştiremeyeceklerini hiç düşünmüyorlar mı? Eğer ortada Devrimci İşçi'yi dışlamak ve iyice işlevsizleştirmek gibi bir amaç güdülmüyorsa yapılacak iş bellidir. Dİ'lilerle diğer DY'lilerin ve de bunlarla öteki sol ve sosyalist kişi, çevre, grup ve "demokratik" derneklerin, yerel göçmen örgütlenme ve insiyatiflerinin birlikte yeniden yapılanmalarına hizmet edecek bir ideolojik-politik hat belirleme tartışmasına başlamak.

"Tartışma Süreci Yazıları 2" de (yayın tarihi Haziran 1993) yeralan ve sürece diğer grup ve kişilerden gelen eleştirileri yanıtlayan M. Yağmur imzalı bir yazıda ise Devrimci Yol'la ve solla ilgili şunlar belirtilmektedir:

"Kuşkusuz devrimci gruplar, (örgütlü-örgütsüz-partili, partileşme sürecinde, hareket, çevre vb.) bizim devrimci mücadele tarihimizin, geçmişimizin inkar edilemez gerçeklikleridir. Geçmişte hepsinin olumsuz yanları kadar olumlu yanları da olmuştur. Ama bu gerçeklik bugün artık aşılması gereken bir gerçeklik olarak kabul edilmelidir. D.Yol, geçmişte bu dar grup yapılarını aşmanın sınırına gelebilen bir gelişme göstermiş, ancak en çok kendisini aşamadığı için yenilmiştir. Bugün dünyada sosyalizmin bir dönemi bitmişken, yeni bir sosyalizm dalgasına bir geçiş süreci içinde, geçmiş grup yapılarının yinelenmesini çözüm olarak görmek yerine, kendimizi yenileyerek, geçmişin dar grup yapılarını ve bu yapılar içinde paylaşılmış olumsuzlukları ve hataları aşmanın yollarını arayamaz mıyız? Tartışma sürecine bir de bu açıdan, bu yönden sunduğu olanaklar arasından yaklaşamaz mıyız?" (Tartışma Süreci Yazıları 2, sf. 241-242.)

Görüldüğü gibi yukardaki fikirler yeni tartışma sürecinin ve bu süreç içinde oluşacak yeni yapılanmaların kimleri kapsaması gerektiğini açık bir şekilde ifade etmektedir. DY'lilerin önerdiği sürece solun belli kesimlerinin ilgi duymamış, belli bir kesiminin ise cepheden saldırıya geçmiş olması, yukardaki tezlerin ve hedefin yanlış olduğu anlamına gelmez. Kaldı ki Türkiye'de, sözkonusu süreci anlamlı ve olumlu bulan grup, çevre ve bireyler de vardır ve bunlar sürecin bir kısım gereklerini DY'den gelenlerle birlikte yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Bunlara küçümsemeyle bakmanın sağlıksız ve sorumsuz bir yaklaşım olduğu açıktır. Önerilen sürece katılan başka herhangi bir kişi, çevre ve grup olmasa bile savunulan yaklaşım doğrudur ve Devrimci Yolcu olduğunu söyleyenler bu yaklaşımın hayata geçmesi yönünde ısrarlı olmak ve sorumlu davranmak zorundadır.

Yukardaki alıntılarda önerilenlere hem Avrupa'da hem de Türkiye'de karşı çıkanlar bulunduğu bilinmektedir. Söz konusu tutumun Türkiye'de yarın nasıl şekilleneceğine ve ne gibi sonuçlar yaratacağına dair bir öngörüde bulunmak şu aşamada mümkün değil. Umulan ve beklenen Devrimci Yol'dan gelmiş olanların bu dönemin gerektirdiği sorumlulukla hareket etmesi. Bu dilek karşılığını bulmayabilir de. Zira DY'liler de sonuçta olumlu, olumsuz bir çok yönüyle kapanan bir dönemin insanları, onların da tıpkı öteki gruplardan insanlar gibi bu dönemin sorunlarına farklı tepkiler göstermesi (muhafazakarlık yapması, grupçulukta direnmesi, dar pratikçiliği tercih etmesi, sol çıkışlara yönelmesi vb.) mümkün. Bu nedenle Türkiye'deki süreci ucu açık bir süreç olarak görmek gerekir. Dileğimiz sürecin öngördüğü hedeflerin bir an önce gerçekleşmesi. Ancak kısa vadede sosyalistlerin Türkiye'de büyük hamleler yapabileceği beklentisine kapılmamak gerekiyor.

Avrupa'ya gelince. Burada işleri dilek ve temenniye bırakmayan, sosyalistlerin birliğini sağlamayı, ırkçılığa ve kapitalizme karşı mücadeleyi, yanısıra da Türkiyeli azınlığın ve diğer kökenlerden toplulukların eşit siyasal ve sosyal haklara sahip olması mücadelesini başkalarına havale etmeyen ve bütün bu konularda ideolojik-politik açıklıklar sağlamayı hedefleyen bir perspektifle hareket etmek ve bu alanlarda yeni kurumlaşmalar ve yapılanmalar oluşturmaya yönelmek gerekiyor.

Çünkü bunlar, Avrupa'da yaşayan ve kendisini devrimci olarak tanımlayanların olmazsa olmaz görevleri. Bunlara, Türkiye'deki eşitlik ve özgürlük mücadeleleri ile en başta da Kürt Ulusal Direnişiyle, yanısıra da diğer ülkelerdeki mücadelelerle dayanışmayı, Türkiye'deki ve diğer ülklerdeki sosyalistlerle yakın ilişki içinde olmayı eklemek gerekiyor.

Az önce sıralanan görevler, geçmişte hangi grupta yer almış olursa olsun hala sosyalist olarak yaşamaya kararlı herkesin önünde duran görevlerdir. İster Devrimci İşçi'de yeralsın isterse de dışında, kendisini DY'li olarak tanımlayanlar hayata bir şeyler katmak, solun ve kendilerinin yaşadığı bunalımın aşılmasına ve Türkiye'deki arkadaşlarının yapmaya çalıştıklarına katkıda bulunmak istiyorlarsa önlerinde duran seçenek bellidir: Avrupa'da solun yeniden yapılanmasını hedefleyen, bu yapılanmanın ideolojik-politik zeminini belirlemeye hizmet eden, yanısıra ise Türkiyeli topluluğun sorunlarının çözümünü sağlamayı ve bu alanda yeni oluşumlar yaratmayı amaçlayan bir tartışma ve iş yapma süreci örgütlendirmek.

Açıktır ki bunlar, sadece DY'den gelmiş olanlarla başarılabilecek işler ve görevler değildir. Teorik, siyasi, iktisadi, toplumsal ve kültürel alanlara hitabeden yeni ve farklı oluşumlar için Devrimci İşçi'yi, diğer DY'lileri, öteki sosyalist grup ve çevreleri, herhangi bir gruba dahil olmayan kişileri ve yerel insiyatifleri kapsayan bir tartışma ve iş yapma süreci örgütlemek ve bunları böyle bir süreçte uygun formlar altında birleştirip yeniden yapılandırmak için artık adım atılmalıdır.

Yaklaşık 15 yıldır Avrupa'daki Devrimci Yolcuların ideolojik-politik birliğinin ifadesi ve somutlanması olarak faaliyet sürdüren ve anlamlı işler yapmış olan Devrimci İşçi'nin bile kendisini üretmede ve varoluşunu anlamlandırmada zorlandığı bir dönemde sadece DY'li politik mültecilere hitabeden ve onları biraraya getirmeyi amaçlayan "DY Platformu" gibi oluşumlara yönelmek kime ne yarar sağlayacak? Eğer Devrimci İşçi'yi tamamen işlevsizleştirmek gibi bir amaç güdülmüyorsa yapılacak iş bellidir. Dİ'lilerle diğer DY'lilerin ve de bunlarla öteki sol ve sosyalist kişi, çevre, grup ve "demokratik" derneklerin, yerel göçmen örgütlenme ve insiyatiflerinin birlikte yeniden yapılanmalarına hizmet edecek bir ideolojik-politik hat belirleme tartışmasına başlamak.

Açıktır ki bu görev, öncelikle teorik ve politik birçok konuda açıklık sağlamayı ve tartışmalara en geniş kesimlerin katılımına uygun yeni oluşumlar yaratmayı ve tüm bunları bir gündeme ve bir programa bağlamayı gerektirmektedir.

Bütün bunlar,

a) Avrupa'da devrimciler olarak varoluşumuzu nasıl ve hangi ideolojik-politik zeminde anlamlandırıp gerçekleştireceğiz sorusuna yanıtların bulunacağı ve tüm sosyalistlere açık bir tartışma sürecinin, azınlıkların eşit hakları mücadelesinin ve ırkçılığa karşı mücadelenin perspektiflerini belirleyecek ve bu alanlardaki mücadelelerin güçlerini birleştirip örgütleyecek bir tartışma ve İŞ YAPMA sürecinin örgütlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Kimlerin kimlerle birlik olacağını açığa çıkartacak olan işte bunlardır. Açıktır ki bunlar, herkesin öncelikle yaşadığı şehirde birşeyler yapmasıyla ve oralarda yeni birliktelikler yaratmasıyla hayat bulabilir. Bu tür birlikteliklerin giderek başka yerlerle parelel ve ortak işler yapması hedeflenmelidir.

Türkiye'deki tartışma sürecine anlamlı katkılarda bulunmak isteyenlerin yapması gerekenler de bunlardır. Ve tam da şimdi bu yönlerde adım atmanın sırasıdır. Hem de iradi ve kararlı bir şekilde. Bu adımları öncelikle (sadece değil öncelikle) Devrimci İşçi'de yer almış Devrimci Yolcuların atması için (uygun olan yerlerde başkalarıyla birlikte adım atmak şüphesiz daha anlamlıdır) çok sayıda sebep bulunmaktadır. Dİ'liler, yaratılan suni Dİ-DY ayrımının yolaçtığı gerilimleri ve sorunları da aşarak oldukları şehirlerde ve bölgelerde yukarda belirtilen doğrultularda adım atmazlarsa ne kendilerini yenileyebilirler ne de giderek iyice boğucu hale gelen sol ortamın bozucu etkilerinden kendilerini koruyabilirler.

Türkiye'deki tartışma sürecine anlamlı katkılarda bulunmak isteyenlerin yapması gerekenler de bunlardır. Ve tam da şimdi bu yönlerde adım atmanın sırasıdır. Hem de iradi ve kararlı bir şekilde. Bu adımları öncelikle (sadece değil öncelikle) Devrimci İşçi'de yer almış Devrimci Yolcuların atması için (uygun olan yerlerde başkalarıyla birlikte adım atmak şüphesiz daha anlamlıdır) çok sayıda sebep bulunmaktadır. Dİ'liler, yaratılan suni Dİ-DY ayrımının yolaçtığı gerilimleri ve sorunları da aşarak oldukları şehirlerde ve bölgelerde yukarda belirtilen doğrultularda adım atmazlarsa ne kendilerini yenileyebilirler ne de giderek iyice boğucu hale gelen sol ortamın bozucu etkilerinden kendilerini koruyabilirler.

Söz konusu boğucu havanın yarttığı sonuçlar en başta bizi rahatsız etmelidir. Bunlardan birisi, teorik, felsefi konuları düşünmek ve tartışmaktan, politikayla ilgilenmekten, dünyada olupbitenleri öğrenmekten, hayat ve hakikat hakkındaki bilgilerimizi yenilemekten kaçıştır, uzaklaşmadır. Başka şekilde söylenirse, olayları ve gelişmeleri çanak antenle dinlenen televizyon kanallarının yorumcularının ya da Hürriyet, Milliyet gibi gazetelerin köşe yazarlarının gözlüğüyle görmeye teslim oluştur, yeni dünya düzeninin istediği insan tipleri olmaya gönüllü aday oluştur. Böyle bir gidişin olduğunu görenler, gördüklerinin kötü olduğunu tekrarlayıp durarak ve ah-vah ederek kötü gidişin önüne geçemiyeceklerini artık kavramak zorundadırlar. Olumsuzlukları sıralayıp durmaktan, başkalarını kötülemekten vazgeçip bunlardan düzeltilebilecek olanları düzeltmek yönünde adım atmayanların soldaki tıkanmadan yakınmasının, başkalarını suçlamasının bir anlamı yoktur. Şimdi kendimize ve sol ortama kelimenin gerçek anlamıyla iradi müdahalenin zamanıdır. Şüphesiz yapılabilecek şeyler sınırlıdır ve bunları yapacakların sayısı da azalmıştır. Ancak bu ve daha başka sebepler, oturup beklemeyi meşru ve haklı göstermez.

Gerçekten de Dİ dahil tüm solun teneffüs ettiği havanın giderek herkesi boğacağının farkındaysak kendimizde ve solda bir fikri ve politik yenilenmeyi amaçlayan yeni bir süreci yaşamak ve vakit geçirmeden bunu örgütlemek zorundayız. Bunun bir tarihsel sorumluluk olduğunu, bu sorumluluğun gereklerini yerine getirmeyenlerin yarın başka sıfatlarla anılacaklarını unutmamak gerekiyor. Böyle bir sürecin hangi konuları kapsayabileceğine, gündemine neleri alabileceğine ilişkin Devrimci İşçi'nin Ekim 1993 tarihli özel sayısında yer alan önermeler başlangıç için az-çok elverişli ve uygun bir zemin olarak değerlendirilebilir. Önerilenlerin hayata geçebilmesi, bunları doğru bulan herkesin (öncelikle de Devrimci İşçi'nin) kendisini bu sürece hazır hale getirmesine ve sürecin gereklerine uygun girişimlere başlamasına bağlıdır. Bu yapılmazsa, savunulanlar bütün doğruluklarına rağmen uçup gider. Şimdiye kadar şöyle ya da böyle taşımaya çalıştığımız devrimci kimliği imaj ve görüntü malzemesi olarak değil hayatı ve hakikati anlamanın ve değiştirmenin biricik yolu olarak kavrayanlar bunun gereklerini yerine yetirmek zorundadırlar.

Aralık 93, İbrahim Sevimli

SOLİNGEN'DEN SONRA?

Solingen cinayetinden sonra yaşananlar, bugün üzerinde önemle durulması gereken çok sayıda gerçeği ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Bunların başında ırkçı saldırıların toplumda giderek kanıksanmaya başlamış olması gelmektedir. İkinci olarak TC'nin, yanısıra da Türk Milliyetçileri ile Şeriatçıların Türkiyeli topluluk içinde daha da güçlenme imkanları yakaladıkları gözlenmektedir. Üçüncü olarak, solun ve anti-ırkçı güçlerin dağınıklığının devam ediyor oluşu, hem faşist grupların ortalıkta rahatlıkla at oynatmalarına hem de hükümetlerin onların eylemlerini bahane ederek bazı hakları kısıtlayıcı tedbirleri kamuoyuna benimsetmelerine zemin hazırlamaktadır.

Bunlara başka gerçekleri de eklemek mümkün. Ancak yukardaki üç olgu üzerinde bugün yeniden düşünülmesi halinde diğer gerçeklerin anlaşılması da kolaylaşacaktır.

Solingen cinayetinin durup dururken ortaya çıkmadığı biliniyor. Son 2-3 yıl içinde iyice şiddetlenen saldırıların birkaç serserinin marifeti olmadığı bugün iyice anlaşılmış bulunuyor. Neo-Nazi örgütlerin varlıklarını ve eylemlerini işsizlik vb. faktörlerle açıklama çabaları da giderek pek fazla inandırıcı olamıyor. Hükümetler, Hristiyan Demokrat, liberal ve sosyal demokrat partiler, sendika, üniversite ve kiliseler bu tür açıklamaları hala tekrarlayıp duruyor ve toplumun belli kesimleri bu açıklamalara itibar ediyor olsalar da son birkaç yıldır yaşananlar, Almanya'nın ve Avrupa'nın giderek örgütlenen faşist hareketlerle karşı karşıya bulunduğunu gösteriyor.

Almanya ve Avrupa çapında henüz merkezileşemediği gözlenen sözkonusu hareket, ırkçılık, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığı ekseninde politika yaparak toplumu ve siyasi süreçleri etkilemeye çalışıyor. Yanısıra ulusal ve tarihsel duygulara seslenerek güç topluyor, yakma, yıkma, kundaklama eylemleriyle ve cinayetlerle korku salıyor ve bu yolla kimi zaman gündemi belirliyor.

Milliyetçi, ırkçı ve faşist hareketlerin güçlenmesinde hükümetlerin izlediği politikaların rolü apaçık ortada. Örneğin Repuplikaner (REP), Alman Halk Birliği (DVU) gibi partiler CDU-CSU iktidarının yabancılara karşı izledikleri politikalar ve yaptıkları propogandalar sayesinde güç topladılar. Yine Alman Nazileri, Kohl Hükümeti'nin başlattığı iltica tartışmasından da cesaret alarak saldırılarını yoğunlaştırmaya 2 yıl önce başlamışlardı. Örnekleri çoğaltmak mümkün.

Öte yandan dünyanın ideolojik-politik ikliminde son yıllarda meydana gelen büyük değişmeler, milliyetçiliğin ve dinsel gericiliğin güçlenmesine uygun bir zemin yaratmış bulunmaktadır. İşçi sınıfı, emekçi dayanışması ve halkların kardeşliği adına yapılan yanlışlar, ulusçu, ırkçı, ve dinci odaklar tarafından kendilerinin doğruluk ve haklılıklarının bir kanıtı olarak kullanılmaktadır.

Bu çerçevede ele alınması gereken iki önemli olgudan birisi şudur.

Sosyalizm amaçlı deneylerin tıkanıp çözülmesi, burjuva demokrasileri ile bu sistemlerin temel siyasi güçlerini, yanısıra da onların başlıca ideolojik-politik argümanlırını zor durumda bırakmıştır. Ortaya çıkış sürecinde feodalizme karşı taşıdığı özellikleri bir yana bırakırsak, kendisini 19. ve 20. yüzyılda esas olarak işçi sınıfı mücadelesine ve sosyalizme karşı tanımlayan, ideolojik, siyasal ve toplumsal meşruiyetini sosyalizm karşıtlığında sağlayıp kuran burjuva demokrasisi, sosyalist diye adlandırılan devlet ve toplumların dağılışı ile birlikte kendisini yeniden-üretmede zorlanmaya başlamıştır. Ekonomik krizin yeni formlar altında devam ediyor oluşu bir yana burjuva demokrasisi ile düne kadar kendilerini onda tanımlayan toplum kesimleri arasındaki ilişkilerde kopmalar ve aşınmalar başlamıştır. Bunun ilk göstergesi seçimlere katılım oranındaki düşüştür. Diğer bir gösterge, muhafazakar, liberal ve sosyal demokrat partilerin herhangi bir gelecek vaadinde bulunamıyor, mevcut sorunların çözümünde yeni yöntem ve politikalar geliştiremiyor oluşlarıdır. Faşist ve milliyetçi odaklar bu boşluğu değerlendirmeye ve bir seçenek olmaya çalışmaktadırlar. İtalya'da Kasım 1993'te yapılan yerel seçimlerde, Hamburg'ta ise sonbaharda yapılan Senato seçiminde büyük partilerin oy kaybı ile seçimlere katılım oranındaki düşüş, yanısıra ise onlara göre daha sağda ve daha solda olan partilerin seçimlerden güçlenerek çıkmaları burjuvaziyi ve politikacıları derin derin düşündürtmektedir. Hem İtalya'daki hem de Hamburg'taki seçimlerin bilinen şekilde sonuçlanmasında şüphesiz yerel ve özgül sebepler de rol oynamıştır. Ancak bu, sözkonusu seçim sonuçlarının yukardaki fikrin bir isbatı olarak kullanılmasına engel teşkil edememektedir.

İkinci olarak Avrupa'nın tüm klasik partileri tarafından desteklenen Avrupa Topluluğu projesi, kültürel, mali, ekonomik vb. sebeplerle çeşitli kesimlerin tepkisine ve bu kesimlerin ulusal değerlere daha fazla sarılmalarına yolaçmıştır. Nazi ve ırkçı odaklar bu durumu da rahatlıkla kullanmaktadırlar.

Son yıllarda Avrupa'da yükselen ırkçı ve milliyetçi dalga bu faktörlerle birlikte ele alınırsa ancak doğru bur şekilde kavranabilir. Almanya, Belçika, Hollanda ve Fransa'da ırkçı partilerin aldıkları oy oranının giderek yükselmesi, Fransız Hükümeti'nin daha yakınlarda göçmenlerin aleyhine yeni önlemler alma cesareti bulabilmesi, yukarda çizilen tablo sayesinde mümkün olabilmiştir. Almanya iltica hakkını bu ortamda resmen gasbedebilmiştir. Almanya'da Neo-Nazilerin atağa kalkmasında ve cüretli saldırılarına girişmelerinde genel faktörlerin yanısıra F.Almanya'nın DDR'i ilhakının da belirgin bir rolü olmuştur. *"Duvarın"* yıkılması Almanların ulusal duygularını okşamış, *"Büyük Almanya"* idealini yeniden canlandırmıştır. Neo–Nazi gruplar biraz da bu hava sayesinde güçlenmişlerdir.

Bu tabloyu bir kaç olguyla tamamlamak mümkündür.

Almanya'da Kohl Hükümeti ve eyalet yönetimlerinin son zamanlarda Neo–Nazi gruplara karşı bazı önlemler aldıkları görülmektedir. Bu önlemler onların yabancı düşmanlığının ve ırkçılığın güçlenmesindeki sorumluluklarını hafifletmemektedir. Yanısıra, bu önlemelere bakılarak devlet kurumlarında, idari yapıda, yasalarda, eğitim ve kültür politikalarında varolan gizli ırkçılığın tasfiye edilmekte olduğu gibi sonuçlara ulaşılamaz.

Kohl hükümetinin son 1 yıl içinde Neo–Nazilere karşı izlemeye başladığı ve eskisinden farklı gibi görünen politikanın belirli nedenleri bulunmaktadır. Şöyleki,

Açık-ırkçı ve nazi odakların varlığı Avrupa birliğinin ve Avrupa kimliğinin oluşumunda engelleyici bir faktör olmaya adaydır.

İkinci olarak, saldırılar, yabancıların kendilerini savunmaya yönelmesine haklılık kazandıracak, bu ise Almanya'nın iç-güvenliğinin bozulmasına ortam hazırlayacaktır.

Ve nihayet CDU ve CSU partileri kendi sağlarında güçlü siyasi odakların oluşmasını kendi varlıkları için bir tehlike olarak görmektedirler.

İşte bu ve benzeri faktörler F. Alman Cumhurbaşkanını, başbakanını, meclis başkanını ve öteki yetkilileri yabancı düşmanlığına karşı devlet mitingleri düzenlemeye, kampanyalar örgütlemeye mecbur bırakmıştır. Büyük burjuvazinin tutum alışında da bu faktörlerin rol oynadığı bilinmektedir. Almanya'nın dünyadaki itibarının sarsılıyor oluşunu ve dış satımların azalıyor oluşunu da yukardaki faktörlere eklemek yerinde olacaktır.

Ancak, federal ve eyalet yönetimleri düzeyinde ve sağ partilerin yönetim kademelerinde gözlenen tutum ve politika değişikliği toplumun çeşitli kesimlerinde var olan ırkçı, ayrımcı eğilimleri ortadan kaldırmaya, yanısıra da azınlıkların ve göçmenlerin konumunda herhangi bir düzelme sağlamaya, onların sorunlarını çözmeye yetmemektedir, yetmez de...

Çünkü, ulus-toplumlarının birliğine ve devlet halinde örgütlenmesine zemin hazırlayan ideolojik-politik-kültürel sistematiklerde zaten içerilmiş olan kendini ve kendi kültürünü başkalarından üstün görme, aykırı, geri, yabancı vb. olduğu varsayılan kişi ve topluluklara düşmanlık ve tahammülsüzlük gibi anlayış ve tutumlarla gerçek anlamda hesaplaşılmadığı sürece toplumların çeşitli kesimlerinin ırkçı, faşist, milliyetçi akımların peşlerinden gitmesinin önüne geçilemez.

Öte yandan, devlette kurumlaşmış yabancı düşmanı ve ırkçı anlayışlar ve kadrolar tasfiye edilmediği, anayasa ve diğer yasalar Almanya'nın ve diğer devletlerin yeni toplumsal dokusuna ve gerçekliğine uygun düşecek şekilde değiştirilmediği, eğitim ve kültür politikaları yeniden düzenlenmediği, azınlıklara koşulsuz siyasal haklar tanınmadığı ve bunlar kesin güvenceye bağlanmadığı sürece bir takım faşist grupların yasaklanması, saldırganların bazılarının tutuklanması pek bir anlam taşımayacaktır.

Zira, faşist hareketlerin güçlenmesine imkan sunan mevcut şartlar ve ideolojik-politik ortamdır. Bu şartlarda ve ortamda bir değişme olmazsa yeni olayların önü alınamaz.

Solingen cinayetinden sonra gözlenen bir önemli olgu da şudur.

Alman halkı Mölln cinayetinden sonra gösterdiği kitlesel tepkinin bir benzerini Solingen'den sonra göstermemiştir. Buradan hareketle Alman halkının faşist teröre teslim olduğu ya da Naziler'e karşı sadece bir mumluk kudrete sahip olduğu düşünülebilir. Ancak bu yanıltıcıdır. Kolaycılığa kaçıp Alman halkını suçlamak yerine mevcut sessizliğin sebepleri üzerinde düşünmek daha doğru olacaktır. Konuya buradan bakıldığında sözkonusu tutumun ardında çeşitli ve farklı sebeplerin yattığı söylenebilir. Burada bunlardan sadece birkaçına değinmek yeterli olacaktır.

Yabancı düşmanı tutum ve eylemler giderek kanıksanmaktadır. Neo–Nazilere hoşgörüyle bakmayanlar bir yana onlara karşı mücadele edilmesi gerektiğini düşünenler bile yabancı düşmanı eylemleri günlük hayatın bir parçası saymaya başlamıştır. Son 2 yılda yaşanan çok sayıda olay *-saldırı sayısı artık binlerle ifade ediliyor-* insanlarda belli bir kanıksama yaratmıştır.

İkinci olarak, federal ve eyalet yönetimlerinin aldıkları veya alacaklarını ilan ettikleri önlemler toplumun belli kesimlerini rahatlatmıştır. Irkçılığa ve faşist teröre karşı mücadeleyi polise havale eden anlayışların da böyle bir havanın oluşmasında rol oynadığı muhakkaktır.

Öte yandan Solingen cinayetinin şoku ve şaşkınlığı devam ederken gündeme gelen iki gelişme, Alman halkının Mölln sonrasındaki günlerde gösterdiği tepkinin daha güçlüsünü göstermesini engellemiştir. Sözkonusu gelişmelerden birisi TC'nin resmi ve gayri-resmi bütün kuvvetleriyle Solingen olayını Alman hükümetine karşı bir koz olarak kullanmasıdır. Diğeri ise Türk faşistlerinin, cinayeti ve ırkçılığı protesto eden Türkiyeli ve Alman sol gruplarına saldırısının kamuoyuna, *"Türkler ve Kürtler kendi aralarında çatışmaya başladılar..."* şeklinde sunulmasının yarattığı korkudur.

Hatırlanacağı üzere, Türkiyeli bir ailenin canice yakıldığı olaydan sonra Solingen, Türk faşistlerinin örgütlü ve provakatif eylemlerine sahne olmuş, Türkeşçisi, Çelebicisi ve diğerleriyle eski MHP'liler tam bir gövde gösterisi yapmışlardı. Türk Hükümeti'nin meşrulaştırıcı açıklamaları ile "büyük" Türk basınının kışkırtıcı yayınlarından da cesaret alan faşistler, olayların, *"Türk-Alman çatışması"* şeklinde anlaşılmasına hizmet edecek eylemler yapmışlardı.

Bu içerikte bir politika, açıktır ki Avrupa'da Türk faşistlerini (Kürt düşmanlığına ek olarak) güç yapacak yegane eksendir. Bunu bilen faşist odaklar genel bir Alman düşmanlığı yapmakla yetinmediler, yanısıra karakterlerinin ayrılmaz bir parçası olan sol düşmanlığı da yaparak Alman ve Türkiyeli sol grupların Nazileri ve ırkçılığı protesto eylemlerine saldırdılar. Bu saldırıları Alman hükümeti ve basını *"Türk ve Kürt grupları arasında çatışma"* ve *"sağ-sol terör"* şeklinde sunarak hem Alman halkının hem de azınlıkların Solingen cinayetine gösterebileceği tepkileri nötralize etmeyi başardı. Birçok Alman ve Alman olmayan kişi, *"olay çıkacağı"* endişesiyle miting ve diğer eylemlere katılmaktan kaçındılar. Birçok demokrat kişi ve grubun

mevcut bulanık ortamda eylemlerinin kime ve neye hizmet edeceğini kestirememekten dolayı o sıralar pasif kaldığı hatırlardadır. Yıllardır, *"Deutschland, Deutschland, Überalles!"* sloganına karşı şöyle ya da böyle mücadele etmiş olanların, *"En büyük Türkiye, başka büyük yok!"* sloganlarının haykırıldığı bir ortamda kenarda bekleyişleri pek yadırganmamalıdır. Alman ve Türkiyeli radikal sol güçlerin çabaları ise bu atmosferi değiştirmeye yetmemiştir.

ADIM ADIM TÜRK BİRLİĞİ'NE DOĞRU

Almanya'da ve diğer Avrupa ülkelerinde son yıllarda yükselişe geçen yabancı düşmanlığı ve ırkçılık Türkiyeli topluluk içinde farklı tutum alışlara ve tepki biçimlerine yol açmış bulunmaktadır. Avrupa'daki Türkiyelilerin uzunca bir süredir zaten büyük bir dışlanmışlık duygusuyla yaşadıkları bilinmektedir. Arka planında bu dışlanmışlığın ve yalnızlığın yeraldığı bir zeminde belli kesimler, Türk ve Müslüman olmaya ait değer ve davranış kalıplarıyla önceden kurmuş oldukları ilişkiyi son gelişmeler üzerine daha da sıkılaştırmaya ve kuvvetlendirmeye yönelmişlerdir. Bu eğilimi faşist, milliyetçi, şeriatçı odaklarla TC elçilik ve konsoloslukları hem teşvik etmekte hem de örgütlemeye çalışmaktadır. Sosyal-Demokratların da bu eğilime yaslanmak için özel bir çaba harcadıkları gözlenmektedir.

Türkiyelilerin belli bir kesimi ise Avrupa halklarıyla ortak yaşamaya ait değer ve ölçüleri öne çıkararak ırkçılığa ve yabancı düşmanı politakalara karşı emekçi kesimlerle ve sol akımlarla birlikte mücadele etmek eğilimindedir.

Sayılarının bir hayli fazla olduğu tahmin edilen bir kesim ise yukardaki iki eğilime de itibar etmeyerek gelişmeleri seyretmektedir. Saldırıların yoğunlaştığı dönemlerde yükselen Türkiye'ye geri dönme eğilimi bu kesim içinde daha fazla taraftar bulmaktadır.

Şüphesiz ırkçılığa ve devlet politakalarına Türkiyeli topluluk içinde başka tür tepki gösterenler de vardır. Ancak çeşitli akımların bugün izlemekte oldukları politikaları anlamak ve sosyalistlere düşen görevleri belirleyebilmek için burada belli başlı eğilimlere işaret etmekle yetinilmiştir. (Geçerken değinmekte yarar var. Kürt kökenli grupların Almanya'da ve diğer Avrupa ülkelerinde ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı sürdürülmeye çalışılan mücadelelerde yer almıyor oluşları dikkat çekicidir. Anlaşılır bir yanı olmamakla birlikte konunun üzerinde özel olarak ve ayrıca durmak gerekiyor.)

Avrupa'daki Türkiyeliler'e yönelik politika yapan odaklar arasında TC'nin artan bir ağırlığa sahip olmaya başladığı gözlenmektedir. Bunun kendiliğinden olmadığı açıktır. 90'lı yıllar, Türkiye'nin Avrupada'ki Türkiyelilere bakışında belli değişmelerin gündeme geldiği yıllar olmuştur. Türkiye'yi yönetip yönlendirenler, Türkiyelilerin artık Avrupa'da kalıcılaşmaya başladığı gerçeğini farkederek yeni politikalara yönelmişler, böylece hem buradaki TC yurttaşları arasında resmi ideolojiyi koruyup geliştirme hem de diplomatik ilişkilerde koz olarak kullanılabilcek bir topluluk yaratma imkanına sahip olmuşlardır. TC eskiden Avrupa'daki Türkiyelilerin sadece paralarıyla ilgilenir ve onlardan devlete kuru bir itaat beklerken şimdi onların Avrupa'daki sosyal, siyasi, kültürel sorunlarıyla da ilgilenmekte ve kendisi ile Türkiyeliler arasındaki ilişkiyi içerikli ve anlamlı hale getirmeye çalışmaktadır. Bunun somut örneklerini Almanya'da görmek mümkündür. Diğer ülkelerde de Almanya'dakine benzer politikaların izlenmeye çalışıldığı gözlenmektedir.

Bonn büyükelçisi ile çeşitli şehirlerdeki konsoloslar son birkaç yıldır Türkiyeli ailelerin çocuklarının yuva ve eğitim, gençlerin ise meslek sorunlarıyla yakından ilgilenmektedirler. Aynı kesimlerin kültürel kimlik ihtiyacını karşalayacak faliyetler TC temsilcilerinin bir başka uğraşısı haline gelmiştir. TC temsilcileri sadece işçi, aile, kültür derneklerini, spor kulüplerini, bazı camileri, *"Koordinasyon Kurulları"* adı altında örgütlemekle kalmamışlar, *"Yeşiller Partisi"* içindeki Türkiyelilerle ve bir kısmı ilticacı olan Türkiyeli yazar, sanatçı ve aydınlarla diyalog kurmayı bile başarmışlardır. İşverenlerin yerel ve merkezi düzeylerde örgütlenmesini teşvik eden TC Elçi ve konsolosları, işverenlerin finanse ettiği ve içinde yer aldığı *"Türk Lobileri"* oluşturmaya başlamışlardır. Askerlikle ilgili sorunların daha kolay çözümü, çifte vatandaşlık işlerinin kolaylaştırılması gibi Almanya'daki Türkiyelileri rahatlatan uygulamalar, işaret edilmesi gereken diğer örneklerdir.

Bunlar ve eklenebilecek başka yeni uygulamalar, TC'nin Avrupa'daki Türkiyeliler arasında bir *"Türk Birliği"* oluşturma hedefine daha kolay ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Bu hedefe ulaşılmasını mümkün kılan bir başka gelişme ise ırkçı ve yabancı düşmanı akımların güçlenmesidir. Bu olgu, Almanya'daki ve diğer bazı ülkelerdeki Türkiyelilerin, onlara ait olduğu söylenen ulusal, kültürel ve dinsel değerlere daha sıkı sarılmalarına, bu içerikteki politikalara ve söylemlere sempatiyle bakmalarına uygun bir zemin yaratmıştır.

Mölln ve özellikle Solingen cinayetleri, ana başlıkları itibariyle yukarda sıralanan gelişmelerin sonucunda ve bilinçli politikalar sayesinde Avrupa'da *"Türk Birliği"* oluşturma girişimlerini oldukça kolaylaştırmıştır. Belli kesimler, büyük Türk basınının da teşvik ve tahrikiyle TC politikalarına işte bu şartlarda yedeklenmişlerdir.

Can ve mal güvenliğinin sağlanması, çifte vatandaşlık hakkının tanınması, saldırganların cezalandırılması gibi söylemleri öne çıkararak Alman televizyon ve gazetelerinde günlerce boy gösteren Bon Büyükelçisi Onur Öymen, Almanya'daki Türkiyeliler arasında TC'nin itibarının yükselmesini sağlamıştır. Her ne kadar devlet, tankını, topunu Almanya sokaklarına yığıp buradaki vatandaşlarını koruyamıyacak olsa da TC'nin (bazı hallerde Almanlara kafa tutma görüntüsü eşliğinde) seslendirdiği talepler, Almanya'daki Türkiyeli topluluk arasında olumlu etkiler yaratmıştır. TC bu havayı da kullanarak Avrupa'da bir *"Türk Birliği"* oluşturma çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Diplomatik ihtiyaçlar da TC'yi bu tür bir oluşuma zorlamaktadır. Türkiye'yi yönetip yönlendirenler örneğin Almanya ile aralarındaki çatışmalarda ya da diplomatik ilişkilerde kendi lehlerine bazı sonuçlar almak için Almanya'daki Türkiyeli topluluğu bir koz olarak kullanmak istemektedirler. Buradaki Türkiyelileri yukardan yönlendirmeyle harekete geçirip diplomasi masasında bazı kazanımlar elde etmek mümkün olabilmektedir.

Geçtiğimiz dönemde bunun ilk örneği yaşanmıştır. Hatırlanacağı üzere Almanya, TC'nin Kürtlere yönelik saldırı ve operasyonlarda Alman tanklarının kullanıldığının açığa çıkması üzerine - *Kürt dostu olduğu için değil, başka sebeplerle* - Türkiye'ye yaptığı silah yardımını bir süre askıya almıştı. TC ise buna, çeşitli diplomatik girişimlerin yanısıra Almanya'daki Türkleri harekete geçirerek cevap vermişti. O sıralar, başta konsoloslukların yönlendirdiği *"Koordinasyon Kurulları"* olmak üzere çeşitli dernek ve kuruluşlar yürüyüş vb. etkinlikler yaparak, kararını değiştirmesi yönünde Alman Hükümeti'ni etkilemeye çalışmışlardı. Solingen cinayeti sonrası yaşananlar ise *"Türk Birliği"* oluşturma girişimlerinin son örnekleri olmuştur.

TC'nin bu yeni yönelişinde eski MHP'liler (Türkeşçisi, Serdar Çelebicisi vesairesiyle), camiler etrafında örgütlenmiş kesimler, sosyal demokratların bazı kesimleri, ANAP ve DYP sempatizanları, bazı eski solcular şöyle ya da böyle rol almış bulunmaktadırlar.

Solingen cinayetinden sonra Türk faşistlerinin Solingen sokaklarında sergiledikleri *"aşırı"* görüntü, TC için biraz sıkıntı yaratmış olsa da buradan hareketle TC'nin, faşistlerin de içinde yeraldığı bir *"Türk Birliği"* oluşturma çabalarının sonuçsuz kalacağı gibi bir yargıya ulaşılmamalıdır.

Zira, Dünya'da esen milliyetçi ve gerici dalga ile Avrupa'daki Türkiyelilerin burada yaşadıkları özgül sorunlar, böyle bir birliğin gerçekleşmesine imkan sunmaktadır. Irkçılığın ve yabancı düşmanlığının artmasıyla birlikte Avrupa'daki Türkiyeliler, korunma, birlikte hareket etme gibi kaygılarla ulusçu ve dinci akımlara daha kolay kapılabilmekte, kendi sosyal konumlarıyla gerçekte ilgisi olmayan, geleceklerini doğru temellerde kurmalarına hizmet etmeyecek olan ideolojik-politik akımlara yönelebilmektedirler. Yaşanan şartlar, bazı solcuların bile Türk bayrağının dalgalandığı ya da İslamcı sloganların atıldığı yürüyüş ve toplantılara sempatiyle bakabilmelerini, ulusal değerleri yüceltebilmelerini kolaylaştırmaktadır.

Buraya kadar işaret edilen gelişmeler ve olgular birçok şeyin üzerinde, örneğin Avrupa'daki Türkiyelilerin varoluşlarını nasıl anlamlandıracakları, geleceklerini nasıl tasarlayacakları, toplumsal, siyasal ve diğer süreçlere nasıl katılacakları ve müdahale edecekleri, nasıl bir kültürel kimliğe sahip olacakları, hangi politik ve toplumsal amaçlar için örgütlenecekleri, ırkçı, ayrımcı politikalara karşı nasıl örgütlenip mücadele edecekleri gibi konularda yeniden düşünmeyi ve açıklık sağlamayı gerektirmektedir. Bu konularda yeniden düşünmenin ve açıklık sağlamanın, bu amaçla ve bu yönde örgütlenmiş bir tartışma ve araştırma süreci içinde başarılabileceği düşünülerek burada bazı değinmelerle yetinilecektir.

Türkiyelilerin belli bir kesimi ise Avrupa halklarıyla ortak yaşamaya ait değer ve ölçüleri öne çıkararak ırkçılığa ve yabancı düşmanı politakalara karşı emekçi kesimlerle ve sol akımlarla birlikte mücadele etmek eğilimindedir.

Çeşitli veriler, Neo-Nazi terörünün devam edeceğini, yanısıra ise hükümetlerin bu saldırıları da bahane ederek genelde bir takım sosyal, ekonomik ve demokratik hakları budamaya, özelde ise azınlıkları baskı altında tutmaya yarayacak önlemleri pekiştirmeye yöneleceklerini göstermektedir. **Irkçı ve faşist saldırılara, yanısıra da devlet politikalarına karşı bir mücadele hattı oluşturma görevi, kendisini demokrat, solcu ve sosyalist olarak tanımlayan herkesin önünde yakıcı bir görev olarak durmaktadır.**

Bu görev eski anlayışların ve yaklaşımların tekrarı ile yetinilerek yerine getirilemez. Avrupa'daki sosyal, iktisadi, politik ve kültürel süreçlerin ve yapıların yeniden analizi üzerine oturan **yeni politik stratejilere** ihtiyaç vardır. Irkçılık, yabancı düşmanlığı gibi olgulara, devletlerin emekçilere ve toplumun öteki alt tabakalarına yönelik saldırılarına karşı mücadele kendi başlarına birer mücadele olarak değil, egemenlik ilişkilerini her alanda ortadan kaldırıp toplumu özgürleştirmeyi hedefleyen bir politik strateji üzerinde ve etrafında sürdürlmesi halinde sonuç alıcı olacaktır.

Bu çerçevede yapılabilecek ilk saptama şudur:

Irkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı mücadele, mevcut egemenlik ilişkilerini, kapitalizmin yarattığı iktisadi, siyasi, hukuki, toplumsal adaletsizlikleri, üstün kültür, büyük millet, ari ırk anlayışını, gerçek hayatta değil tanrı katında eşitliği savunan felsefeleri, farklı tarihsel-kültürel kökenlere ait olmayı aşağılayan ve azınlıklara farklı muameleyi resmileştirip meşrulaştıran politikalarla siyasi, idari, hukuki ve sosyal kurum ve yapıları hedef almalıdır.

Burada önerilenler, geçici bir takım faaliyetlerle, eski tarz örgüt biçimleriyle, sadece azınlıklara, örneğin Türkiyeliler'e hitabeden politikalarla ya da sadece Türkiye ve Kürdistan kökenli "siyasi" grupları ve "demokratik" dernek ve federasyonları kapsayan oluşumlarla veya sadece bazı savunma önlemlerine dayalı çalışmalarla yerine getirilemez.

Bugün, uzun vadeli ve çok yönlü bir faaliyete, kalıcı ve yeni örgütlenme şekillerine, yerli ve yabancı tüm kesimlerin içinde yeraldığı platformlara, mücadelenin savunma dahil ideolojik, politik, toplumsal, kültürel ve diğer düzeylerinin gereklerine cevap veren yapı ve kurumlara ihtiyaç var.

Bu alanlarda süratle adım atılmadığı sürece Türkiyeliler'in milliyetçi ve dinci akımların peşine takılmalarının ve TC'nin onları bir koz olarak kullanmasının önüne set çekilemeyeceği gibi, yerli toplumun eşitlikçi ve özgürlükçü güçleriyle ve emekçileriyle de kaynaşılamaz. Yanısıra ise azınlıkların siyasal, sosyal, hukuki, kültürel eşitliği mücadelesinde mesafe alınamaz, toplumsal ve siyasal süreçlerin demokratikleştirilmesine katkıda bulunulamaz, ve de can ve mal güvenliği sağlanamaz.

Solingen cinayetinden ve daha sonraki gelişmelerden çıkarılması gereken derslerin belli başlıları bunlardır.

Mehmet

T. CUMHURİYETİ'NDE MEGA PANİK

Geçen Ekim ayında kuruluşunun 70. yılını kutlayan Türkiye Cumhuriyeti'nin, son 70 yılın en büyük kaosunu ve kargaşasını yaşadığı gözleniyor. Türk devlet adamlarının, televizyon ve gazetelerin ve bu arada toplumun belli kesimlerinin pek sevdikleri bir kelimeyle söylenirse, TC, kendi tarihinin MEGA paniğini yaşıyor.

Bu paniğin göstergelerine ve sonuçlarına sadece devlette değil, ideolojik, siyasi, iktisadi, toplumsal, psikolojik tüm düzeylerde rastlamak mümkün. Mega projelere, mega starlara, mega erkeklere, şimdilerde ise mega olduğuna pek muhterem basınımız tarafından kendisi de inandırılmış bir kadına, kısacası bilumum megalara ve megalıklara neredeyse alıştırılmış, daha kötüsü özendirilmiş olan Türkiye toplumunun, bazı bakımlardan dönüm noktasında bulunduğu görülüyor.

Bu öyle bir dönüm noktası ki değişik güçler ve odaklar, kendilerinin ve yönlendirip etkiledikleri kesimlerin önlerinde dizili bulunan ve hepsi de birbirinden keskin olan virajların nasıl alınacağı, şayet başarılabilirse dönüş yapıldıktan sonra ne olacağı gibi konularda tam anlamıyla açık ve net görüşlere sahip değiller. Toplum ve kamuoyu ise (gidişata etkileri oldukça zayıf olsa bile aydın ve demokrat sıfatlarını gerçekten haketmiş bazı kesimlerle sosyalistler hariç), bu virajların alınmasının gerekli olup olmadığını sorgulamıyor bile.

Görülebildiği kadarıyla, dinsel, kültürel, ulusal, sınıfsal, iktisadi sorun ve çatışmalarla yerel, bölgesel ve uluslararası sorun ve çatışmaların iç-içe geçip örtüştüğü ve geçmişte kalmış bir yığın hesaplaşmanın gömülü olduğu bir coğrafyada, nasıl yazılacağı şimdiden öngörülemeyen bir tarihsel dönem yaşanıyor.

Kuzey Kürdistanı da kapsayacak şekilde söylenirse Türkiye'de yaşanan sadece kaos, kriz, çatışma, ve savaş değil. Bunlara ek olarak ve belki de bunlardan daha önemlisi, TC sınırları içinde yaşayan insanların, halkların, toplumsal, kültürel, manevi birliği parçalanma noktasına doğru gidiyor.

Devletin resmi ideolojisinin iflas etmiş olduğu biliniyor. TC sınırları içinde yaşayan halkların ve toplulukların hayat ve tarih içinde gönüllü bir şekilde oluşturdukları birliktelikler ve ilişkiler ise yukardan yapılan zorlamaların ağır baskısı altında bulunuyor. Bunların kendilerini korumada başarılı olup olmayacakları şimdilik belirsiz görünüyor.

Bugün açıkça kabul etmek ve yüksek sesle telaffuz etmek gerekiyor ki, TC'nin siyasi birliği de parçalanmaya doğru gitmektedir. Yaşanan paniğin asıl sebebi budur. Devlet ve parti önde gelenlerinin üniter devlet ve ülke birliği söylemine kuvvetle vurgu yapmalarının sebebi de budur. Onlar, üniter devleti ya da üniter devlet fikrini korumak için toplumu, köyleri, şehirleri, aileleri bölüp parçalamayı, bütün insani değerleri çiğnemeyi, zihinleri ve vicdanları yaralamayı, pek kutsal saydıkları kurum ve değerleri hiçe saymayı göze alabiliyorlar. Verecek bir karış toprağımız yok teranesiyle Kürdistan topraklarını insafsızca yakıp yıkıp tahrip ediyor ve insansızlaştırıyorlar. Korucuların bile bir süre sonra kendilerinden nefret etmelerine sebep olacak işler yapıyorlar. Zorla sağlanan birliklerin çökmeye mahkum olduğunu bile bile üniter devleti korumak için insanların düşünsel ve psikolojik dünyalarını parçalıyorlar, halkların gönüllülük temelinde yaratmış oldukları birliktelikleri geçersiz ilan ediyorlar, onların kayanaşarak oluşturmuş oldukları gerçek ilişkileri ve değerleri tasfiye ediyorlar.

Bir an için üniter devleti korumayı bu tarzda başardıklarını düşünelim. Söz konusu devletin insansız, kültürsüz, değersiz, halksız bir devlet olacağı açık değil mi?

Devlet kendi paniğini topluma da bulaştırmış durumda. Devletin ve gerici-faşist güçlerin yarattıkları saldırganlık ortamı belli kesimleri öyle bir cenderesine almış ki, bunlar, "düşmanlarını" doğrudan kendileri cezalandırma yolunu tercih ediyor. Hem de bazı hallerde bu işi sürü halinde hareket ederek yapıyorlar. Bunları da kapsayan daha geniş bir kesim ise her türlü körtepkiye ve akıldışı seçeneğe yönlendirilebilecek bir ortamda yaşıyor. Belli kesimler ise gelişmeleri kayıtsızca ve umutsuzca seyrediyor.

Eski Yugoslavya toprakları üzerinde yaşanan trajediye en fazla gözyaşı döken bir toplum kendi yaşadığı topraklarda ulusal boğazlaşmayı öneren politikaların peşinden gidebiliyor. Türkiye, göz göre göre kitlesel kıyımlara ve her tarafın ateşler içinde kalmasına sebep olabilecek, yanısıra ise bütün insani değerlerin tahrip olacağı bir iç savaşa doğru gittiği halde aynı ateşte yanması kaçınılmaz olanlar savaş ve kıyım çığırtkanlıklarına prim verebiliyorlar.

Devlet kendi paniğini topluma da bulaştırmış durumda. Devletin ve gerici–faşist güçlerin yarattıkları saldırganlık ortamı belli kesimleri öyle bir cenderesine almış ki, bunlar, "düşmanlarını" doğrudan kendileri cezalandırma yolunu tercih ediyor. Hem de bazı hallerde bu işi sürü halinde hareket ederek yapıyorlar. Bunları da kapsayan daha geniş bir kesim ise her türlü körtepkiye ve akıldışı seçeneğe yönlendirilebilecek bir ortamda yaşıyor. Belli kesimler ise gelişmeleri kayıtsızca ve umutsuzca seyrediyor.

Kendi ulusal ve kültürel kimliklerine sahiplenme, dünya uluslarının ve toplumlarının eşit ve özgür bir üyesi olma isteğiyle ayağa kalkarak fiili bir durum yaratan Kürtlere karşı mücadelesinde çaresizliğe düşen Devlet, nasıl 3-5 PKK'lının öldürülmesini zafer gibi görebiliyorsa, toplumun belli kesimleri de panik ve çözülme karşısındaki çaresizliklerini herhangi bir küçük ya da sembolik başarıyla örtmeye veya unutmaya çalışıyor. Böylece örneğin spor, haddinden fazla siyasallaşmış ve kendi çapını aşan işlevler yüklenmiş oluyor. Örneğin, Galatasaray'ın Avrupa kupalarından birisinde tur atlamış olması Türkiye'de bayram ve zafer havası yaratabiliyor. Yine Galatasaray bir İspanyol takımı ile İstanbul'da yaptığı maçta berabere kaldığı halde, bu sonuç galibiyet olarak algılanıyor.

Bu tür akıldışı davranışların ortaya çıkmasında iktidarın 4. kuvveti haline gelmiş olan medyanın şüphesiz belirgin bir rolü var. Ancak görülen o ki toplumun belli kesimleri böylesi akıldışılıkları makul bulan bir ortamda yaşıyor. Devlet ise bu durumu da kullanarak Kürtlerin üstüne üstüne gidiyor. Hem de, İsrail'in 40 yıl sonra Filistin Kurtuluş Örgütü ile, Filistin Halkı ile el sıkışmak zorunda kalışından, İngiliz Hükümeti'nin İRA ile dolaylı ya da doğrudan görüşme yolu arayışından sanki kimsenin haberi yokmuş gibi davranarak Kürtleri dize getirme planları yapıyor.

İnsan sormadan edemiyor: TC'nin Kürtlerle barışması için daha 30 yılın geçmesi mi gerekiyor? TC'yi yönetip yönlendirenler, hâlen izlenen politikalarla Kürtleri kazanamıyacakalarını, yaptıklarıyla Kürt ve Türk halkları arasında boğazlaşma ortamı yarattıklarını bilmiyorlar mı? Gelecek yıllarda, orduda, bürokraside, partilerde ve belli başlı sınıflarda ve zümrelerde yeni bir kuşağın hakimiyetiyle birlikte İsrail'in şimdi yaptıklarının TC için de gündeme geleceğini bile bile (tabii, o zaman şu anki sınırları ve haliyle ortada bir TC kalırsa!) soykırımda ısrar etmek suretiyle ne elde edecekler acaba?

Soruları uzatmanın gereği yok. Kesin olan şu ki, Türkiye'yi yıllardır yönetenlerin sorunları çözme konusunda bildikleri tek yöntem var. Baskı, şiddet ve dayatma. Sadece dedelerinin mirasına sadık kalmak istedikleri için değil, yaşatmaya çalıştıkları devletle korumaya çalıştıkları ekonomik ve siyasi düzen başka türlü ayakta kalamıyacağı için de böyle davranıyorlar. Öyle ki, bırakalım sol ve muhalif odakları, Kürt sorununun çözümüne yönelik daha ılımlı politikalar öneren kendi içlerinden kişi ve çevreleri bile hain ilan etmekten çekinmiyorlar. Böylelerine, siyasi çözüm, kültürel haklar vb. gibi lafları bir kaç saat içinde geri yediriyorlar.

Bunun mega bir korkudan ileri geldiği anlaşılıyor. İçerden ve dışardan birilerinin Türkiye'yi bölüp parçalayacağından duyulan bir korku bu. Bu korkuyu Kürtleri dize getirmek, sol ve sosyalist muhalefetin ayağa kalkmasını engellemek, emekçileri yoksulluğa razı etmek için hergün değişik kalıplar altında ve farklı tonlarda tekrarlayıp duruyorlar.

Sözü edilen korkuyu meşru ve haklı göstermek için geliştirdikleri söylemlerden birisi şu: "Büyük devletlerle Türkiye'nin komşuları ve onların içerdeki uzantıları, Türkiye'nin büyük ve güçlü bir devlet olmasını istemiyorlar, Türkiye'yi bölüp parçalama planları yapıyorlar, Sevr'i hortlatmak istiyorlar." Bu iddia, toplumun büyüklük histerisine kapılarak her türlü akıldışılığa itibar etmesine zemin hazırlıyor. Öyle ki, büyük basın ve televizyon kanalları, her gün yeni bir düşman ilan ediyor ve toplumun çeşitli kesimleri bunlara inanıyor. İnanmayanlar ise "milli hain" ilan edilmemek için susuyor. Yazılıp çizilenlere ve söylenenlere bakalırsa herkes Türkiye'nin ve Türkler'in düşmanı.(!)

Türkiye'yi yönetenler ve de kamuoyu denilen şu ünlü mahluk, birazcık, evet, tam değil birazcık gerçekci ve sağduyulu olsalar, Türkiye'de yaşanan olayların özel olarak "dış düşmanlar"ın bir marifeti olmadığını, asıl sebebin içerde olduğunu hemen farkedecekler.

Nasıl ki Türkiye'nin başka ülkeler ve devletler üzerinde hesapları varsa, başkalarının da Türkiye üzerinde hesapları ve planları vardır. Bu durum, ulus-toplumları ile burjuva devletlerin ve onların üzerinde yükseldikleri ve bir kısım mirasını devraldıkları eski sınıflı toplumların mantığına da uygun. Kapitalizmin, dünyanın her bir köşesine ve insan toplumunun bütün dokularına ve değerlerine hükmedecek şekilde bir dünya sistemi haline gelmesini amaçlayan Yeni Dünya Düzeni Projesi'nin yürürlükte olduğu bu son yıllarda, devletlerin birbirleriyle, büyük devletlerin ise çok sayıda öteki devletle ilgili bir hesap gütmesi son derece anlaşılır bir olgudur. Ayrıca, küreselleşme ve evrenselleşme ile ilgili bütün süslü nutuklara rağmen tarihsel, dini ve milli hesaplaşmaların, yerel ve bölgesel çatışmaların yeniden canlanıyor olması da herkesin birbiriyle ilgili bir takım planlar yapmasını tahrik etmektedir.

Ancak Türkiye'de son yıllarda yaşanan olayların sebebi içerdedir. Şöyleki: Türkiye Cumhuriyeti Devleti'yle ve bu devletin ideololjik-politik görüşleriyle TC sınırları içinde yaşayan toplum ve topluluklar arasında geçmişte kurulmuş olan ilişkiler, ya kopmuştur ya da zayıflamıştır. Gazetelerle televizyon ekranlarının TC'nin 70. kuruluş yıldönümü ile ilgili yaydıkları renkli görüntülere ve övücü yayınlara rağmen TC sınırları içinde yaşayanların bir bölümü bu devletle kendileri arasındaki ilişkileri sadece ideolojik olarak değil fiilen de koparma yolundadır.

Herhangi bir siyasi yapıya (devlet, parti vb.) ya da bir toplum birimine (ulus vb.),veya bir ideolojiye bilinçli bir tercihle ve gönüllülük temelinde değil zorla, korkuyla, hileyle dahil edilenlerin bir gün ondan kopması hem mukadderdir, hem de güzel bir eylemdir. Kopanların koparken ya da daha sonra yaptıkları yanlışlar bu güzelliği şüphesiz gölgeler. Ancak bu, gönüllü olmayan birlikteliklerin devamını haklı ve meşru göstermez.

Hatırlanacaktır, Türkiye'de devlete ve onun görüşlerine yönelik ilk sorgulama 60'lı yılların sonlarına doğru başlamıştı ve 1965–1980 arasında toplumun çeşitli kesimleri devletin resmi ideolojisinden koparak özgürlükçü ve eşitlikçi görüşlere yönelmişti. Yine hatırlanacaktır, bu yönelişe devletin ve hakim sınıfların tepkisi terör ve baskı olmuştu. 1971'deki ordu muhtırası ve 1980'deki darbe, söz konusu tepkinin zirve noktaları olarak şekillenmişti.

Devrimci düşüncelerin toplumun en diri kesimlerini etkilediği ve onlara kişilik kazandırdığı 1965–1980 arası dönemde olupbitenler Kürtleri de etkilemişti. Her ne kadar o sıralarda Türkiye Devrimci Hareketinin ve Kürt solcularının Kürt sorunu konusundaki görüşleri sosyalizmle ilgisi olmayan düşüncelerle ve politikalarla malul idiyse de bu, Kürt aydınlarının, emekçilerinin ve köylülerinin kendi ulusal kimlikleri ile (bir yönüyle de olsa) buluşmalarına engel olamamıştı.

Geçerken vurgulamak gerekiyor: Türkiye Sosyalist Hareketi içinde yer alan akım, parti, grup, çevre ve kişilerin Kürt sorununa Kemalizm penceresinden bakmış oldukları tesbiti, yıllardır tekrarlanıp duragelmektedir. Bu tesbitte kısmen doğruluk payı vardır. Gerçekten de geçmişte, T. Devrimci Hareketi, -bazı kişi ve gruplar bir yana- Kürt sorununa, TC'nin ideolojik-politik kimliğinin sınırları içinden bakmıştır. Bugün de böyle bakanlar var-

Ancak Türkiye'de son yıllarda yaşanan olayların sebebi içerdedir. Şöyleki: Türkiye Cumhuriyeti Devleti'yle ve bu devletin ideololjik-politik görüşleriyle TC sınırları içinde yaşayan toplum ve topluluklar arasında geçmişte kurulmuş olan ilişkiler, ya kopmuştur ya da zayıflamıştır. Gazetelerle televizyon ekranlarının TC'nin 70. kuruluş yıldönümü ile ilgili yaydıkları renkli görüntülere ve övücü yayınlara rağmen TC sınırları içinde yaşayanların bir bölümü bu devletle kendileri arasındaki ilişkileri sadece ideolojik olarak değil fiilen de koparma yolundadır.

dır.

Ne var ki, T. Sosyalist Hareketi'nin Kürt sorununa Kemalizm'in penceresinden bakmış ya da bakıyor olduğu tesbiti (bu tesbitin PKK'nin ve diğer bazı örgütlerin tabanında Türk Solu düşmanlığının güçlenmesi gibi anlamsız ve de tehlikeli bir tavrın oluşmasına zemin hazırlamış olması bir yana), gerçeğin sadece bir yanını izah ediyor olması bakımından eksiktir. Türkiyeli sosyalistlerin bu güne kadar Kürt sorununa yanlış yaklaşmış ve de yaklaşıyor olmalarının asıl sebebi, onların Kemalist oluşları değil Devlet Komünisti oluşlarıdır. Kürt solunun da en az Türk solu kadar Devlet komünisti olduğu bir gerçektir. Kemalizm ile Devlet Komünizmi'nin bir "idare şekli" olarak (Komünizm bir idare şekli mi?) örtüşüp aynılaştığı ya da böyle anlaşıldığı Türkiye'de, sosyalistlerin özelde Kürt Sorunu'na, genelde ise tüm sorunlara Kemalizm'in ufkundan baktıkları tesbiti gerçekten de kolay bir açıklama şekli olmaktan öteye gidememektedir. Örneğin bu tesbit, kendi dışındaki herkesi Kemalistlikle suçlayan Türk ve Kürt sol gruplarının insana, topluma, doğaya, halka, hayata, kültüre bakış tarzı ve politika yapış şekli itibariyle nasıl olup da Mustafa Kemal ve yol arkadaşlarıyla aynı düzlemde yer alabiliyor olduklarını açıklayamamaktadır. Az önce işaret edilen paralelliğin biçimsel değil tümüyle düşünsel ve mantıksal olduğunu hatırlatmak da yarar var.

Bugün bu konuya ilişkin daha doğru, dolayısıyla gerçeği çeşitli yönleriyle kapsayan bir açıklamaya ihtiyaç vardır. Aşağıdaki yaklaşım böyle bir açıklama denemesi olarak görülebilir:

Türkiyeli sosyalistler (devrimciler), sadece Kürt sorununa değil daha başka sorunlara da, Kemalizm'in bazı yönleriyle örtüşen bir şekilde, sosyalizm eşittir büyük devlet, büyük sanayi, merkezi ekonomi, tek parti, tek sınıf, tek toplumsallık türü, tek kültür, tek devlet (hem de çoğunlukla merkezi, bazı hallerde ise merkeziyetçiliği ağır basan federatif devlet), tek tip insan, farklılığın ve çeşitliliğin zararlı ve tehlikeli sayıldığı tek boyutlu bir hayat şekli gibi düşünceleri içeren, yanısıra ise ulusal, kültürel, tarihsel, toplumsal ve diğer türden aidiyetleri hiçe sayan, sadece sınıfsal aidiyeti gören ve bunu da partide temsil ettiren devlet komünizmi mantığıyla bakmışlardır. Bu mantığa sahiplenmeyenler şüphesiz olmuştur ve hala vardır. Ancak bizim solun genel olarak bu mantığa göre şekillendiği kabul edilmelidir. Türkiye solunun geçmişinin devrimci bir eleştirisi (geçmiş sosyalizm deneylerinin ve teorilerinin devrimci bir eleştirisiyle birlikte) yapılacaksa başlangıç noktası bu olmalıdır.

Asıl konumuza dönersek. 60'lı yıllarda Türkiye'de ve Dünya'da hakim olan sorgulayıcı ve özgürleştirici havadan etkilenen çok sayıda Kürt, solculuğu ve sosyalistliği benimsemişti. Böyleleri daha sonraları ağırlık merkezinde Kürt sorununun şöyle ya da böyle çözümüne denk geldiği varsayılan siyasal stratejilere (sadece bunlara) ve sadece Kürtleri kapsamakla yetinen örgütlenmelere yönelmişlerdi. Devletin, önceleri ceza tehdidiyle ve şiddetle bastırmaya çalıştığı bu yöneliş, 80'li yılların ortasında PKK'nin başlattığı silahlı mücadele ile birlikte giderek bastırılamaz hale geldi. Ve üstelik kitleselleşerek tüm siyasi, topumsal süreçlere ağırlığını koydu.

Kendisini meşrulaştırmada ve üniter-devleti yaşatmada kullandığı üç yasaktan birisi olan Kürtlüğün tümüyle işlevsizleşmesi üzerine TC, kelimenin tam anlamıyla panikledi. Kömünizm yasağının fiilen işlemez olduğu 1965–1980 arası dönemde görülen panikten daha şiddetli bir panikti bu. (Öteki yasaklardan Şeriatçılığın bizzat devletin kendisi tarafından işlemez hale getirildiği ve devletin neredeyse yarı-şeriatçı bir yapıya dönüştürüldüğü bugün gizlenemez bir gerçekliktir. Diğer yasak Komünizmin ise bugünlerde hiç kimse için bir tehdit oluşturmadığı, devletin, devletçi komünizmin en uysallarıyla barışmış olduğu, en katı görünenlerini ise kaale almadığı biliniyor.)

Kürt sorunu karşısında 90'larda iyice zorlanan Devlet, yoğunlaştırdığı şiddetle, izlediği yoketme politikalarıyla ve kirli savaş metodlarıyla Türkiye Halklarını bir dehşet ortamında yaşamaya mahkum etti. Bu ortamın sorumlusunun devlet olduğunu açıklıkla belirtmek gerekiyor.

Bu TC öyle bir devlet ki, çürümüş ve resmi görüşlerinin boşluğa düşmüş olmasına, yurttaşı saydığı insanların kendinden uzaklaşmasına vb. aldırmaksızın veya bunları gizleyip bastırma yolunu seçerek, "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türklük Dünyası" diye bir umut yaratıyor, buna hem kendisi inanıyor, hem de toplumu inandırıyor. "Türklük Dünyası" kavramının, içerde Kürt sorunu ile başedilemediği, daha önemlisi yetkili ve resmi ağızlardan "Kürt Realitesini tanıyoruz" açıklamasının yapıldığı günlerde telaffuz edilmesi ilginç değil mi? Söz konusu umudun bir hayal ürünü olduğu açığa çıktığında ise devlet önüne gelene saldırıyor, aklına eseni düşman ilan ediyor.

Bu TC öyle bir devlet ki, çürümüş ve resmi görüşlerinin boşluğa düşmüş olmasına, yurttaşı saydığı insanların kendinden uzaklaşmasına vb. aldırmaksızın veya bunları gizleyip bastırma yolunu seçerek, „Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türklük Dünyası" diye bir umut yaratıyor, buna hem kendisi inanıyor, hem de toplumu inandırıyor. „Türklük Dünyası" kavramının, içerde Kürt sorunu ile başedilemediği, daha önemlisi yetkili ve resmi ağızlardan „Kürt Realitesini tanıyoruz" açıklamasının yapıldığı günlerde telaffuz edilmesi ilginç değil mi? Söz konusu umudun bir hayal ürünü olduğu açığa çıktığında ise devlet önüne gelene saldırıyor, aklına eseni düşman ilan ediyor.

Bu düşmanlık söylemi ve fobisi (ister Kürt, ister Türk, isterse de başka bir kökenden gelmiş olsun), TC'nin kendi vatandaşı saydığı kişi ve topluluklarla kavgalı olmasını ve onlar üzerinde baskı uygulamasını meşrulaştıran bir mekanizma olarak kullanılıyor. Türkiye'yi yönetenlerin topluma sundukları düşman listesinin başında Kürtler ve onların taleplerini destekleyenler var. Söz konusu listenin ilk sıralarında genel olarak Kürt sorunuyla bağlantılı olan veya olduğu varsayılan kişiler, çevreler, partiler, yayın organları, dernekler, devletler ve bir takım uluslararası kuruluşlar yer alıyor.

Kürtlere ve listede onlarla ilişkili olarak yer alanlara yönelik saldırı siyaseti esas olarak iki sözcük aracılığıyla ifade ediliyor: PKK ve terörizm. Bu iki sözcük çoğu kez birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılıyor. PKK deyince terörizm, terörizm deyince de PKK anlaşılsın istiyorlar. Her gün patlayan ve kaç can aldığı belli olmayan silahların, halkların birçok şeyini alıp götüren bu kirli savaşın yarattığı dehşet yetmiyormuş gibi bir de terör kelimesinin günde onlarca kez kullanılması yoluyla halk gerçekten terörize ediliyor.

Oysa ortada terörizm kavramıyla izah edilebilecek bir durum yok. Varsa bile bu sıfat en çok devlete yakışıyor. Ve hakkını teslim edelim, TC, kendine yakışanı en iyi şekilde yerine getiriyor. Hem de düşman çatlatırcasına.

Kürt halkının taleplerinin ve bunları seslendiren güçlerin terörist olduğu iddialarını bugün bırakalım bilimsel düşüncelere, en pespaye propoganda metotlarına ve demagojilere bile doğrulatmak mümkün olamıyor.

İkinci olarak, olupbitenleri Türk-Kürt çatışması olarak tanımlamak -en azından şu aşamada- sorunun doğru temelde teşhisine yardımcı olamıyor. Ancak ortada, sadece askerlerin ve gerillaların değil iki ulusun, iki halkın ve kendilerini bunların parçası sayan toplulukların ve insanların birbirlerini, her metodu deneyerek yoketmeye çalışmaları anlamında bir Türk–Kürt çatışması tehlikesi var, ve şimdi üzerinde önemle durulması gereken mesele de bu.

Türkiye'nin batısındaki bazı şehirlerde sivil Kürtlere yönelik olarak zaman zaman gündeme gelen saldırılara bu bağlamda birer prova gözüyle bakmak mümkün. Faşistlerin, Kontr–Gerilla'nın ve diğer devlet güçlerinin yukardaki anlamıyla bir Türk-Kürt çatışmasını son aşamada başvurulacak bir strateji olarak ellerinin altında hazır tuttukları gözleniyor. Bazı şehirlerde ve mahallelerde yaşanan olayları bu ihtimalin canlı tutulması ve karşı tarafın tehdit edilmesi olarak görmek mümkün. Bu yolla, Türkiye'nin batısında yaşayan Kürtler'e, kendilerinin muhtemel rehinler, esirler ve de kurbanlar oldukları ima ediliyor, ya da hissettiriliyor. Yine aynı yolla PKK'ye, ileri gitmesi halinde batıdaki kürtlerin boğazlanıp linç edilecekleri hatırlatılıyor.

Türk ve Kürt halklarının büyük kesimleri itibariyle, fiziki olarak bölünmemiş topraklar üzerinde birlikte ve içiçe yaşıyor olması, az önce tanımlanan anlamda bir Türk-Kürt çatışmasının tam bir boğazlaşma ve kördüğüşü şeklinde geçmesine ve ölçüsüz insafsızlıkların tarihe kaydedilmesine zemin hazırlıyor. Düşünmesi bile ürkütücü olan bu ihtimalin gerçekleşmemesi için yapılacak şeylerin var olduğunu bilmek bir ölçüde de olsa insanı rahatlatıyor.

Olayları terör kavramıyla açıklamak, yanısıra henüz yukardaki anlamıyla bir Türk-Kürt çatışmasından sözetmek doğru değilse o zaman ortada olanın adını açıkça koymak lazım: 70 yıl önce kurulan TC Devleti ile bu devletin kuruluşunu meşrulaştıran ideolojik-politik görüşler işlevsizleşmiştir, insanları birarada tutmaya hizmet eden verili toplumsal-kültürel kimlik ise çözülmenin eşiğine gelmiştir. Türkiye, işte bunun sancısını ve gerilimini yaşamaktadır.

Buradan çıkarılması gereken sonuçlar listesinin en başında şu gelmektedir: Hangi tarihten buyana mevcut topraklar üzerinde yaşıyor olurlarsa olsunlar, Türkiye'deki ve Kuzey Kürdistan'daki halkların birliğini sağlayacak alternatif ideolojik-politik görüşlere, yeni toplumsal aidiyet ölçülerine, yeni bir kültürel kimliğe ihtiyaç var. Bunlar, "Misak-ı Milli" sınırlarının korunması için değil, insanların kafalarına zorla ya da eğitim yoluyla çizilen suni ve yanlış sınırların yıkılması için, Türk, Kürt ve diğer kökenlerden tüm halkların, toplulukların ve kişilerin gönüllülük temelinde, rızaya dayalı bir şekilde ve barış içerisinde yaşaması için gereklidir.

Bu gereklilik, toplumların, emekçi halkların ve köken ayrımı yapmaksızın bütün toplulukların ve insanların gönüllülük ve rıza temelinde kardeşliğine, özgürlüğüne, her bakımdan eşitliğine dayalı bir toplumsal-siyasi proje ile karşılanabilir. Bu iddiayla yola çıkan fakat yanlışlığı nedeniyle değil başka sebeplerle başarısız kalan sosyalizm, bu gerekliliği karşılayacak en ideal ve en uygun seçenek olması itibariyle bugün Türkiye için her zamankinden daha fazla ihtiyaçtır.

Fakat gerçek hayatta her şey teoride öngörüldüğü gibi olmamaktadır. Sosyalizm (burada kastedilen, yaşananlardan farklı olan ve hem Türkiye topraklarında hem de başka yerlerde küçük te olsa örnekleri hayata geçirilmeye çalışılan bir toplumsal-siyasal kuruluştur), her ne kadar şu anda Türkiye halklarının sorunlarını ve bunalımını aşacak en uygun seçenek olsa da, kendisini sosyalizme bağlı sayan insanların sayısının azalmış, geçmiş dünya ve Türkiye durumuna göre oluşan siyasi yapıların çözülüp anlamsızlaşmış, işçi sınıfının, emekçilerin ve halkların sosyalizm davasından kopmuş olması gibi bir dizi faktör, söz konusu seçeneğin maddi bir güç, somut bir strateji olarak topluma sunulmasını engellemektedir. Şüphesiz bu durum, sosyalizmi savunmaktan, insan toplumunun eşitlikçi ve özgür bir toplumsal kuruluş yaratmasının, dolayısıyla kapitalizmin, ulus toplumlarının ve burjuva demokrasisinin aşılmasının mümkün olduğunu anlatmaktan ve bunun pratiğini örgütlemekten kaçınmayı haklı göstermez. Aksine bugün her zamankinden daha fazla sosyalizmin mümkün ve de gerekli olduğunu savunmak yerinde ve doğru bir tutumdur. (Her ne kadar devrimciler olarak sosyalizmin geçmişine ve geleceğine ilişkin çözmemiz gereken bir yığın teorik ve politik problem ortada duruyorsa da bu, yukarda söylenenleri geçersiz kılmamaktadır.)

Bir kısmına yukarda değinilen çeşitli sebeplerle sosyalizmin kısa vadede ufukta görünmediği bugünkü konjönktürde Kürt sorununun (ve buna endekslenmiş başka bazı sorunların) çözümü yönünde sosyalist politikalar oluşturulamaz mı? Sosyalist politikaların mutlaka sosyalizm şartlarında üretilip uygulanabileceği gibi bir batıl inanca sahip değilsek bu soruya evet cevabı vermek durumundayız. Cevabı rahat verebilmemiz için galiba bir kaç batıl inancı daha terketmemiz gerekecek.

Bunlardan birisi, ulus sorununun, kapitalizme daha önceki toplumsal biçimlenmelerden devredilmiş değişik sorunların, ya da bizzat kapitalizmin kendisi tarafından üretilen kimi sorunların çözümünün sadece sosyalizm altında mümkün olduğu tezidir (veya inancıdır).

Bu tez ve ona dayandırılan düşünceler, ulus toplumlarının oluşması, ya da farklı ulusların eşitlik temelinde birlikte yaşaması ile sosyalizm arasında, birincinin ikinciye tabi olduğu bir ilişki kurmuş olması bakımından yanlıştır.

Çünkü, ulus olmak, ulusal kimliği serbestçe taşımak ve bunun gereklerini özgürce yerine getirmek vb. için mutlaka sosyalizme gerek yoktur. Burjuva-Demokratik bir düzen içinde de bunlar mümkündür. Ya da, ulusal baskıya, ulus temelindeki ayrımlara izin vermeyen hehangi bir ideolojik sistematik de milli meseleyi çözebilir.

Örneğin İslam, Türkiye'de Kürt sorununun çözümünde en az sosyalizm kadar (bugünlerde belki de ondan daha fazla) avantajlıdır. Zira İslam, köken, ırk ve millet ayrımı yapmaksızın tüm müslümanları (başkalarını değil sadece müslümanları) tanrı katında eşit sayan bir ideolojidir. Gerçek hayatta eşitsizliği resmileştirmesine, kendi yarattığı, yanısıra ise daha sonra eklemlendiği sınıflı toplumların yarattığı bütün ayrımları, adaletsizlikleri ve işbölümünü yeniden üretmesine ve bunların iman sahiplerince benimsenmesine hizmet ediyor oluşuna, din adına her türlü boğazlaşmayı, insani ve dünyevi değerlerin tasfiyesini meşrulaştırmasına ve öteki bütün yanlış yönlerine rağmen Muhammed'in dini, insanları tanrı katında da olsa eşitlemesi, toplum ve toplulukların birliğini ve bütünlüğünü bu temelde kur-

ması nedeniyle bugün Türkiye'de Kürtleri, Türkleri, Arapları, Lazları ve öteki kökenlerden insanları daha fazla etkileme imkanına sahip bulunmaktadır. İslamcıların bu imkanı oldukça iyi değerlendirdikleri gözlenmektedir. Bu nedenle Kürtler dahil toplumun belli kesimleri Kürt sorununu (giderek başka sorunları da) ancak İslam'ın çözebileceğine daha fazla inanmaya başlamışlardır.

Bu durum, İslam'a laikliğin ötesine geçen bir yerden bakmayı, dinci ideolojiye karşı mücadeleyi daha kapsamlı sürdürmeyi gerekli kılmaktadır. Hem Kürt sorunu hem de daha başka sorunlar, İslam'ın Türkiye'de sadece bir laiklik sorunu olmadığını (yaşanan dönemin özelliklerinden beslenen bir şekilde), daha önemlisi bir hayat tarzı ve toplumsallık türü olduğunu göstermektedir. Bu nedenle dinci ideolojiye karşı mücadele, laikler-şeriatçılar eksenine hapsolmayan bir yerden sürdürülürse ancak anlamlı olabilir.

Az önce dile getirilen bazı teorik mülahazaların ve yukarda bazı yönlerine işaret edilen somut durumun ışığında, ek olarak ise Devlet'le PKK (ve dolayısıyla Kürtler) arasındaki mücadelenin kilitlenmek üzere olduğu, tarafların kullanabileceği taktik araç ve imkanların giderek tükenmekte olduğu, izlenen politikaların yavaş yavaş işlevsizleşmeye başladığı, devletin politik olarak kaybetmiş, PKK'nın ise politik olarak kazanmış olması gerçeğine rağmen iki taraf için de (ama özellikle Devlet için) kısa vadede kesin zaferin mümkün görünmediği, toplumun ve özellikle emekçi kesimlerin bilinç bulanıklığı nedeniyle ya da başka bir sebeple Kürt sorunu etrafındaki gelişmelere kayıtsızlık durumunun sürdüğü, büyük devletlerin sorunun devresine eskisine göre daha fazla girmeye çalıştığı bugünkü şartlarda, sosyalistlerin, Kürt sorununun çözümü için yeni seçeneklerle ortaya çıkmaları mümkün olamaz mı?

Savaşın durması, bir ateşkes durumunun yaratılması, başta Kürt sorunu olmak üzere diğer tüm sorunların yasak ya da ceza tehdidi olmaksızın serbestçe tartışılabileceği bir ortamın yaratılması, koşulsuz ve sınırsız bir genel affın çıkarılması, PKK'ye ve diğer tüm örgütlere serbest ve açık siyaset yapma imkanının tanınması, kuşkusuz ilk akla gelen önermelerdir. Ayrıca Kürt sorunu konusunda Avrupa'da, kimi uluslararası kurumlarda daha fazla duyarlılığın yaratılması yönünde çaba harcamak mümkündür. Avrupa'daki Türkiye kökenli solun bu noktada sergilediği kayıtsızlık, Kürt ulusal mücadelesinin Avrupa'dan yeterli desteği ve dayanışmayı görmesini engellemektedir. PKK'ye yönelik eleştirilerin bu kayıtsızlığı meşrulaştırmaya yetmediği artık kavranmalıdır.

Bunlara ek olarak, Kürt sorununun toprak ve sınır şartına bağlı olmaksızın çözümünü hedefleyen seçenekler üzerinde yoğunlaşılabilir. Örneğin, "Ulusal Kültürel Özerklik", somut bir proje olarak kamuoyuna ve taraflara sunulabilir ve gerçekleşmesi yönünde girişimlerde bulunulabilir.

Türkiye solunda ve de bir kısım Kürt gruplarında Ulusal Kültürel Özerklik formülüne genellikle küçümsemeyle bakılmıştır. Bunun bir sebebi, ulusların kendi kaderini tayin hakkının ve bu arada ayrılma hakkının mutlaklığı ilkesine bağlı kalma kaygısı ise bir diğer sebebi de örneğin Irak'ta yaşanan deneyin başarısızlığıdır. Bu modelin geçmişte genellikle revizyonist ve reformist olarak tanımlanan akımlar (geçmişte diyorum, zira şimdilerde elimizde, kimin revizyonist ve reformist, kimin devrimci olduğunu belirlememize imkan veren koordinatlar yok, varsa bile eskiden olduğu gibi belirgin ve güçlü değil) tarafından savunulmuş olması da modele devrimcilerin uzak durmasını haklı gösteren bir faktör olmuştur.

Sosyalistler olarak ilkelere sadakatimiz devam etsin, geçmişte yaşanan deneylerin olumsuzlukları hep aklımızda dursun, ama ortada yakıcı bir şekilde duran ve başkaca hiçbir sorunla ilgilenmeyi neredeyse imkansız hale getiren bir sorunun çözümü için, soykırım, kitlesel boğazlaşma, uzatmalı savaş gibi, Türk, Kürt ve diğer halkların geleceğini karartan ihtimalleri bünyesinde barındıran bir çatışmanın sona erdirilmesi için kafa yoralım ve eğer Ulusal-Kültürel Özerklik seçeneği uygun bir model ise bunun gerçekleşmesi için mücadele edelim. Çözümsüzlüğe razı olmaktansa sorunun çözümüne hizmet edecek arayışlar içine girmek herhalde tercih edilir bir tutumdur.

Örneğin İslam, Türkiye'de Kürt sorununun çözümünde en az sosyalizm kadar (bugünlerde belki de ondan daha fazla) avantajlıdır. Zira İslam, köken, ırk ve millet ayrımı yapmaksızın tüm müslümanları (başkalarını değil sadece müslümanları) tanrı katında eşit sayan bir ideolojidir. Gerçek hayatta eşitsizliği resmileştirmesine, kendi yarattığı, yanısıra ise daha sonra eklemlendiği sınıflı toplumların yarattığı bütün ayrımları, adaletsizlikleri ve işbölümünü yeniden üretmesine ve bunların iman sahiplerince benimsenmesine hizmet ediyor oluşuna, din adına her türlü boğazlaşmayı, insani ve dünyevi değerlerin tasfiyesini meşrulaştırmasına ve öteki bütün yanlış yönlerine rağmen Muhammed'in dini, insanları tanrı katında da olsa eşitlemesi, toplum ve toplulukların birliğini ve bütünlüğünü bu temelde kurması nedeniyle bugün Türkiye'de Kürtleri, Türkleri, Arapları, Lazları ve öteki kökenlerden insanları daha fazla etkileme imkanına sahip bulunmaktadır. İslamcıların bu imkanı oldukça iyi değerlendirdikleri gözlenmektedir. Bu nedenle Kürtler dahil toplumun belli kesimleri Kürt sorununu (giderek başka sorunları da) ancak İslam'ın çözebileceğine daha fazla inanmaya başlamışlardır.

Buraya kadar ifade edilenleri, yanısıra da aşağıda belirtilecek olanları, "revizyonist" ve de "reformist" bulanlar çıkabilir. Böyleleri, bu fikirlerin "anti-ML" ya da "anti- MLM" olup olmadığı konusunda kılı kırk yaran tartışmalara ve ustaların kitaplarından alıntı bulmaya girişmek yerine, önerilenlerin Kürt sorununun çözümüne imkan sunup sunmadığına baksalar daha iyi olmaz mı? Ulusal sorunun ve bunun çözümüne ilişkin formüllerin geçmişte sosyalistler arasında da yoğun teorik tartışmalara konu olduğu malumdur. Bunların hem bilinmesinde (tabii 2. ya da 3. enternasyonalci ayrımı yapmaksızın bilinmesinde), hem de yeni bir perspektifle irdelenmesinde şüphesiz sayısız yarar vardır. Ancak şu anda Türkiye'deki somut siyasi durumun ve toplumsal süreçlerin, derin teorik araştırmaların ve bir çok şeyin yeniden keşfinin sonuçlarını bekleyemiyecek kadar nazik ve hassas olduğu da unutulmamalıdır. Buradan bakıldığında, mahiyeti az-çok bilinen (fakat teorik gıdasını 3. Enternasyonali oluşturanların kitaplarından alan bizim gibiler için kulak tırmalayıcı olan) Ulusal-Kültürel Özerklik formülü, üzerinde yoğunlaşılabilecek bir seçenek olarak görülmektedir.

İstanbul'da 1993'ün son günleri toplanan Demokrasi Kurultayı'na, Marksist olduğundan şüphe duyulmayan (en azından kendisinin duymadığı) Nail Satlıgan tarafından sunulan ve sicilli komünist Ertuğrul Kürkçü'nün Özgür Gündem'de yüksek sesle övme cesareti bulduğu sözkonusu "revizyonist ve de reformist" model, toprak ve sınır şartı aramıyor oluşu nedeniyle, en başta, şimdiye kadar olupbitenlere rağmen birlikte yaşamak istediği anlaşılan Türk ve Kürt halklarının eğilimlerine, özlemlerine, tarihsel değerlerine, demografik özelliklerine, sosyal yapılarına, iktisadi hayat birlikteliklerine uygun bir seçenek olmaktadır. Yanısıra, model, Kürt halkının ulusal ve kültürel haklarını güvenceye kavuşturulmuş bir şekilde kullanmasına uygun olması yönüyle bu halkın dünya insanlığının eşit ve özgür bir üyesi olma talebini karşılayacak oluşu bakımından da gerçekçidir. Yine model, toprak ve sınır şartına bağlı olmaması özelliğiyle, iktidarın, üniter-devlet ve ülke bütünlüğü söylemiyle tarafsızlaştırmaya ve yanına çekmeye çalıştığı Türk halkını rahatlatacaktır.

Burada bir gerçeği, Kürt sorununun çözümünü zorlaştıran olguların birisini açıklıkla belirtmekte yarar var: Devletin yaptığı propoganda bir yana, dünyadaki taşların yerinden oynadığı, hergün herhangi bir bölgede karışıklıkların yaşandığı, devletlerin birbirleriyle ilgili planlar yaptığı bugünkü şartlarda tüm toplumlar ve halklar (hele bunlar, Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya gibi yerlerde yaşıyorlarsa) kendiliklerinden devlet ve ülke birliğine (bir savunma ve korunma içgüdüsüyle) daha fazla önem vermektedirler. Türk halkının ülke bütünlüğü ve üniter devlet konusunda hassas olmasının önemli bir sebebi (tek sebebi değil önemli bir sebebi), az önce işaret edilen toplumsal psikolojidir. Türk halkının, Kürt sorununun ayrı devlet halinde değil aynı topraklar üzerinde birlikte yaşayarak fakat Kürtlerin kendi ulusal, kültürel işlerini kendi özerk kurumları aracılığıyla planlayıp yapacağı, yine kürtlerin ve başkalarının özgür bir milliyet beyanında bulunma hakkının olacağı, yani devlet uyrukluğunun özgür iradeyle yapılmış milliyet beyanına dayalı olacağı, devletin yetki ve işlerlik alanının ulusal açıdan yansız işler ve görevlerle sınırlı olacağı, vb. yeni düzenlemeleri içeren bir siyasi-idari-hukuki yapı içinde çözüleceğini bilmesi ve buna inanması halinde, askeri çözümcülerden desteğini çekeceği öngörülebilir.

Türk halkında böyle bir inacın ve tutum değişikliğinin ortaya çıkabilmesi biraz da Kürtlere ve özellikle PKK'ye bağlı görünmektedir. Toprak ve sınır şartına, daha açık ifadesiyle, ayrı bir devlet şartına bağlı olmayan ve belli başlı öğelerine yukarda değinilen Ulusal-Kültürel Özerklik Modeli, milliyetçi hareketlerden farklı bir görünüm sunmaya çalışan PKK'nin politikaları ve amacıyla (en azından O'nun tarafından ilan edilmiş ve açıklanmış olan amaçlarla) çelişmiyor oluşu, yanısıra ise PKK'yi, ERNK'yi, diğer siyasi yapıları, ve en önemlisi de Kürt halkının oluşturduğu yerel iktidar organlarını, ayrıca Demokrasi Partisi ile diğer siyasi ve kültürel oluşumları Kürt halkının çeşitli düzeylerdeki iradesinin ifadesi ve temsili olarak görecek oluşu bakımından da gerçekçi ve anlamlı bir seçenektir.

Ancak, görüldüğü kadarıyla, toprak ve sınır şartına bağlı olmayan bir ulusal-kültürel özerklik modeli için öncelikle devletin ve Türk siyasi partilerinin ikna edilmesi gerekmektedir. Bu konuda devlet ileri bir adım atmadığı sürece Kürtlerden ve onların siyasi oluşumları ile kültürel kurumlarından adım atmalarını beklemek haksızlık olacaktır. Yine de, sağduyu ve sol anlayış, şu sıralar, bu çerçevede bir adımın Kürt tarafından atılmasının yararlı olacağını söylemektedir. Hem de, 1993'teki tek taraflı ateşkese devletin cevabının ne olduğunu yakından bilen Kürtlerin oldukça temkinli ve tedbirli hareket etmelerinin anlaşılır bir tutum olduğunu bile bile.

Kürt sorununun yukardaki model çerçevesinde çözümü yönünde devleti, partileri, toplumu ve kamuoyunu etkileyip zorlayabilmek için herhalde yapılabilecek bazı şeyler vardır. Geniş kapsamlı ve uzun vadeli bir kampanyanın bir parçası olarak, örneğin, Kürt halkına, belli başlı özelliklerine yukarda işaret edilen siyasi yapı içinde Türk halkıyla ve Kürdistan'da dinsel veya ulusal azınlık konumunda olan topluluklarla birlikte yaşamayı mı, yoksa ayrı bir devlet olmayı mı istediği, bir referandumla sorulabilir.

Bu kapsamdaki bir referandumun Kürtlere yönelik olarak önerilmesinin bir çok sebebi vardır. En başta, bir başka halkın ne istediğine başka bir halk karar veremez. İkinci olarak, devlet güçleri, hükümet ve sağcılar, legal ya da illegal tüm Kürt siyasi oluşumlarını ve bunların etkileyip yönlendirdiği kitleleri ayrılıkçı ve bölücü olarak göstermektedir. Üçüncü olarak, hem geleneksel yapı hem de mevcut şartlar, Kürt halkının birlik ve ayrılık konularında neyi tercih ettiğinin anlaşılmasına ve öğrenilmesine imkan vermemektedir. Dördüncü olarak, madem devlet, "Kürt kardeşlerimiz aslında masum olup Türkiye'den kopmak istememektedirler, PKK ve öteki örgütler onları kandırmaktadır", diye düşünmektedir, o zaman buyursun, Kürt halkını muhatap kabul etsin ve Kürt halkına ne istediğini sorsun.

HEP'e, DEP'e, Özgür Gündem'e, Kürtlerin kültürel oluşumlarına, Kürtlerin haklarını savunan Türklere tahammülü olmayan bir devletin bu önerilere sıcak bakmayacağı biliniyor. Ancak, uygun taktiklerin geliştirilmesi, etkili bir kampanyanın örgütlenmesi halinde devletin geri adım atması muhtemeldir.

Toprak ve sınır şartına bağlı olmayan bir ulusal-kültürel özerklik modeli, Türk ve Kürt halklarının halen yaşamakta olduğu ve ulusal boğazlaşmadan başka bir yere gitmesi mümkün olmayan kutuplaşmayı ortadan kaldıracak, tümüyle kirlenmiş bulunan siyasi havayı temizlemeye yardımcı olacak, yaraların sarılmasına imkan verecek bir seçenek olması yanında Türkiye'nin demografik yapısına uygun olması bakımından da, düşünmeye değer bir seçenektir. DEP'in yeni genel başkanı Hatip Dicle'nin belirttiğine göre, Türkler Kürtler arasında halen yürürlükte olan evlilik sayısı 5 milyonmuş. Özgür iradeye, gönüllülüğe, karşılıklı isteğe ve rızaya dayalı bir birliktelik şekli olarak bu 5 milyon evlilik, şimdilik TC olarak adlandırılan toprak üzerinde yaşayan tüm uluslar, dinsel, dilsel ve kültürel toplulukların arasında da birlik için neden bir model olmasın?

Bu modelin uygulanabilmesi için, yani Kürt sorununun çözümü için, halen TC olarak adlandırılan devletin kapsadığı sınırlar içinde sosyalizmin kurulmasını bir mürit tevekkülüyle beklemeye devam mı edeceğiz?

5 Ocak 1994, İbrahim Sevimli.

TARTIŞMA SÜRECİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, yıllardır herkes tarafından tartışmasız kabul edilmiş, kullanıldığında herkesin neyi tanımlamak istediği net olarak anlaşılan tüm kavramlar bile ya anlamlarını yitirmiş, ya da çok değişik anlamlarla kullanılır durumda.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından ve sosyalist ülkelerdeki çözülmelerden sonra, özellikle medya tarafından kavramlara öyle anlamlar yüklendi ki, devrimci, ilerici denildiğinde "sihirli" piyasa ekonomisi ve kapitalizm yandaşları, muhafazakar ya da gerici sözleriyle de sınıf mücadelesi ve sosyalizmden yana olanlar anlatılıyor.

Başta işçi sınıfı olmak üzere, toplumların her kesiminde geçmiş sosyalizm deneyinin olumsuz etkileri sürüyor. Kimileri kapitalizmin tek kurtuluş ve refah düzeni olduğuna inanır ve ondan yana tavır alırken, kimileri de kendilerini bir boşluk, bir çıkışsızlık içinde görüyor ve bunun yarattığı bunalımın etkilerini taşıyor.

Geçmişte sosyalist örgütlenmeler içerisinde yer alanlar için de durum pek farklı değil. Bazıları (tabii bunların örgütleri de) değişen hiç bir şey yokmuş gibi aynen dünün devamını savunur ve herşeyi tekrar etme çabası içerisine girerken, bazıları da hayal kırıklığı ve umutsuzluğun sonucunda herşeyi bırakıp düzene teslim olma yolunu tercih ediyor.

Sosyalizmi hala insanlığın kurtuluşu için tek çözüm gören, çözülmeye, yıkıma, hayal kırıklığına ve moral bozukluğuna rağmen sosyalizmin yeniden bir umut olarak insanlığın bilincine yerleşmesini savunanlar ise, geçmiş, bugün ve gelecek üzerine herşeyi tartışmayı, devrimcilik, sosyalistlik gibi kavramların içini yeniden doldurmayı, geçmişten dersler çıkararak zaaflardan arınmış, eksiklikleri giderilmiş örgütsel yapılar oluşturararak hayata müdahale etmeyi önlerine bir görev olarak koymuşlardır.

Devrimci İşçi de böyle bir görevi yerine getirme çabasındadır.

Birçokları, Devrimci İşçi'nin herşeyin tartışılacağı bir süreç yaşama önerisini sadece Türkiye'de yapılanın bir kopyesi olarak algılamıştır. Dünyadaki gelişim ve değişimler gerekli kıldığı için değil, Türkiye'de bir tartışma süreci yaşandığı için buralarda da böyle bir sürece girilmesine inanmışlardır. Bu da, tartışmalara katılıp birlikte üretmek yerine kenarda oturup seyretmek, birilerinin söylediklerini veya söyleyeceklerini bekleyerek ona göre şekillenmek, ya da var olan yapı ve platformların dışında başka yerlerde çözüm aramak eğilimini beraberinde getirmiştir. Bazıları daha da kötü bir eğilim içerisine girmiş, tüm örgütsel ilişkilerin dışına çıkarak bireysel davranışları tercih eden, bulunduğu yerde ve dünyada olan biten herşeye karşı tavırsız, siyasal gelişmelere duyarsız, apolitik bir konuma düşmüştür. Hatta öyle kişiler var ki, devrimci olduklarını kanıtlamak için yaptıkları tek şey, Türkiye ile haberleşmekten, orada bazı kişilerle görüşmekten ve duyduklarını buralarda anlatmaktan ibarettir.

Oysa, kendisini hala devrimci, sosyalist olarak tanımlayan herkes süreci ve sürecin dayattığı görevleri doğru kavramak, düşünmek, tartışmak ve tartışma sonuçlarını hayata uygulamak zorundadır. Bu, birileri söylediği için değil, yapılması gerektiği için böyledir. Ve sürecin sağlıklı bir biçimde yaşanması, örgütlü ilişkilerin korunmasına, geliştirilmesine bağlıdır.

DEVRİMCİ İŞÇİ'NİN DURUMU

Sosyalizmin bir döneminin sona ermesi ve birçok şeyin yeniden tanımlanmasına ihtiyaç duyulan bir sürecin Devrimci İşçi'nin iç tartışmalarla uğraştığı bir döneme rastlaması büyük bir şanssızlıktır.

Bilindiği gibi yaklaşık üç yıl önce Devrimci İşçi yürütme ve yönetim organlarında başlayan tartışmalar bir tıkanma noktasına gelmiş, kişisel ilişkiler ve bu ilişkilerdeki zaaflar gündemi sürekli meşgul etmiş ve politika üretilemez hale gelinmiştir.

Sürdürülen kısır tartışmalar, ya da doğru bir gündemle sağlıklı tartışma yapılamaması, tüm örgütsel ilişkilere yansımış, Devrimci İşçi birimleri de iş yapamaz hale gelmiştir. Öyle ki, herkes aklına eseni yapmış, keyfi davranışlar, "canım isterse yaparım" anlayışı genele hakim olabilmiştir (Bu duruma gelişte ülkeden beklentilerin gerçekleşmemesi sonucu içine düşülen hayal kırıklığı ve umutsuzluğun da rol oynadığı unutulmamalı, ama bunlara burada değinmek istemiyorum).

Ve öyle bir noktaya gelinmiştir ki, yürütme ve yönetim organları dondurulmuş, birimler arasındaki ilişki kopma noktasına gelmiş, siyasal gelişmelere karşı tavırsız kalınmış ve nihayet Devrimci İşçi'nin varlığı tartışılır olmuştur.

Çözüm genel bir toplantıda aranmış, ama yapılan Devrimci İşçi genel toplantısı, yaşanan tıkanmayı aşabilmeyi başaramamıştır. Toplantıda suni taraflar oluşmuş, tartışılması gereken konular yerine yine kişiler, zaaflar gündemi işgal etmiştir. Toplantı sonunda alınan kararlar birçok bölge, birim ve kişi tarafından uygulanmamış, sorumluluklar yerine getirilmemiştir.

İkinci genel toplantı, yaşanan durumun, dağınıklığın ve duyarsızlığın göstergesi olmuştur. Tüm Devrimvi İşçi kitlesinin katılımıyla yaşanan sorunlara çözüm yolları bulunabilecekken, az sayıda Devrimci İşçilinin katıldığı bu toplantı da, "taraf" görünümünde olanların sürece bakış ve sorunları çözme yönünde düşüncelerinin açığa çıkarılmasına, somut politikalar belirlenmesine hizmet edememiştir.

Toplantıda iki eğilim açığa çıkmıştır: Bazıları, yaşanan süreçte merkezi organlara ihtiyaç duyulmadığını, herkesin bulunduğu birimde çalışma yapmasını ve ileride birim çalışmalarının birleştirilmesini savunmuş; çoğunluk ise, sürecin mutlaka örgütlü yaşanması gerektiğini vurgulayarak, en azından birimler, bölgeler arasında ilişkileri düzenleyecek, tartışmaları örgütleyecek ve sürecin ihtiyaçlarına cevap verecek bir yayını çıkrtacak bir organ oluşturulmasından yana karar almıştır. Böylece bir Koordinasyon Komitesi oluşturulmuştur.

Bir örgütsel yapı içerisinde olan herkes düşüncelerini özgürce açıklamak, tartışmalarda başkalarını ikna edebilmek için çaba göstermek hakkına sahiptir. Ancak, sonuçta tartışan kişiler bir karar alıyorsa, bu karar herkes için bağlayıcı olmak zorundadır. Tüm devrimciler açısından vazgeçilmez bir kavram olan sosyalist demokrasinin bir gereğidir bu. "Benim istediğim olursa, herkes benim dediğimi yaparsa ben varım" anlayışı, devrimcilerin kabul edebileceği bir anlayış olamaz. Ama ne yazık ki, son genel toplantıda bazı arkadaşlar bu noktaya gelmişlerdir. Koordinasyon Komitesi oluşturulması üzerine, "madem böyle bir karar alındı, biz bunu tanımıyoruz, bundan sonra da kendi istediğimizi yapacağız" diyerek tavır belirlemişlerdir.

Bugün öyle bir noktaya gelinmiştir ki, Devrimci İşçi'de iki farklı eğilim, iki taraf olduğu yönünde spekülasyonlar yapılmaktadır. Bunlar asılsızdır, gerçeği ifade etmiyor.

Taraf olmak, sürece, bugüne, yarına, örgütlenmeye bakışlarda, politikalarda farklılığı gerekli kılar. Henüz tartışılması gerekenler tartışılmadan, düşüncelerde netlik sağlanmadan farklılıktan ya da ortaklıktan sözedebilmek mümkün değildir. Devrimci İşçiliIer arasında da kimin kimlerle nerede birlikte, nerede farklı olduğu tartışılmamış, açığa çıkarılmamıştır.

Herkesin anlaştığı nokta, bir tartışma sürecinin gerekliliğidir. Bu sürecin nasıl yaşanması gerektiği konusunda farklı düşünüyor olmak, ayrı yerlerde olmayı gerektirmez; birçok şeyi birlikte tartışmanın, birlikte yapmanın önünde engel değildir. Hele, yıllardan beri aynı yapı içerisinde birlikte üretmiş, birlikte işler yapmış kişiler için hiç değildir.

Böyle olmadığı, değişik yerlerde yapılan toplantılarda açığa çıkmıştır.

İnnsbruck'ta (Avusturya) yapılan Devrimci İşçi toplantısında, yönetim, yürütme gibi organların kısır tartışmalar sonucunda tıkanması eleştirilmiş; birim, bölge ilişkilerinin kopma noktasına gelmesine engel olunması, merkezi bir organla, düzenli yayınlarla ve sağlıklı tartışmalarla devrimcilere yakışır bir tarzda sürecin aşılması gerektiği vurgulanmıştır. Suni taraflaşma, saflaşma reddedilmiş, farklı düşünenler varsa bunlar heryerde bu düşüncelerini tartışmaya çağrılmıştır.

Aynı şeyler Metz (Fransa) toplantısında da vurgulanmıştır. Devrimci İşçi'nin örgütsel yapısını dağıtmaya hiç kimsenin hakkının olmadığı; tartışma sürecinin örgütsel ilişkileri dağıtmadan, merkezi organlar aracılığıyla ve sürece uygun yayınlarla yaşanması gerektiği savunulmuştur.

Güney Almanya'daki Devrimci İşçi'liler son yaptıkları toplantıda şu sonuçlarda anlaşmışlardır: Görünen taraflaşma sunidir, hiç kimse taraf olmamalı, herkes sürece ve tartışmalara katılmalıdır. Tüm Devrimci İşçi'liler (eğer mümkünse başkalarını da katarak) süreci birlikte yaşamalıdır. Örgütlü yapı korunmalı, merkezi bir organ olmalıdır.

Devrimci İşçi kitlesinin genel eğilimi böyledir. Herkes (devrimci inançlarını yitirmeyen, hayata müdahale edebilme çabası içinde olan, örgütlü ilişkileri devrimciliğin vazgeçilmez kıstaslarından birisi olarak gören herkes), içinde bulunduğumuz durumdan rahatsızdır. Geçmişimiz, sahip olduğumuz devrimci gelenek ve hayatın kendisi bizleri bu durumdan çıkmaya zorluyor. Herkes düşünmeli, adım atmalı, devrimciliğinin gereğini yerine getirmelidir.

EROL

TARTIŞMA SÜRECİ ÜZERİNE

Devrimci İşçi, genelde dünyada, özelde de bulunduğumuz alandaki değişmelerin bir sonucu olarak bir tartışma ortamına yöneliyor. Bugün Devrimci İşçi'lilere düşen görev, tartışmaların sağlıklı yürümesini sağlamaktır.

Tartışmaların içeriği kadar yöntem ve biçimi de önemlidir. Tartışmalar, küçük hesaplardan ve kişisel çıkarları hedefleyen amaçlardan uzak olmalı, kişilerin düşüncelerini açıkca ifade etmelerinin önünde engel olan gizemli atmosferden kurtarılmalıdır.

Bilhassa kişisel sürtüşmelerden kaçınılmalıdır. İlle de kişisel sürtüşmeye girilmesi gerekiyorsa (ki son toplantıların gösterdiği gibi bazıları için böylesi şeyler kaçınılmazdır), tartışılanlar, muhatap olan kişilerin dışındakilerin de anlayabileceği bir tarzda ve açıklıkta olmalıdır. Spekülasyona ve yanlış anlamalara yer verilmemelidir. Ya da bu tür tartışmalar, geniş kitlenin gündemini kapsayacak şekilde değil, muhataplar arasında denenmelidir.

Tartışma ortamının bizi sadece laf üreten, teori yapan, hayatın gerçeklerinden uzak insan kümeleri haline getirmesini önlemek ve hayatın bize dayattığı devrimci görelerimizi yerine getirebilmek için Devrimci İşçi ve dışındaki ilişkileri koruyup geliştirmeye özen göstermeli, antifaşist platformlardan uzak kalmamalı ve bu ilişkilerin tartışmaların sağlıklı yürümesi yönünde kullanılmasından çekinilmemelidir.

Tartışma konularına genel bir sınırlama konulmamalı, konuların öncelik sıralaması tartışanlara bırakılmalıdır.

Devrimci Yol'un geçmişte yaptığı, söylediği ve yazıp çizdiği şeyler; özellikle direniş komiteleri ve Fatsa deneyimi tabu olmaktan çıkarılmalı, geçmişi inkar etme gibi bir kaygıyı taşımadan bunlar eleştirilebilmelidir.

Türkiye'deki devrimci hareketin Devrimci İşçi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin tartışılması, kayfılardan uzak, serbest ve sınırsız bir ortamda yapılabilmeli, açığa çıkan olumsuz etkilerin kırılması yolunda adımlar atılmalı, olumlu yönler ise geliştirilmelidir.

Tartışma adına küfür ve karalama yarışına girmekten kaçınmalı, böyle durumlarda tartışmaların yayınlandığı dergi redaksiyonu duyarlılık göstererek inisiyatif kullanabilmelidir.

Birilerinin yazdığı düşüncelere tavır alırken önyargıyla veya ondan bundan duyma şeylerle değil, bizzat sözkonusu yazı okunduktan sonra tavır belirlenmelidir.

Herşeyden önemlisi, tartışmaları, birbirimizin düşüncelerine saygı gösterme prensibinden uzaklaşmadan sürdürmeye gayret göstermeliyiz.

TURGUT, Münih